

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**KRIISINHALLINTATEHTÄVISSÄ PALVELEVIEN SUOMALAISTEN
UPSEERIEN KIELITAITO**

Tutkielma

kapteeni

Jari Tiilikka

Esiupseerikurssi 66

Maasotalinja

Huhtikuu 2014

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Esiupseerikurssi 66	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Jari Tiilikka	
Opinnäytetyön nimi Kriisinhallintatehtävissä palvelevien suomalaisten upseerien kielitaito	
Oppiaine, johon työ liittyy Sotilaspedagogiikka	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun kurssikirjasto
Aika Huhtikuu 2014	Tekstisivuja 52 Liitesivuja 25
TIIVISTELMÄ Kriisinhallinnan toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti, mutta operaatioiden mandaatista ja luonteesta riippumatta suomalaisten upseerien kanssakäyminen muiden kansainvälisten toimijoiden sekä operaatioalueiden paikallisväestön kanssa on jatkuvaa. Tehokas kommunikaatio edellyttää riittävää kielitaitoa, joka onkin noussut jopa kriittiseksi tekijäksi monikansallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää viimeaikaisiin suomalaisten upseerien kokemuksiin perustuen nykyaikaisten kriisinhallintaoperaatioiden asettamat vaatimukset upseerin kielitaidolle, upseerien arviot omasta kielitaidostaan sekä näiden kahden kohtaaminen. Tutkimus on luonteeltaan kuvaileva ja tutkimusstrategiana on käytetty survey-tutkimusta. Tutkimuskohteeksi valittiin vuonna 2009 tai sen jälkeen kriisinhallintatehtävissä aloittaneet upseerit, jotka olivat palvelleet viidessä eri operaatioissa. Tiedonkeruu toteutettiin laajalla verkkokyselyllä, jolla kohderyhmältä kerättiin pääasiassa kvantitatiivista aineistoa. Lopulliseksi tutkimusmenetelmäksi muotoutui ”hallitseva – vähemmän hallitseva” -sekamalli (Dominant – Less Dominant Mixed Model), jolla aineistoa tarkasteltiin sekä kvantitatiivisesta että kvalitatiivisesta näkökulmasta eurooppalaisen viitekehyksen toiminnallisen kielitaidon teoriapohjaa vasten. Otantana käytettiin kokonaisotantaa, vastausprosentin ollessa 53 (N = 151). Tutkimustulokset vahvistavat englannin kielen kiistämättömän tarpeen kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden yleiskielenä. Ranskan kielitaidon tarve korostuu niissä operaatioissa, joissa Ranska toimii johtovaltiona tai operaatioalue on ranskankielinen. Operaatioalueiden paikalliskielten osaamistarpeena upseereille koetaan perussanontojen ja -kohteliaisuuksien hallinta. Muista kielistä saatu lisäarvo kriisinhallintatehtävien hoitamiseen nähdään kokonaisuudessaan vähäisenä. Upseerien englannin kielitaito on yleisesti ottaen korkealla tasolla. Sen ja kotimaisten kielten osaamisen lisäksi vain neljäsosalla upseereista on toiminnallista kielitaitoa muusta vieraasta kielestä, tyypillisesti saksasta, venäjältä tai ranskasta. Kriisinhallinnan operaatioalueiden paikalliskielten tarpeelliseksi koetun osaamistason oli hankkinut noin joka toinen upseeri kriisinhallintatehtävänsä tai siihen valmistavan koulutuksen aikana. Johtopäätöksinä voidaan todeta, että upseerien kielitaito vastaa hyvin kriisinhallintatehtävien asettamiin vaatimuksiin englannin kielen osalta. Ranskan osalta upseerien kielitaitovaranto on riittämätön ja voi johtaa tilanteisiin, joissa kielitaito ei välttämättä riitä tehtävien menestyksekkääseen hoitamiseen. Operaatioalueiden paikalliskielten osalta kielitaitovaranto ei vastaa koettuun tarpeeseen, mikä osaltaan korostaa tulkkien erittäin keskeistä roolia kanssakäymisessä paikallisviranomaisten ja -väestön kanssa. Kriisinhallintaoperaatioissa kielitaito on keskeinen osa upseerin ammattitaitoa ja sosiaalista toimintakykyä.	
AVAINSANAT kielitaito, kriisinhallinta, toimintakyky, sosiaalinen toimintakyky	

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimusaihe ja tutkimuksen tausta	1
1.2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	2
1.3	Tutkimuksen näkökulma ja viitekehys	3
2	KRIISINHALLINTAOPERAATIOT TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	5
2.1	SKJA/ISAF, Afganistan	6
2.2	SKJL/UNIFIL, Libanon	6
2.3	UNTSO, Lähi-itä	7
2.4	EUTM Mali	8
2.5	EUTM Somalia.....	9
3	KIELITAITO JA SEN ARVIOINTI	10
3.1	Kielitaidon käsitteestä	10
3.2	Itsearviointi kielitaidon mittaamisessa	13
4	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
4.1	Kirjallisuuskatsaus.....	15
4.2	Tutkimusmenetelmien valinta	18
4.3	Tutkimuksen kohderyhmä	19
4.4	Tutkimuskysely	20
4.5	Aineiston analyysin toteuttaminen	22
4.6	Tutkimuksen luotettavuudesta ja yleistettävyydestä	25
5	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	29
5.1	Vastaajien taustatiedot.....	29
5.2	Kielitaidon tarve kriisinhallintaoperaatioissa	31
5.2.1	Kielitaidon tarve operaatioalueittain	32
5.2.2	Kielitaidon tarve tehtäväluokittain	34
5.3	Kriisinhallintatehtävissä palvelevien upseerien kielitaito	36
5.3.1	Upseerien kielitaidollinen koulutustausta	36
5.3.2	Upseerien kielitaitovaranto	38
5.3.3	Upseerien kielitaidon taso	39
5.4	Kielitaidon koettu riittävyys kriisinhallintatehtävissä	44
6	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	47
6.1	Kriisinhallintaoperaatioiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.....	47
6.2	Kriisinhallintatehtävissä palvelevien upseerien kielitaito	48
6.3	Kielitaidon tarpeen ja taitotason kohtaaminen	49
6.4	Johtopäätöksiä	50
6.5	Ajatuksia tulevaisuuteen.....	51

LÄHTEET

LIITTEET

TAULUKOT

TAULUKKO 1: KYSELYTUTKIMUKSEN VASTAUSPROSENTIT

TAULUKKO 2: VASTAAJIEN KIELTEN OPISKELUN JAKAUTUMINEN PERUS- JA KESKIASTEELLA SEKÄ MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUSSA (N = 151)

TAULUKKO 3: RUOTSIN KIELEN TAITOTASOT, ÄIDINKIELI SUOMI TAI ENGLANTI (n = 148)

TAULUKKO 4: KORKEAKOULUTETTujen SUOMALAISTEN (n = 225) JA TUTKIMUKSEN VASTAAJIEN (N = 151) ENGLANNIN KIELEN OSATAITOTASOT

TAULUKKO 5: YLEISTEN VIERAIDEN KIELTEN KOKONAISTAITOTASOT

TAULUKKO 6: HARVINAISTEN VIERAIDEN KIELTEN KOKONAISTAITOTASOT

KUVIOT

KUVIO 1: TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS

KUVIO 2: KIELITAIDON JAKAUTUMINEN EUROOPPALAISEN VIITEKEHYYKSEN (EVK) MUKAAN

KUVIO 3: VASTAAJIEN JAKAUMA SOTILASARVON JA VIIMEISIMMÄN SOTILASKOULUTUKSEN MUKAAN (N = 151)

KUVIO 4: VASTAAJIEN JAKAUMA IÄN JA KRIISINHALLINTAOPERAATIOIDEN MÄÄRÄN MUKAAN (N = 151)

KUVIO 5: VASTAAJIEN JAKAUMA VIIMEISIMMÄN KRIISINHALLINTAOPERAATION MUKAAN (N = 151)

KUVIO 6: VASTAAJIEN JAKAUMA TEHTÄVÄLUOKITTAIN (N = 151)

KUVIO 7: UPSEERIEN KOKEMA PAIKALLISKIELEN TARVE (n = 150)

KUVIO 8: VIERAIDEN KIELTEN OSAAMINEN KIELTEN LUKUMÄÄRÄN MUKAAN, KAIKKI TAITOTASOT (N = 151)

KUVIO 9: VIERAIDEN KIELTEN OSAAMINEN KIELTEN LUKUMÄÄRÄN MUKAAN, VÄHINTÄÄN ITSENÄISEN KIELENKÄYTTÄJÄN TAITOTASO (N = 151)

KRIISINHALLINTATEHTÄVISSÄ PALVELEVIEN SUOMALAISTEN UPSEERIEN KIELITAITO

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimusaihe ja tutkimuksen tausta

Tutkimuksen aiheena on kriisinhallintatehtävissä palvelevien suomalaisten upseerien kielitaito ja sen riittävyys vastaamaan näiden tehtävien asettamiin vaatimuksiin.

Suomi on osallistunut kriisinhallintatoimintaan joulukuusta 1956, kun Yhdistyneiden Kansakuntien Suomen komppania lähetettiin Siinaille tulitaukoa valvomaan. Silloisesta puolueettomuuteen pyrkineestä rauhanturvaamisesta on kuljettu pitkä matka sotilaalliseen kriisinhallintaan, jossa suomalaiset saattavat olla aktiivisesti tukemassa aseellisen konfliktin toista osapuolta.¹

Operaation mandaatista ja luonteesta riippumatta upseerien kanssakäynti muiden kansainvälisten toimijoiden sekä alueen väestön kanssa on usein jokapäiväistä. Nykyaikainen kriisinhallinta on toimintaa paikallisväestön keskuudessa, jossa tehtävän onnistuminen voi olla suoraan sidoksissa sosiaalisen kanssakäymisen onnistumiseen.² Tehokas kommunikointi ja tiedonkeruu edellyttävät kulttuurintuntemuksen lisäksi riittävää kielitaitoa, ja nämä kaksi tekijää ovatkin nousseet jopa kriittisiksi tekijöiksi konfliktien jälkeisissä monikansallisissa kriisinhallintaoperaatioissa.³

¹ Valtioneuvosto (2006).

² Nurmela (2010), s. 59–63, 70–78 ja 81. Nurmela käyttää nykyaikaisten kriisinhallintaoperaatioiden toimintaympäristöstä käsitteitä *social battlespace* (”sosiaalinen taistelutila”) ja sen keskeisin osa *human dimension* (”inhimillinen ulottuvuus”).

³ Yule (1996), s. 19 – 29, Norgaard ja Holsting (2006), s. 108–112 sekä Building Language Skills and Cultural Competencies in the Military: Bridging the Gap (2010), s. 48–51.

Kielellisen ja kulttuurisen sillan ylittämiseen suomalaisetkin upseerit käyttävät pääasiassa paikallisesti tai kotimaasta värvättyjä tulkkeja, ellei kommunikaation toisen osapuolen kanssa löydy yhteistä kieltä tai tämä ei sellaista halua käyttää. Tulkkien merkittävästä asemasta huolimatta, tai juuri siksi, tukeutuminen kommunikaatiossa ”kolmanteen osapuoleen” sisältää hyötyjen lisäksi myös riskejä. Tulkkien toimintakyky ja tulkkauksen laatu vaihtelevat tulkista ja tulkin ”käyttäjistä” riippuen, ja tulkkien luotettavuuskin saattaa syystä tai toisesta olla joskus kyseenalainen.⁴

Kielitaidon tarve ei rajoitu vain tukikohtien ulkopuolelle, vaan suurella osalla kriisinhallinta-tehtävissä palvelevista upseereista pääosa kommunikaatiosta tapahtuu muiden kriisinhallintajoukkojen edustajien kanssa. Ilman riittävää kielitaitoa upseeri muuttuu nopeasti rasitteeksi monikansallisessa joukossa niin muiden kansallisuuksien kuin omansakin näkökulmasta.

Upseerien kielitaitoa on tutkittu 2000-luvulla englannin kielen osalta sekä venäjän kielen opiskelun näkökulmasta. Muutamia kielitaidon aihepiiriä sivuavia kotimaisia tutkimustöitä samalta ajanjaksolta löytyy käänös- ja tulkkaustoiminnasta sekä kriisinhallintaoperaatioiden toimintaympäristöstä ja kulttuurisesta ulottuvuudesta. Tätä aineistoa käsitellään tarkemmin kirjallisuuskatsauksessa tutkimuksen alaluvussa 4.1.

Kokonaisvaltaista kartoitusta upseerien kielitaidosta tai sen tarpeesta esimerkiksi kriisinhallintatehtävissä ei ole tehty.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimustehtävänä on selvittää viimeaikaisiin suomalaisten upseerien kokemuksiin perustuen *nykyaikaisten kriisinhallintaoperaatioiden asettamat vaatimukset upseerin kielitaidolle, upseerien arviot omasta kielitaidostaan sekä näiden kahden kohtaaminen*. Kulttuurin ja sanattoman viestinnän merkitys sosiaalisen kanssakäymisen onnistumiseen tunnistetaan, mutta ne jätetään tarkastelun ulkopuolelle tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen keskittyessä toiminnallisen kielitaidon käsitteeseen. Kielitaitoa ei rajata vain niihin kieliin, joilla kriisinhallinta-

Kielitaidolle annettu painoarvo nousi vahvasti esiin 2009, kun silloinen ISAF:n komentaja, kenraali Stanley McChrystal linjasi, että koko Afganistanissa toimivan ISAF:n henkilöstön tulisi hallita perustervehdykset ja -ilmaukset dariksi ja että yhden joukkueen jäsenen tulisi hallita kyseinen kieli. Keskeinen sanoma oli, että ”kielitaito (darinkielen) on yhtä tärkeää kuin muutkin taistelutaidot.

⁴ Nurmela (2010), s. 110–122.

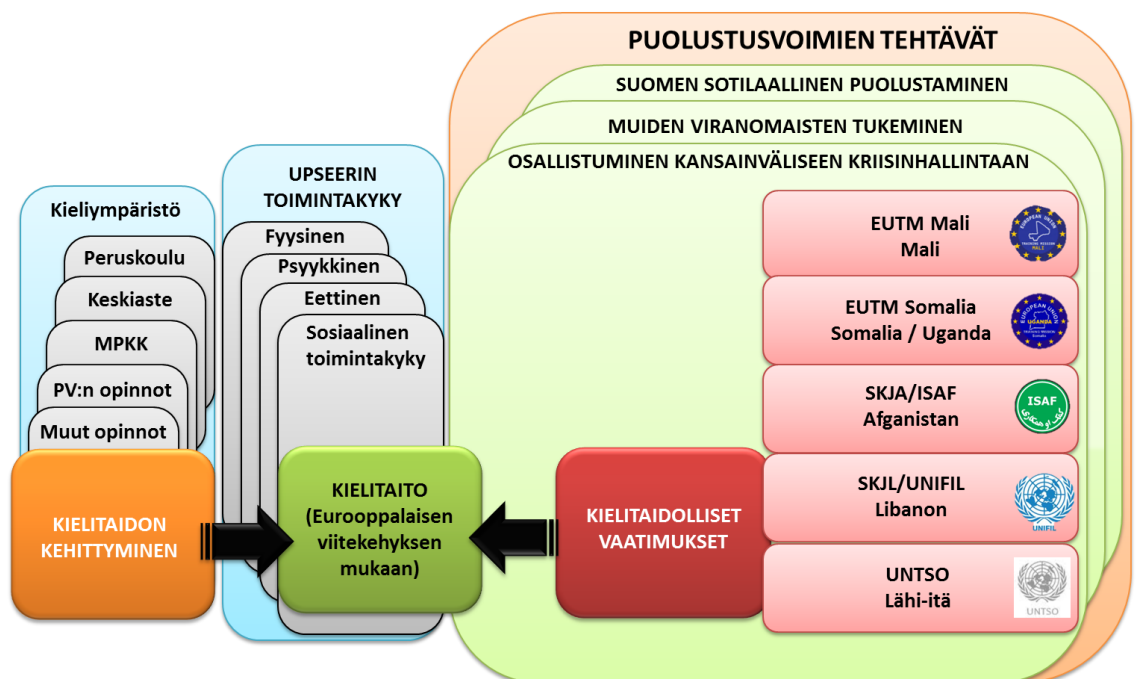
lintajoukoissa palvelevat upseerit kommunikoivat ulkomaisten kollegoidensa kanssa, vaan keskeisessä asemassa ovat myös operaatioalueiden paikalliset kielet ja niiden osaaminen.

Tutkimustehtävään vastataan seuraavien alakysymysten avulla:

- millaisia kriisinhallintaoperaatiot ovat toimintaympäristönä kielitaidon näkökulmasta
- millaisia vaatimuksia kriisinhallintaoperaatiot asettavat upseerien kielitaidolle
- millainen on tutkimuksen kohderyhmän kielitaidollinen koulutustausta
- millainen on kohderyhmän kielitaidon taso tutkimushetkellä
- miten kohderyhmän kielitaidon taso vastaa kriisinhallintaoperaatioiden asettamiin vaatimuksiin?

1.3 Tutkimuksen näkökulma ja viitekehys

Tutkimuksen näkökulma on sotilaspedagoginen – millainen on kohdejoukon tarvitsema kielitaito ja sen taso? Kielitaidolla osana sosiaalista toimintakykyä on vaikutusta siihen, miten upseerit kykenevät suoriutumaan yhdestä puolustusvoimien lakisääteisestä tehtävästä, osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan. Puolustusvoimien organisaationa tulee olla tietoinen keskeisen henkilöstöryhmänsä toimintakyvystä kansainvälisessä toimintaympäristössä, jossa kommunikointi niin muiden kriisinhallintaoperaatioon osallistuvien kansallisuuksien kuin kohdemaan väestönkin kanssa on usein jokapäiväistä.

KUVIO 1: Tutkimuksen viitekehys

Tutkimuskohteeksi valittiin upseerit, koska kyseinen henkilöstöryhmä palvelee pääosin tehtävissä, joissa kanssakäynti on yleistä muiden kriisinhallintaoperaation kansallisuuksien lisäksi myös operaatioalueen paikallisten viranomaisten sekä muun väestön kanssa.⁵ Lisäksi upseerit ovat tyypillisesti johto- ja valvontavastuussa alaisiinsa, mukaan lukien tulkit, nähden.

Rajaamalla kohderyhmä vuonna 2009 tai sen jälkeen kriisinhallintatehtävissä aloittaneisiin upseereihin, mukaan lukien myös aiempaa kriisinhallintakokemusta omaavat, kyettiin hankkimaan mahdollisimman ajankohtaista tietoa kielitaidon tasosta. Samalla päästiin parempaan objektiivisuuteen sulkemalla pois mahdolliset tutkijan omat ennakoasenteet sekä omakohtaiset kriittisetkin havainnot henkilöstön kielitaidosta kriisinhallintapalveluksesta Afganistanissa vuonna 2008.

Tutkimuksessa käsitellään viittä tutkimusajanjaksolla merkittävintä kriisinhallintaoperaatiota, joihin suomalaisia upseereita osallistuu. Operaatiot valittiin edustamaan erilaisia kansainvälisen kriisinhallinnan toimintaympäristöjä ja upseerien tehtäviä, jotta kielitaitoa ja sen tarvetta saadaan tarkasteltua mahdollisimman laajalta alueelta.

⁵ Upseereiksi tässä tutkimuksessa käsitetään vähintään upseerin tai sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaneet henkilöt, mukaan lukien ei-vakinaisessa palveluksessa olevat. Tutkimuksen kohderyhmään eivät kuulu määräaikaiset reservinupseerit, jotka kuitenkin sisältyvät upseerien henkilöstöryhmään.

2. KRIISINHALLINTAOPERAATIOT TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Suomi osallistui sotilaalliseen kriisinhallintaan vuoden 2013 lopulla yhteensä 12 eri operaatioissa. Henkilömäärinä osallistuminen on ollut laajinta Afganistanissa ja Libanonissa. Muissa kriisinhallintaoperaatioissa Suomen kontribuutio on pääasiassa yksittäisiä henkilöitä tai pieniä osastoja, esimerkiksi esikuntaupseereita tai koulutusryhmiä.⁶ Tässä tutkimuksessa käsiteltävistä kriisinhallintaoperaatioista keskeisimpiä ovat Suomalainen Kansainvälinen Joukko Afganistanissa⁷ (SKJA/ISAF) sekä Libanonissa⁸ (SKJL/UNIFIL), joista molemmissa Suomen osallistuminen on ollut pitkäkestoista.⁹

Tutkimusajanjaksolla suomalaisten upseerien määrä UNIFIL-operaatioissa Libanonissa on ollut melko vähäinen, joten aineistoa täydennettiin ottamalla mukaan myös United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO) -operaatioon¹⁰ sotilastarkkailijan tehtävässä osallistuneet upseerit, jotka käytännössä toimivat suurelta osin Libanonin alueella.

Pienemmistä kriisinhallintaoperaatioista tutkimukseen valittiin myös Euroopan unionin (EU) koulutusoperaatiot Malissa¹¹ ja Somaliassa (Ugandassa)¹², jotka poikkeavat luonteeltaan merkittävästi Suomen tyypillisistä kriisinhallintaoperaatioista. Suomen panostaessa entistä enemmän EU-johtoiseen kriisinhallintaan, oli operaatioiden lyhyestä kestosta ja tätä kautta pienestä vastaajajoukosta huolimatta perusteltua olettaa niistä saatavan irti tutkimuksen kannalta hyödyllistä tietoa.

Tutkimuksen kannalta epäoleellisina huomioimatta jätettiin tutkimusajankohtana jo päättyneet kriisinhallintaoperaatiot sekä ne operaatiot, joissa suomalaisten rooli keskittyy pelkästään esikunta- tai pienimuotoisiin yhteysupseeritehtäviin. Kaikissa tarkasteltavissa kriisinhallintaoperaatioissa toiminta-alueen kieli- ja kulttuuriympäristö ovat huomattavan erilaisia Suomeen tai edes Eurooppaan verrattuna.

⁶ Ulkoasiainministeriö, kansainvälinen kriisinhallinta. <http://formin.finland.fi> [Viitattu 15.4.2014].

⁷ Puolustusvoimat, kansainvälinen kriisinhallinta. www.puolustusvoimat.fi [Viitattu 15.4.2014].

ISAF on NATO-johtoinen kriisinhallintaoperaatio. www.isaf.nato.int [Viitattu 15.4.2014].

⁸ Puolustusvoimat, kansainvälinen kriisinhallinta. www.puolustusvoimat.fi [Viitattu 15.4.2014].

UNIFIL on YK-johtoinen kriisinhallintaoperaatio. www.un.org/en/peacekeeping/missions/unifil [Viitattu 15.4.2014].

⁹ Puolustusvoimat, kansainvälinen kriisinhallinta. www.puolustusvoimat.fi [Viitattu 15.4.2014].

¹⁰ Sama. UNTSO-operaation kotisivut. www.un.org/en/peacekeeping/missions/untso/ [Viitattu 15.4.2014].

UNSMIS-operaation kotisivut. www.un.org/en/peacekeeping/missions/unsmis/ [Viitattu 15.4.2014].

¹¹ Puolustusvoimat, kansainvälinen kriisinhallinta. www.puolustusvoimat.fi [Viitattu 15.4.2014].

EUTM Mali -operaation kotisivut. www.eutmmali.eu [Viitattu 15.4.2014].

¹² Puolustusvoimat, kansainvälinen kriisinhallinta. www.puolustusvoimat.fi [Viitattu 15.4.2014]. EUTM Somaliassa operaation kotisivut. www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eutm-somalia/ [Viitattu 15.4.2014].

2.1 SKJA/ISAF, Afganistan

Suomi on osallistunut sotilaalliseen kriisinhallintaan International Security Assistance Forcen (ISAF) osana Afganistanissa vuodesta 2002 alkaen YK:n turvallisuusneuvoston ja tätä seuranneen Suomen eduskunnan päätöksen perusteella. Operaatio alkoi YK:n johdossa 50 suomalaisen rauhanturvaajan vahvuksena ja siirtyi NATO:n johtovastuulle vuoden 2003 aikana. Operaation alkuvuosina suomalaisia toimi Civil-Military Cooperation -tehtävissä (CIMIC) pääkaupunki Kabulissa, ja vuoteen 2007 mennessä pääosa toiminnasta oli siirtynyt maan pohjoisosaan ruotsalaisjohtoisen Provincial Reconstruction Team Mazar-e-Sharifin (PRT MeS) yhteyteen.¹³ Nykyään suomalaisen kriisinhallintajoukon toiminta keskittyy pohjoiseen Afganistaniin pääosin PRT MeS:n seuraajaorganisaation, Nordic Baltic Transition Support Unitin (NB TSU) muodossa. Lisäksi suomalaisia osallistuu neuvonantaja- ja koulutustoimintaan Pohjois-Afganistanissa, pääkaupunki Kabulissa sekä Wardakin maakunnassa. Suomalaisten enimmäisvahvuus on ollut noin 200 sotilasta, määrävahvuuden laskiessa noin sataan maaliskuun 2014 loppuun mennessä.¹⁴ Suomalaisten upseerien tehtävät ovat hyvin monipuolisia, niiden vaihdellessa tutkimusajanjaksolla 2009–2013 aina partionjohtajasta alueellisen esikunnan osastopäälliköihin tai operaatioesikunnan osastoesiupseereihin.¹⁵ ISAF-operaatio päättyy vuoden 2014 lopussa, mutta Suomi on osallistumassa myös sen seuraajaoperaatioon 2015 alkaen.¹⁶

Afganistan on monikielinen valtio, jossa on kaikkiaan 39 erilaista elävää kieltä. Virallisia kieliä ovat dari ja pashtu, joista daria voidaan pitää Afganistanin yleiskielenä sen toimiessa syntyperäisten puhujien lisäksi monien afgaanien ”toisena kotimaisena” kielenä. Dari on yleisin käytetty kieli pohjoisessa Afganistanissa, mutta merkittäviä kieliä (arviolta yli miljoona puhujaa) suomalaisen kriisinhallintajoukon toiminta-alueilla ovat lisäksi tadžikki ja uzbekki sekä vähäisemmässä määrin turkmeeni ja paikallinen arabian murre.¹⁷

2.2 SKJL/UNIFIL, Libanon

Suomi on osallistunut jo vuonna 1978 käynnistettyyn UNIFIL-operaatioon (United Nations Interim Force in Lebanon) Libanonissa hieman alle 200 sotilaan voimin osana irlantilais-

¹³ VN selonteot 2/2007 ja 2011.

¹⁴ Ulkoasiainministeriö (2014). Kansainvälinen kriisinhallinta.

¹⁵ Porin prikaati (2013). Tehtävänkuvauksaineisto.

¹⁶ Valtioneuvoston tiedote 244/2013.

¹⁷ Lewis ym. (toim.) (2013).

suomalaista pataljoonaa toukokuusta 2012 alkaen.¹⁸ Marraskuussa 2013 Suomi otti vastaan pataljoonan johtovaltioroolin, minkä seurauksena suomalaisen kriisinhallintajoukon vahvuus kasvaa lähes 350 sotilaaseen.¹⁹

UNIFIL ja tätä kautta myös eteläiseen Libanoniin sijoitettu suomalainen kriisinhallintajoukko tukevat Libanonin hallitusta sekä asevoimia ja valvovat Israelin sekä Libanonin välistä rajalinjaa.²⁰ Pääosa suomalaisista upseereista sijoittuu UNIFIL-operaatioissa esikuntatehtäviin sekä nykyisessä suomalais-irlantilaisessa pataljoonassa erilaisiin johtotehtäviin joukkueenjohdajasta komentajaan.²¹

Libanon on virallisesti yksikielinen valtio, mutta käytetyissä kielissä näkyy myös siirtomaajan historia. Virallinen kieli on standardiarabia, ja puhutussa muodossa sen Syyriassakin käytetty Pohjois-Levantin murre. Arabian rinnalla yleiskielinä ovat ranska ja hieman pienemmässä mittakaavassa englanti, joita suuri osa väestöstä ymmärtää vähintään auttavasti. Suomalaisten operaatioalueella eteläisessä Libanonissa muita maan merkittäviä kieliä, armeniaa ja kurdia, ei juuri esiinny.²²

2.3 UNTSO, Lähi-itä

United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO) on perustettu jo vuonna 1948 YK:n turvallisuusneuvoston päätöksellä valvomaan aselepoa Palestiinan alueella.²³ Vuoden 1949 päätöksellä UNTSO:n toiminta-alueeksi määriteltiin Egypti, Jordania, Libanon, Syyria ja Israel. Nykypäivänä UNTSO:n aseettomat sotilastarkkailijat valvovat edelleen aluetta pyrkien läsnäolollaan estämään kriisejä kärjistymästä ja tukevat muun muassa UNIFIL- sekä United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF) -operaatioita Libanonissa ja Golanilla. UNTSO on aikojen saatossa muodostanut myös YK:n sotilastarkkailijareservin, josta tarkkailijahenkilöstöä on nopeasti saatavilla myös muihin maailman kriisipesäkkeisiin.²⁴ Esimerkiksi kesällä 2012 suomalaisiakin UNTSO:n sotilastarkkailijoita osallistui United Nations Supervision Mission in Syria (UNSMIS)-operaatioon Syyrian sisäisen konfliktin tulitauon valvonnassa.²⁵

¹⁸ Ulkoasiainministeriön muistio 7.2.2013. Nykyistä Suomen joukkokontribuutiota ennen operaatioon on osallistuttu jääkäripataljoonalla vuosina 1982–2001 sekä pioneeripataljoonalla vuosina 2006–2007.

¹⁹ Maavoimien esikunnan tiedote 26.11.2013.

²⁰ Ulkoasiainministeriön muistio 7.2.2013.

²¹ Porin prikaati (2013). Tehtäväkuvausaineisto.

²² Lewis ym. (toim.) (2013).

²³ YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 50 (1948).

²⁴ UNTSO-operaation verkkosivut. www.un.org/en/peacekeeping/missions/untso/ [Viitattu 15.4.2014].

²⁵ UNSMIS-operaation verkkosivut. www.un.org/en/peacekeeping/missions/unsmis/ [Viitattu 15.4.2014].

Suomi on osallistunut operaatioon vuodesta 1967 lähtien ja on UNTSO-operaation suurin kansallisuus 17 hengen kontribuutiollaan. Pääosa suomalaisista on sotilastarkkailijan tehtävässä palvelevia upseereita, minkä lisäksi joitakin upseereita palvelee operaatioesikunnassa.²⁶

Tärkeimmillä toiminta-alueilla, Libanonissa ja Syyriassa, virallisena kielenä on standardiarabia ja yleisimpänä puhekielen muotona sen Pohjois-Levantin murre. Israelin virallisina kielinä ovat heprea ja standardiarabia, joista jälkimmäistä käytetään erityisesti palestiinalaisalueilla. Israelissa puhutaan lisäksi runsaasti erilaisia maahanmuuttajien kieliä ja moni israelilainen ymmärtää myös englantia.²⁷

2.4 EUTM Mali

Euroopan Unionin koulutusoperaatio (European Union Training Mission) Malissa käynnistyi Ranskan johdossa helmikuussa 2013. Operaation tavoitteena on tukea erityisesti Malin maavoimien joukkojen koulutusta siten, että niiden suorituskyky riittää Malin alueellisen koskemattomuuden palauttamiseen ja terroristiryhmien aiheuttaman uhan vähentämiseen.²⁸ Suomi on osallistunut tähän 15 kuukauden mittaiseksi suunniteltuun operaatioon helmikuusta 2013 alkaen 12 sotilaalla, joista pääosan tehtävänä on antaa jalkaväkikoulutusta Malin asevoimien sotilaille Koulikoron maakunnassa eteläisessä Malissa.²⁹ Upseerien tehtävät tässä operaatioissa sijoittuvat operaatioesikuntaan sekä koulutusryhmän johtotehtäviin.³⁰

Suomi on EUTM MALI -koulutusoperaation lisäksi osallistumassa Malissa YK:n MINUSMA-operaatioon (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) enintään viidellä sotilaalla, jotka sijoitettaisiin esikuntatehtäviin sekä yhteispohjoismaiseen tiedusteluorganisaatioon.³¹

Mali on monikielinen valtio, jossa on kaikkiaan 66 erilaista elävää kieltä. Ranska on siirtomaavallan ajoilta periytyvä Malin virallinen kieli, jota käytetään muodollisissa yhteyksissä sekä esimerkiksi opetuskielenä kouluissa.³²

²⁶ Puolustusvoimien kansainvälinen kriisinhallinta, Lähi-itä. Saatavilla www.puolustusvoimat.fi [Viitattu 15.4.2014].

²⁷ Lewis ym. (toim.) (2013).

²⁸ Ulkoasiainministeriön muistio 15.2.2013.

²⁹ Puolustusvoimien kansainvälinen kriisinhallinta, EUTM Mali. Saatavilla www.puolustusvoimat.fi [Viitattu 15.4.2014].

³⁰ Porin prikaati (2013). Tehtävänkuvauksaineisto.

³¹ Ulkoasiainministeriön muistio 1.8.2013.

³² Lewis ym. (toim.) (2013).

2.5 EUTM Somalia

Euroopan Unionin koulutusoperaatio (European Union Training Mission) Somaliassa käynnistettiin 7.4.2010 tavoitteena tukea Somalian turvallisuusjoukkojen koulutusta. Suomi on osallistunut operaatioon vuodesta 2010 alkaen 3–6 sotilaskouluttajan ja muutaman esikuntaupseerin panoksella, pääosin Bihangan koulutuskeskuksessa Ugandassa.³³ Koulutustoiminta on suunniteltu siirrettäväksi Somalian puolelle vuoden 2013 loppuun mennessä.³⁴ Koulutusoperaation mandaatti päättyy maaliskuussa 2015³⁵, ja Tasavallan presidentin linjauksen mukaisesti Suomi osallistuu operaatioon sen päättymiseen asti.³⁶

Operaatioalue Uganda sekä koulutettavien joukkojen kotimaa Somalia ovat molemmat monikielisiä alueita. Ugandan 41 elävästä kielestä virallisia ovat englantia, swahili ja ganda, joista viimeisin on de facto -kansalliskieli, vaikka moni osaakin englantia toisena kielenään. Somalian 13 elävästä kielestä virallisia kieliä puolestaan ovat englantia, italia, somali sekä standardiarabia.³⁷

³³ Ulkoasiainministeriön muistio 5.10.2010.

³⁴ Ulkoasiainministeriön muistio 11.12.2012.

³⁵ EUTM Somalia -operaation verkkosivut. www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eutm-somalia/ [Viitattu 15.4.2014].

³⁶ Valtioneuvoston viikko 11, 9.3. – 15.3.2013.

³⁷ Lewis ym. (toim.) (2013).

3. KIELITAITO JA SEN ARVIOINTI

3.1 Kielitaidon käsitteestä

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehysessä keskeisessä asemassa on kielitaidon käsite. Kielitaidon määrittely kommunikaation välineeksi pelkkien osataitojen (esimerkiksi puhuminen, kirjoittaminen, lukeminen ja kuunteleminen) tai kieliopillisen tiedon (esimerkiksi kielioppi ja sanasto) sijaan käynnistyi Dell Hymesin tuodessa 1972 käyttöön käsitteen *kommunikatiivinen kompetenssi*, joka sisälsi kielellisen tiedon lisäksi kielenkäytön kontekstin huomioimisen edellytyksenä tehokkaaseen vuorovaikutukseen.³⁸ Kommunikatiivisen kompetenssin käsitettä ovat myöhemmin käsitelleet muun muassa Michael Canale ja Merrill Swain,³⁹ Lyle Bachman⁴⁰ sekä Adrian Palmer,⁴¹ jotka Hymesin tavoin ovat nähneet kielitaidon monipuolisena kokonaisuutena, jossa kielen eri osataidot ovat sidoksissa toisiinsa ja jossa kielenkäyttö on aina tilannesidonnaista.

Tässä tutkimuksessa kielitaidon teoriapohjana sovelletaan *eurooppalaisen viitekehysten käsitystä toiminnallisesta kielitaidosta*. Euroopan neuvoston julkaisema kielten oppimista, opettamista ja arviointia määrittävä eurooppalainen viitekehys (EVK / CEF – Common European Framework)⁴² perustuu Canale ja Swainin⁴³ sekä Bachman ja Palmerin⁴⁴ teorioihin kielitaidon toiminnallisuudesta, vaikka se ei otakaan kantaa eri teoriasuuntausten puolesta tai vastaan.⁴⁵ Kaikissa mainituissa teorioissa kommunikatiivisen kompetenssin mallit kuitenkin poikkeavat hieman toisistaan⁴⁶, joten tutkimuksessa on päädytty hyödyntämään eurooppalaista viitekehystä sen teoriapohjan ollessa yhteneväinen myös yleisten kielitutkintojen,⁴⁷ suomalaisen kielikoulutuspolitiikan⁴⁸ sekä puolustusvoimien kielikoulutuksen⁴⁹ kanssa.

³⁸ Hymes (1972).

³⁹ Canale ja Swain (1980).

⁴⁰ Bachman (1990).

⁴¹ Palmer (1996).

⁴² Euroopan neuvosto (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. (CEF).

⁴³ Canale ja Swain (1980).

⁴⁴ Bachman ja Palmer (1996).

⁴⁵ CEF (2001), s. 18.

⁴⁶ Keskeisin ero on, että eurooppalainen viitekehys ei käsittele strategista kompetenssia, joka kuuluu keskeisenä osana Canale ja Swainin sekä Bachman ja Palmerin teorioihin. Strategiseen kompetenssiin sisältyvät osa-alueet, esimerkiksi kiertoilmaukset ja retoriset tehokeinot, sijoitetaan eurooppalaisessa viitekehysessä pragmaattiseen kompetenssiin. Vertaa esimerkiksi Huhta ja Takala (1999), s. 184–188 ja CEF, s. 123–129.

⁴⁷ Yleisten kielitutkintojen perusteet 2011, s. 5.

⁴⁸ Sajavaara, Luukka ja Pöyhönen (2007), s. 37. Kirjoittajien mukaan toiminnallinen kielitaitokäsitys on opetus-suunnitelmien lähtökohtana, mutta pedagogiset käytännöt muuttuvat silti hitaasti. Samassa teoksessa myös Tarnanen, Huhta & Pohjala (2007) tuovat esille joitakin puutteita toiminnallisen kielitaidon teorian soveltamisessa

Eurooppalainen viitekehys erottaa toisistaan *yleisen ja kommunikatiivisen kompetenssin* (communicative competence), joista jälkimmäinen jakautuu lingvistiseen (linguistic), sosiolingvistiseen (sociolinguistic) sekä pragmaattiseen (pragmatic) kompetenssiin.⁵⁰

Yleinen kompetenssi ei varsinaisesti sisällä kielitaitoa, vaan enemmänkin kielenkäyttäjän henkilökohtaiset ominaisuudet sekä toimintaympäristön edellyttämät perustiedot ja -taidot. Henkilökohtaisia ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi kielenkäyttäjän asenne eri kulttuureihin, motivaatio kommunikointiin, oppimiskyky sekä arvot ja uskomukset. Perustietoihin ja -taitoihin sisältyvät esimerkiksi kulttuurierojen ymmärtäminen sekä sosiaaliset taidot.⁵¹ Nämä kaikki vaikuttavat kommunikatiiviseen kompetenssiin, mutta niitä käsitellään siitä erillisinä.

Lingvistinen eli kieliopillinen kompetenssi tarkoittaa kykyä hallita kielikoodi – tähän sisältyy muun muassa sanaston ja kieliopin hallinta, semantiikka, ääntäminen sekä luku- ja kirjoitustaito. Kielikoodin hallinnan voidaan katsoa luovan kielitaidolle eräänlaiset perustyökälyt, esimerkiksi viestien muodostamiseen tarvittavan sanaston.⁵²

Sosiolingvistinen kompetenssi keskittyy kielitaidon sosiaaliseen ulottuvuuteen, jossa kielen käytössä keskeistä on löytää ja tunnistaa oikean merkityksen ja muodon sisältävät ilmaukset. Erilaiset sosiaaliset tilanteet vaativat erilaista kieltä, minkä lisäksi kulttuurisidonnaisten viittausten ja sanontojen, idiomaattisten ilmausten sekä erilaisten murteiden ja aksenttien tunnistaminen edesauttavat kommunikaation onnistumista.⁵³

Pragmaattinen kompetenssi jakautuu diskurssikompetenssiin ja toiminnalliseen kompetenssiin.⁵⁴ *Diskurssi- eli tekstuaalinen kompetenssi* on kiinteässä suhteessa kieliopilliseen kompetenssiin, sen kattaessa kielenkäyttäjän kyvyn muodostaa järkeviä ja yhtenäisiä kielellisiä kokonaisuuksia yhdistelemällä kielen eri muotoja ja merkityksiä.⁵⁵

suomalaisessa kielikoulutuksessa – vaikka kielikoulutus perustuukin edellä mainittuun teoriaan, kirjoittajat näkevät haasteena eri oppikirjoissa ja erityisesti arviointivälineissä esiintyvät eroavaisuudet kielitaitokäsityksissä. Tarnanen ym. (2007), s. 381–412.

⁴⁹ Puolustusvoimat (2011), s. 3–5.

⁵⁰ CEF (2001), s. 108–130.

⁵¹ Sama, s. 102–108.

⁵² Sama, s. 118–122.

⁵³ Sama, s. 118–122.

⁵⁴ Sama, s. 123–124.

⁵⁵ Huhta ja Takala (1999), s. 185. Muotojen ja merkityksien yhdisteleminen tapahtuu organisoimalla kieli loogiseen järjestykseen sekä käyttämällä niitä kielellisiä keinoja, joilla asioiden väliset suhteet ilmaistaan (esimerkiksi pronominit).

Toiminnallinen kompetenssi on keskeisessä asemassa tämän tutkimuksen kannalta. Se käsittää puhutun tai kirjoitetun kielen käytön erilaisiin toiminnallisiin tarkoituksiin, nimenomaan keskustelun tai muun kommunikaation kautta. Toiminnallisen kompetenssin toteutumisen eurooppalainen viitekehys määrittelee kielenkäytön sujuvuuden (*fluency*) sekä tarkkuuden (*propositional precision*) kautta. Sujuvuudella tarkoitetaan pelkistetysti taitoa käyttää kiertoilmaisuja eli jatkaa kielenkäyttöä huolimatta kielitaidon puutteista. Tarkkuus on kykyä tuoda ajatuksiaan ja ehdotuksiaan esille selvästi ymmärrettävässä muodossa.⁵⁶

Kuvio 2. Kielitaidon jakautuminen eurooppalaisen viitekehysten (EVK) mukaan⁵⁷

Eurooppalainen viitekehys kuvaa kielitaitoa kuusiportaisen taitotasoasteikon kautta. Taitotasot etenevät asteikolla A1–A2, B1–B2 ja C1–C2 peruskäyttäjistä taitavaan kielenkäyttäjään. Taitotasojen määritelmät ovat tarkoituksella avoimia ja kontekstista vapaita, jotta niiden soveltaminen on mahdollista mahdollisimman monessa toimintaympäristössä.⁵⁸ Tässä tutkimuksessa kuusiportaista asteikkoa on kuvattu sitä suoraan vastaavalla yleisen kielitutkinnon asteikolla 1–6. Taitotasoasteikon yleiskuvaus on esitetty liitteessä 1.

Viitekehys määrittelee yleisen taitotasoasteikon lisäksi kuusiportaisen asteikon kielitaidon tuottaville ja vastaanottaville osa-alueille. Näitä ovat kuullun ymmärtäminen, luetun ymmär-

⁵⁶ CEF (2001), s. 125–129.

⁵⁷ Sama, s. 102–130.

⁵⁸ Sama, s. 21–22.

täminen, suullinen vuorovaikutus (joka käsittää sekä tuottavan että vastaanottavan puolen), puhuminen sekä kirjoittaminen.⁵⁹ Osataitojen tasokuvaukset on esitetty liitteen 5 sivuilla 7–9.

3.2 Itsearviointi kielitaidon mittaamisessa

Tutkimusaineiston keskeisen osan muodostaa kohderyhmän itsearvio omasta kielitaidostaan. Käytännössä itsearviointi oli ainoa mahdollisuus, kun tutkimukseen käytettävissä olevassa ajassa tutkittiin suurehkon vastaajajoukon taitoa useiden eri kielten osalta. Englannin kielen kohdalla olisi voinut hyödyntää yleisten kielitutkintojen tuloksia, mutta huomioiden kielitaidon jatkuva kehittyminen, olisi niiden ajankohtaisuus kuitenkin ollut kyseenalainen.

Kielitaidon itsearviointia on tutkittu runsaasti 1980-luvulta alkaen. Mats Oscarson⁶⁰ vertaili aikuisopiskelijoiden subjektiivisia arvioita kielitaidostaan opettajien muodollisiin kokeisiin perustuviin arviointeihin. Merkittävimpänä havaintona hän päätteli, että useimmilla opiskelijoilla oli kyky arvioida omaa kielitaitoaan – edellytyksenä kuitenkin oli, että heillä on käytössään enintään kuusitasoinen arviointiasteikko ymmärrettävine kriteereineen.

Oscarsonin urauurtavan tutkimuksen jälkeen suurin osa aiheen tutkijoista on päätenyt siihen, että itsearviointia voidaan pitää luotettavana kielitaidon mittarina. Bachman ja Palmer⁶¹ tarkastelivat itsearviointin luotettavuutta lingvistisen, sosiolingvistisen ja pragmaattisen kielitaidon osa-alueiden mittaamisessa. Johtopäätöksinä oli, että itsearviointia voidaan pitää luotettavana kommunikatiivisen kompetenssin mittarina, ja että kielenkäyttäjät tunnistavat helpommin puutteitaan kuin vahvuuksiaan kielitaidon osa-alueista.

Itsearviointin luotettavuutta lisää Raymond LeBlanc ja Gisèle Painchaudin⁶² mukaan kielenkäyttäjien kokemusmaailmaan läheisesti liittyvien kysymysten käyttäminen. Eurooppalaisen viitekehysten hyvin avoimet taitotasojen määrittelyt eivät siis välttämättä suoraan tue kriisinhallintatehtävissä tarvittavan kielitaidon arviointia, mutta toisaalta kriisinhallintatehtävissä tarvittavaa kielitaitoa luotettavasti kuvaavien mitta-asteikkojen laatiminen vain tätä tutkimusta varten ei ollut perustelua.

⁵⁹ CEF (2001), s. 25–29.

⁶⁰ Oscarson (1980).

⁶¹ Bachman ja Palmer (1989), s. 14–25.

⁶² LeBlanc ja Painchaud (1985), s. 673–678.

Myöhemmässä kirjallisuuskatsauksessaan Oscarson⁶³ on koonnut kielitaidon itsearviointia koskevista tutkimuksista keskeisiä tuloksia. Niiden mukaan muun muassa vieraan kielen vastaanottavia alueita (kuullun ja luetun ymmärtäminen) arvioidaan tyypillisesti korkeammalle kuin tuottavia alueita (puhuminen ja kirjoittaminen). Tehtäväsidonnainen itsearviointi, jossa taitoa verrataan konkreettisiin tilannekuvauksiin, on tarkempaa kuin arviointi kokonaiskielitaidon kuvauksiin nähden. Arvioinnin tarkkuutta lisää myös taitotasokuvausten esittäminen itsearvioijan äidinkielellä. Patrick Blanche ja Barbara Merino⁶⁴ sekä Steven Ross⁶⁵ huomauttavat kuitenkin, että itsearvioinnin tarkkuutta heikentävät vähäinen kokemus kielenkäytöstä sekä kielitaidon matala taso.

Upseerien kielitaitoa kartoittavan tutkimuksen kannalta oleellista tietoa itsearvioinnin luotavuudesta tarjoaa myös Ritva Aho⁶⁶, joka on verrannut tutkimuksessaan upseeriston kielitaitotarpeista vastaajien (n = 130) itsearvioinnin vastaavuutta heidän yleisen kielitutkinnon taitotasoonsa englannin kielen osalta. Tilastollisesti merkitsevää eroa ei löytynyt, ja itsearvioinnin hieman kielitutkinnon tulosta korkeampi keskiarvo oli mahdollista selittää sillä, että vastaajien kielitaito oli kehittynyt sitten testin suorittamisen.

⁶³ Oscarson (1997).

⁶⁴ Blanche ja Merino (1989), s. 332–338.

⁶⁵ Ross (1998), s. 8–19.

⁶⁶ Aho (2006), s. 28–29. Tutkimuksessa N = 239, mutta yleisen kielitutkinnon arvosana puuttui aineistossa 109 vastaajalta. Itsearvioinnin ja yleisen kielitutkinnon (YKI) testin keskimääräinen ero mediaanina ja moodina oli nolla. Itsearvioinnin keskiarvo oli +0,11 YKI-testiin verrattuna, eikä ero ollut tilastollisesti merkitsevä (p = 0.123).

4. TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Kirjallisuuskatsaus

Tutkimustyö aloitettiin systemaattisella kirjallisuuskatsauksella, joka on yksi yleisimmistä kirjallisuuskatsauksen tyypeistä. Arlene Fink käsittelee kirjallisuuskatsausta systemaattisena työkaluna, jonka monia käyttötapoja ovat muun muassa nyt hyödynnetyt olemassa olevan tutkimustiedon keskeisten johtopäätösten kokoaminen ja analysointi sekä käytössä hyväksi todettujen tutkimusmenetelmien löytäminen.⁶⁷ Samantyyppistä määritelmää käyttää myös Mark Petticrew, joka näkee kirjallisuuskatsauksen tiivistelmänä tiettyä aihepiiriä, tässä tapauksessa kielitaitokartoituksia, käsittelevien tutkimusten keskeisimmistä sisällöistä.⁶⁸

Katsauksen tavoitteena oli löytää keskeinen suomalaisten sotilaiden kielitaitoa käsittelevä tutkimuskirjallisuus sekä englanninkieliset, samaa aihepiiriä tukevat julkaisut, ja tämän jälkeen koota näiden keskeiset johtopäätökset yhteen. Kirjallisuuskatsaus toteutettiin syys–lokakuun 2013 aikana käyttäen viitekehyksenä Finkin mallia seitsemään osaan jaetusta kirjallisuuskatsauksen prosessista.⁶⁹ Katsausta päivitettiin uudelleen 27.12.2013 tavoitteena löytää loka–joulukuun 2013 aikana julkaistut, mahdollisesti tutkimukselle lisäarvoa antavat aineistot. Alkuperäiseen katsaukseen tämä ei tuonut lisää tuloksia.

Tietokannoiksi valittiin koko internet Google-hakukoneella, Kansalliskirjaston ylläpitämä Doria-arkisto sekä Maanpuolustuskorkeakoulun kirjaston avoimet tietokannat, joita ovat TAISTO, MELINDA, ARTO, FENNICA sekä FRANK.⁷⁰ Hakutermeinä avoimina toteutetuissa hauissa (”kaikki tulokset”) käytettiin käsitteitä ”kielitaito”, ”communicative competence”, ”language proficiency, military” sekä ”linguistic competence, military”.

Käytännön seulaksi asetettiin seuraavat kriteerit: Aineiston tuli olla suomen- tai englanninkielistä tutkimuskirjallisuutta tai kielitaitoon liittyvää virallisen valtiollisen toimijan julkaisemaa materiaalia. Alkuvaiheessa haulle ei asetettu ajallista rajausta, mikä laajensi merkittävästi hakutulosten määrää, mutta ei tuonut aineistoon merkittävää lisäarvoa käyttökelpoisten tulosten käsittäessä pääsääntöisesti vuoden 2000 jälkeen julkaistua materiaalia. Vain viimeisenä

⁶⁷ Fink (2005), s. 3–10.

⁶⁸ Petticrew (2001), s. 99.

⁶⁹ Fink (2005), s. 54.

⁷⁰ Maanpuolustuskorkeakoulun kirjaston tietokannat. Saatavilla www.puolustusvoimat.fi.

käsiteltyyn MELINDA-tietokantaan asetettiin rajaus vuosille 2000–2013, sen sisältämän huomattavan aineistomäärän johdosta. Google-haun tuloksista tarkasteltiin vain 200 ensimmäistä. Suomalaisten sotilaiden kielitaitoa käsittelevää aineistoa oli aineistohaun perusteella saatavilla vain vähän. Tästä johtuen erillistä metodologista seulaa ei ollut perusteltua asettaa.

Katsauksessa tarkasteltiin yhteensä 67 artikkelia tai tutkimusraporttia, joista tutkimuksen kannalta merkittäviksi osoittautui vain kuusi julkaisua. Suomalaisten sotilaiden kielitaitoa koskevaa aineistoa edustivat Ritva Ahon tutkimukset⁷¹ sekä Vesa Blomqvistin yleisesikuntaupseerikurssin opinnäytetyö Rajavartiolaitoksen henkilöstön kielitaidosta.⁷² Muu upseerien kielitaitoa käsittelevä tutkimus rajoittuu Janne Kastepohjan pro gradu -työhön 2011 opiskelusta puolustusvoimien venäjän kielen erikoiskurssilla.⁷³ Pirkko Sartonevan⁷⁴ (toim.) 1990-luvun lopulla tehty tutkimus aikuisväestön kielitaidosta ja sen tarpeesta antaa jonkinlaista, joskaan ei kovin ajantasaista vertailupohjaa upseerien kielitaidon tasosta muuhun väestöön nähden. Ajankohtaista vertailupohjaa englannin kielen osalta tuo kuitenkin Sirpa Leppänen ym.⁷⁵ vuonna 2009 toteutetulla kartoituksella Suomen aikuisväestön englannin kielen käytöstä ja koetusta merkityksestä.

Kriisinhallintaoperaatioiden kielelliseen toimintaympäristöön liittyvää tutkimustyötä on tehnyt myös Pekka Snellman, joka kartoitti käänнос- ja tulkkaustoiminnan järjestelyitä Kosovossa ja Afganistanissa 2009–2010 sekä myöhemmässä työssään tutki suomalaisia sotilastulkkien toimijuutta kriisinhallintaoperaatioissa.⁷⁶ Kielitaitoa lähellä olevaa kulttuurista ulottuvuutta puolestaan ovat tutkineet johtamisen näkökulmasta Miro Pesonen⁷⁷ sekä osana kriisinhallinnan toimintaympäristöä Teemu Nurmela.⁷⁸

Englanninkielistä aineistoa sotilaiden kielitaidon tarpeesta sekä sen yhteydestä operaatioaluiden kulttuurin ymmärtämiseen löytyi runsaasti, mutta suomalaisten upseerien kielitaidon tutkimisen kannalta hyödyllisiä johtopäätöksiä niistä ei löytynyt. Nämä aineistot lähinnä tuki-

⁷¹ Aho (2001, 2003, 2006)

⁷² Blomqvist (1999, 2000). Blomqvistin yleisesikuntaupseerikurssin opinnäytetyötä edelsi vuotta aiemmin samalla nimellä julkaistu esiupseerikurssin tutkielma.

⁷³ Kastepohja (2011).

⁷⁴ Sartoneva (1998).

⁷⁵ Leppänen ym. (2009).

⁷⁶ Snellman (2011, 2014).

⁷⁷ Pesonen (2010). Pesonen käsittelee suppeaan kyselyyn sekä omiin kokemuksiinsa perustuen johtamistapojen eroja suomalaisten, ruotsalaisten ja afgaanien välillä. Hän tuo työssään usein esille kulttuurin merkityksen kommunikaatiossa jopa kielitaitoa tärkeämpänä tekijänä, mikä osin tukee tässä tutkimuksessa tehtyä selvää eroa kommunikatiiviseen kompetenssiin kuuluvan kielitaidon ja yleiseen kompetenssiin sisältyvän kulttuurintuntemuksen välille. Vertaa kuvio 2, s. 12.

⁷⁸ Nurmela (2010).

vat tämän tutkimuksen rajausta, jossa kulttuurintuntemuksen merkitys on erotettu tutkimuksen kohteena olevasta kielitaidosta.

Kirjallisuuskatsauksen prosessi on kuvattu liitteessä 2 ja tiivistelmä toteutetusta katsauksesta liitteessä 3.

Kirjallisuuskatsauksen synteesi toteutettiin kuvailevana katsauksena. Kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan todeta, että suomalaisten upseerien tai yleisesti sotilaiden kielitaitoa käsittelevää tutkimusaineistoa on olemassa vain vähän, ja sitäkin voidaan pitää suurelta osin vanhentuneena. Suomalaisen aikuisväestön kielitaitoa kartoittaneiden Sartonevan (1998) sekä Leppäsen ym. (2009) tutkimukset osoittavat selvästi, miten esimerkiksi suomalaisten englannin kielitaidon taso on merkittävästi muuttunut edellä mainittujen tutkimusajankohtien (1995 ja 2007) välillä.⁷⁹

Ahon (2006) upseerien kielitaidon tarvekartoitus on melko kattava ja osin edelleen ajankohdainen. Toisaalta suomalaisten kriisinhallintaoperaatioiden luonne on jo muuttunut Ahon tutkimusajankohtaan nähden, kun esimerkiksi kouluttaja- ja neuvonantajatehtävät sekä entistä haastavammat ja monipuolisemmat esikuntatehtävät ovat tulleet osaksi upseerien arkea kansainvälisissä tehtävissä. Lisäksi Ahon tutkimus keskittyy vain englannin kieleen, eikä upseerien muiden kielten taitoa tai tarvetta ole muualla selvitetty.

Kirjallisuuskatsauksessa käsitellyn aineiston keskittyessä pääosin 2000-luvulle, oli tyypillisenä kielitaidon teoriapohjana käytetty kommunikatiivisen kompetenssin käsitettä. Saman käsitteen, joka toiminnallisen kielitaidon nimellä sisältyy myös puolustusvoimien kielikoulutuksen normiin, hyödyntämistä yhtenäisenä teoriapohjana tässä tutkimuksessa voidaan siis pitää perusteltuna. Kielitaitotutkimukset perustuivat tyypillisesti laajamittaisiin haastatteluihin tai kyselyihin.

Yhtenäisen kielitaidon arviointiasteikon puute oli ilmeinen katsauksessa käsitellyissä tutkimuksissa. Jyväskylän yliopistolle tehdyissä tutkimuksissa oli käytetty viisiportaista asteikkoa, kun taas Aho oli hyödyntänyt kulloinkin voimassa olleita yleisen kielitutkinnon taitotasokuvauksia (1–8(9) ja 1–6). Leppäsen ym. englannin kielen kartoituksen kuusiportainen asteikko

⁷⁹ Sartonevan (1998) tutkimuksessa 18–64 -vuotiaista kohdehenkilöistä 32 % osasi englantia hyvin (Vähintään ”selviydyn hyvin käytännön kielenkäyttötilanteista, pystyn kirjoittamaan yksityisiä ja puolivirallisia kirjeitä”) ja 34 % ei lainkaan. Leppäsen ym. (2009) tutkimuksessa 15–79 -vuotiaista kohdehenkilöistä englantia ei ymmärtänyt lainkaan 9,6 %, ja englantia vähintään ”kohtalaisesti” puhui 60,6 % ja puhetta ymmärsi 71,4 % vastaajista. Vaikka näiden tutkimusten kohdejoukko ja kielitaidon arviointiasteikko eivät olleetkaan identtisiä, osoittavat ne silti tilastollisesti merkitsevän kehityksen suomalaisten englanninkielen taidossa vuosien 1995–2007 välillä.

taas ei ole suoraan verrannollinen minkään edellä mainitun asteikon kanssa. Ahon upseerien kielitaidon kartoituksessa käytetty yleisten kielitutkintojen kuusiportainen asteikko perustuu kuitenkin eurooppalaiseen viitekehukseen, ja kielitutkintojen vanhoja sekä uusia taitotasokuvauksia on mahdollista verrata toisiinsa, jolloin eurooppalaista viitekehystä ja sen kuusiportaista itsearviointin taitotasoasteikkoa voidaan pitää tältäkin osin perusteltuna valintana tässä tutkimuksessa.

Katsauksen keskeisinä johtopäätöksinä voidaan todeta, että suomalaisten upseerien kielitaidosta ei ole saatavilla ajankohtaisia tutkimustuloksia. Samoin tutkimushetkellä ei ole saatavilla sellaista koko suomalaisen aikuisväestön kattavaa kielitaidon kartoitusta, josta voisi tehdä johtopäätöksiä tai luotettavaa vertailua esimerkiksi korkeakoulutuksen saaneiden henkilöiden eri kielten osaamisesta englantia lukuun ottamatta. Englannin kielen osataitojen osalta Leppäsen ym. tuloksia on vertailtu tämän tutkimuksen vastaajien kielitaitoon alaluvussa 5.3.3.

Toiminnallisen kielitaidon teoria eri muodoissaan on ollut keskeisimpänä teoriapohjana viimeisen 20 vuoden aikana tehdyissä kielitaitoa käsittelevissä tutkimuksissa, jolloin on perusteltua hyödyntää sitä myös tässä tutkimuksessa. Lukuisista kotimaisissa tutkimustoissa käytetyistä kielitaidon arviointiasteikoista oli luontevinta hyödyntää yleisten kielitutkintojen ja samalla siis eurooppalaisen viitekehysten asteikkoa, jota myös Aho on hyödyntänyt aikaisemmissa puolustusvoimien palkatun henkilökunnan sekä upseerien kielitaitoa käsitelleissä töissään.

4.2 Tutkimusmenetelmien valinta

Tutkimus on luonteeltaan kuvaileva, ja sillä pyritään tuomaan tutkittavasta ilmiöstä esiin tarkkoja, merkittäviä piirteitä.⁸⁰ Tutkimusstrategiaksi valittiin survey-tutkimus, jossa aineistoa kerätään vakioidulla tavalla koko perusjoukolta tai sen osalta.⁸¹

Tutkimusongelman muotoilu sekä tutkimustyöhön käytettävissä olevat resurssit ohjasivat hyödyntämään tiedonkeruuvälineenä kyselyä ja ensisijaisena tutkimusmenetelmänä kvantitatiivista lähestymistapaa. Osa kyselyllä kerätystä aineistosta on laadullista, millä täydennettiin kvantitatiivista aineistoa erityisesti kielitaidon koetun tarpeen osalta. Kvantitatiivinen menetelmä on tutkimuksessa hallitseva, ja laadullisella menetelmällä käsitellään vain pientä osaa koko aineistosta. Näin lopulliseksi menetelmäksi muotoutui Tashakkorin ja Teddlien kuvai-

⁸⁰ Hirsjärvi ym. (2003), s. 127–128.

⁸¹ Sama, s. 180–191.

lema ”hallitseva – vähemmän hallitseva” -sekamalli (Dominant – Less Dominant Mixed Model),⁸² jolla aineistoa voidaan tarkastella useammasta näkökulmasta tutkittavan ilmiön kuvailemiseksi.

4.3 Tutkimuksen kohderyhmä

Perusjoukkona tutkimuksessa ovat vuonna 2009 tai sen jälkeen kriisinhallintaoperaatioissa tehtävänsä aloittaneet suomalaiset vähintään upseerin tai sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaneet upseerit, mukaan lukien ne joilla lisäksi oli aiempaa kokemusta kriisinhallintatehtävistä tai jotka eivät tutkimusentekohetkellä olleet enää vakinaisessa palveluksessa.

Tutkimuksessa on käytetty kokonaisotantaa. Porin prikaatin ilmoituksen mukaan tutkimuksen perusjoukkoon kuului 319 henkilöä. Henkilölistojen tarkastuksen jälkeen joukosta hylättiin tietojen luovutuskiellon takia 10, perusjoukkoon kuulumattomuuden seurauksena 12 ja puutteellisten yhteystietojen takia 11 henkilöä, jolloin kehikkoperusjoukkoon jäi 286 vastaajaa. Näistä vakinaisessa palveluksessa oli 255 henkilöä ja reservissä 31 henkilöä, naisia koko joukosta oli kolme. Kyselyyn vastasi 151 henkilöä vastausprosentin ollessa 53. Taulukossa 1 on esitetty kyselyn vastausmäärät ja -prosentit operaatioittain.⁸³

TAULUKKO 1. Kyselytutkimuksen vastausprosentit (N = 286). Suluissa kokonaismääriin sisältyvät EVP-henkilöstön määrät

	LÄHETETYT KYSELYT	VASTATUT KYSELYT	Vastaus- prosentti
EUTM Mali	4 (1)	3 (1)	75
EUTM Somalia	7 (0)	4 (0)	57
SKJA/ISAF (Afganistan)	205 (18)	104 (7)	51
SKJL/UNIFIL (Libanon)	44 (7)	18 (0)	41
UNTSO (Lähi-itä)	26 (5)	22 (5)	85
Kaikki yhteensä	286 (31)	151 (13)	53

⁸² Tashakkori ja Teddlie (1998), s. 40–58.

⁸³ Heikkilä (2010), s. 34. ”Kehikkoperusjoukkoon kuuluvat yksiköt, jotka tutkimuksessa voidaan käytännössä tavoittaa.” Kaikki perusjoukkoon kuulumattomat henkilöt olivat palvelleet Suomen Kansainvälisessä Joukossa Afganistanissa (SKJA/ISAF) vuoden 2009 aikana, mutta aloittaneet palveluksensa vuoden 2008 puolella, ja jäivät näin perusjoukon määritelmän ulkopuolelle. Puutteellisten yhteystietojen takia hylättiin seitsemän vastaajaa, joista vakinaisessa palveluksessa olevia ei tavoitettu puolustusvoimien Asianhallintajärjestelmän (PVAH) tai sähköpostin kautta (@mil.fi) ja evp-henkilöstöön kuuluvilla ei ollut ilmoitettua toimivaa sähköpostiosoitetta.

4.4 Tutkimuskysely

Tutkimuksessa tiedonkeruuvälineenä käytettiin Webropol-ohjelmalla laadittua kyselyä.⁸⁴ Verkkopohjainen kysely soveltui tutkimukseen parhaiten, koska sillä saatiin lyhyessä ajassa tavoitettua mahdollisimman suuri osa vastaajajoukosta verrattuna aineiston keräämiseen esimerkiksi haastatteluin. Verkkokysely on esitetty liitteessä 5.

Kyselyaineisto laadittiin loka–marraskuun 2013 aikana. Kyselyn kielitaitoa kartoittavissa kysymyksissä hyödynnettiin eurooppalaisen viitekehyksen mukaisia osataitojen määritelmiä sekä taitotasokuvauksia. Kysely tehtiin dynaamiseksi, jolloin tiettyjen avainkysymysten avulla vastaaja ohjattiin tarvittaessa antamaan lisätietoja kokemuksistaan kielitaitonsa tai esimerkiksi tulkkien käytön osalta. Kielitaidon osalta kysely sisälsi 10 nimettyä kieltä kotimaisten kielten lisäksi, ja vastaajalla oli lisäksi mahdollisuus vastata kolmeen ”muu kieli, mikä” -kohtaan mikäli valmista vastausvaihtoehtoa ei ollut saatavilla.

Kysely sisälsi yhteensä 236 kysymystä, joista tyypillinen vastaaja vastasi 60–80 kysymykseen. Pääosa kysymyksistä oli strukturoituja, ja vain muutamassa tarkentavassa kysymyksessä pyydettiin avoimia vastauksia. Kysely oli tarkoituksella laaja, jotta vastausaineistoa olisi mahdollista hyödyntää myös mahdollisessa upseerien kielitaitoa käsittelevässä jatkotutkimuksessa.

Taustatietoina kyselyssä kerättiin vastaajien syntymävuosi, äidinkieli, ylin sotilas- ja siviilikoulutus, sotilasarvo, puolustushaara, kriisinhallintaoperaatioiden määrä ja tehtävät niissä, viimeisimmän kriisinhallintatehtävän alkamisvuosi sekä oliko vastaaja vakinaisessa palveluksessa vai reservissä.

Kyselyn kysymykset jakautuivat neljään osa-alueeseen:

1. Vastaajan osaamat kielet, niiden taitotaso sekä kehittyminen
2. Vastaajan eri kielten kielitaidon hyödyntäminen viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässä
3. Kokemukset tulkkauksen- ja käännöspalveluista viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässä
4. Vastaajan arvio kielitaidon tarpeesta kriisinhallintatehtävissä.

⁸⁴ <https://www.webropol.com/> Webropol on samannimisen suomalaisen yrityksen verkkopohjainen kysely- ja analysointi -ohjelmisto, joka mahdollistaa räätälöityjen kyselyjen luomisen, vastausaineiston keräämisen sähköisesti internetin välityksellä sekä kerätyn tiedon luokittelun ja analysoinnin.

Tutkimuskyselyn saatteessa vastaajille kerrottiin tutkimuksen olevan nimetön ja luottamuksellinen, millä pyrittiin madaltamaan vastaamiskynnystä sekä saamaan vastausaineistoon myös upseeriston ammattiyhteisössä mahdollisesti epäsuotaviksi koettuja näkemyksiä.⁸⁵ Saatteessa tuotiin esille myös muut keskeiset perusteet tutkimuksen toteuttajasta, aiheesta ja merkityksestä.⁸⁶ Tutkimuskyselyn saate on esitelty liitteessä 4.

Kyselylomakkeen sisältö ja toimivuus esiteltiin viikolla 46/2013, jolloin kyselyyn vastasi kymmenen henkilöä.⁸⁷ Samanaikaisesti tutkimustyön ohjaajat arvioivat kyselylomakkeen käytettävyyttä.

Esitestauksen jälkeen muutamasta kielitaidon käyttökokemuksiin liittyvästä kysymyksestä vähennettiin vastausvaihtoehtoja, ja tutkimustyön ohjaajien sekä puolustusvoimien kieliasiantuntijoiden tuella kielitaidon ”kynnykseksi” määriteltiin eurooppalaisesta viitekehuksesta poiketen seuraava väite: *Osaan käyttää muutamia arkipäivän ilmauksia, esimerkiksi tervehdyksiä ja toivotuksia*. Sama väite lisättiin kielitaidon puhumisen osataidon asteikkoon välille ”0 – Ei osaamista” ja ”1 – Osaan käyttää yksinkertaisia sanontoja ja lauseita kuvaamaan, missä asun ja keitä tunnen” nimellä ”P - Perussanonnat”. Tällä lisäyksellä haettiin vastauksia niiltä upseereilta, jotka olivat omaksuneet kohteliaisuus- tai muussa tarkoituksessa vähäisen määrän operaatioalueen paikalliskielen tai -kielten sanastoa.

Edellä mainittujen muutosten jälkeen linkki verkkokyselyyn lähetettiin tutkimuksen kohderyhmälle tutkimusluvan edellyttämällä tavalla 22.11.2013. Koko kohderyhmälle kyselylinkki lähetettiin sähköpostitse, ja palveluksessa oleville lähetettiin lisäksi tiedote kyselystä puolustusvoimien asianhallintajärjestelmällä (PVAH). Vastausten takarajaksi oli määritetty 24.12.2013. Muistutus kyselystä niille, jotka eivät olleet vielä vastanneet, lähetettiin sähköpostitse ja PVAH:lla 6.12.2013. Viimeinen vastaus kyselyyn tuli 7.1.2014, jolloin yhteensä 151 henkilöä oli lähettänyt vastauksen.

⁸⁵ Mäkinen (2006), s. 92–95.

⁸⁶ Kalaja, Alanen ja Dufva (2011), s. 152.

⁸⁷ Heikkilä (2010), s. 61. Kyselylomakkeen esitestaamiseen riittää 5–10 henkeä, mikäli he aktiivisesti pyrkivät selvittämään lomakkeen toimivuutta, selkeyttä ja vastaamiseen vaadittavaa panostusta. Myös Kalaja ym. (2011), s. 153. Pilottikyselyn vastaajista ainakin osan tulisi olla ominaisuuksiltaan lähellä kyselyn varsinaista kohdejoukkoa. Esitestaajina toimi 9 upseeria ja 1 opistoupseeri, joista kaikilla oli aiempaa kokemusta kriisinhallinta-tehtävistä, ei kuitenkaan tutkimuksessa tarkastelluissa operaatioissa tai tutkitulla aikavälillä.

4.5 Aineiston analyysin toteuttaminen

Tutkimuksessa vallitsevana aineistona ovat kyselytulokset. Aineiston analyysi toteutettiin vuoden 2014 alussa, kun kysely oli suljettu ja kaikki vastausaineisto oli käytettävissä. Aineistoa analysoitiin numeerisesti sekä tilastollisesti, joista jälkimmäisessä hyödynnettiin Webropol-ohjelmiston Professional Statistics -analyysityökalua. Kielitaidon tarvetta tarkasteltiin kriisinhallintaoperaatioittain sekä vastaajien tehtäväluokkien perusteella, ja kielitaidon tasoa kokonaisuutena koko vastaajajoukosta.

Vastaajat edustivat viittä eri kriisinhallintaoperaatiota, mutta 69 % vastaajista ilmoitti viimeisimmäksi operaatiokseen SKJA/ISAF:n. Tarkastelun tilastollisen luotettavuuden lisäämiseksi muodostettiin kolme eri luokkaa: SKJA/ISAF, SKJL/UNIFIL ja UNTSO sekä EUTM Mali ja Somalia. Tätä voidaan pitää perusteltuna, sillä UNIFIL ja UNTSO -operaatioissa toimintaympäristö on hyvin yhteneväinen ja näin sen asettamat vaatimukset lähes samanlaiset. Euroopan unionin operaatiot sijoittuvat molemmat Afrikkaan ja keskittyvät paikallisten asevoimien kouluttamiseen, jolloin vaikka toiminta-alueet (Mali, Uganda ja Somalia) ovat kulttuurillisesti ja kielellisesti erilaisia, ei niiden erikseen tarkastelussa ole pienen vastaajamäärän takia mahdollista muuten päästä tilastollisesti luotettaviin tuloksiin.

Vastaajat edustivat 42 eri tehtävää (22 nimettyä vaihtoehtoa sekä 20 vastaajien itse nimeämää ”muuta” tehtävää), jolloin yksittäisten tehtävien kannalta vastaajamäärät olivat pääosin liian pieniä luotettavaa tarkastelua varten.⁸⁸ Lisäksi sama tehtävänimike voi eri kriisinhallintaoperaatioissa tarkoittaa käytännössä täysin erilaista työnkuvaa. Näistä syistä johtuen tutkija jakoi vastaajat tehtävän perusteella kuuteen eri tehtäväluokkaan, jotka oli muodostettu tehtävänkuvauksien perusteella.⁸⁹

Tehtävänkuvauksista kartoitettiin kunkin tehtävän keskeisin sisältö, jota käytettiin luokitteluperusteena. Sotilastarkkailija-, tiedonkeruu-, yhteysupseeri- ja perusyksikkötehtävien tehtävänkuvauksissa oli runsaasti samankaltaisuuksia, mutta vastausaineiston alustavan analyysin perusteella näissä tehtäväluokissa palvelleiden vastausaineistosta löytyi joitakin tilastollisesti merkitseviä eroavaisuuksia. Afganistanissa suomalaisen kriisinhallintajoukon komentajana palvelleiden viiden upseerin vastaukset eivät eronneet tilastollisesti merkitsevästi esikuntateh-

⁸⁸ Yleisenä tilastollisena periaatteena tulisi jokaisessa luokassa frekvenssin olla vähintään 5, jotta luotettava vertailu olisi mahdollista. Vain kahdeksan eri tehtävää täytti tämän vaatimuksen sellaisenaan.

⁸⁹ Tuomi ja Sarajärvi (2013), s. 93. Luokittelulla tarkoitetaan aineiston järjestämistä eri luokkiin sijoittamalla jokainen aineiston osa tiettyyn määriteltyyn luokkaan. 14 vastaajaa ilmoitti palvelleensa viimeisimmässä kriisinhallintaoperaatioissaan kahdessa eri tehtävässä. Nämä vastaajat luokiteltiin viimeisimmän tehtävänsä mukaan.

tävissä palvelleiden vastauksista, jolloin komentajat sisällytettiin ”johto- ja esikuntatehtävät” -luokkaan.

Pienimpään luokkaan (tukitehtävät) sijoittui kuusi vastaajaa ja suurimpaan (johto- ja esikuntatehtävät) 68 vastaajaa. Muissa luokissa vastaajien määrä vaihteli välillä 17–23. Vastaajien jako tehtäväluokkiin on esitetty liitteessä 6.

Upseerien kielitaidon tason osalta oli analyysin perusteella nähtävissä, että vastaajien sijoittumisessa eri tehtäväluokkiin ei ollut merkitseviä eroja vastaajan kielitaidon tai tehtävässä koetun kielitaidon tarpeen kanssa. Toisin sanoen, upseerien kielitaidollinen osaaminen ei, yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta, näyttänyt olleen merkitsevä tekijä upseerin sijoittumisessa tiettyyn kriisinhallintatehtävään. Tästä johtuen upseerien kielitaidon tasoa tarkasteltiin koko vastaajajoukossa kokonaisuutena. Tarkasteluun sisällytettiin sekä vakinaisessa että ei-vakinaisessa palveluksessa (EVP) olevat upseerit, jälkimmäisen joukon muodostaessa merkittävän upseerien rekrytointipohjan kriisinhallintatehtäviin. Tarkastelu toteutettiin numeerisesti ja tulokset raportoidaan prosentteina ja frekvensseinä.

Englannin kielen osaamista lukuun ottamatta ylivoimaisesti suurimmalla osalla vastaajista vieraiden kielten osaamistaso oli eurooppalaisen viitekehyksen tasolla 2 tai sen alle. Toiminnallista kielitaitoa kartoitettaessa asetettiin sen rajaksi viitekehyksen tason 3, joka määritelmän mukaisesti kuvaa itsenäisen kielenkäyttäjän taitotasoa. Rajaus voidaan perustella taitotason 3 sanallisen kuvauksen lisäksi sillä, että mitä matalammalla tasolla kielitaito on, sitä vaikeampi sitä on itsearviointilla arvioida. Matalan kielitaitotason arvioinnin epätarkkuus korostuu tässä tutkimuksessa, sillä kielitaidon kynnys on määritelty selvästi eurooppalaisen viitekehyksen kynnyistä alhaisemmaksi.

Kielitaidon tarpeen käsittelyn pohjana käytettiin numeerista analyysia paikalliskielen tarvetta kartoittaneen kysymyksen ”*Kriisinhallintaoperaatiossa palvelevan upseerin tulisi osata perustervehdykset ja -sanonnat operaatioalueen paikalliskielellä.*” (kysymys 229) vastauksista. Tätä analyysia täydennettiin tarkastelemalla kielitaidon tarvetta teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin operaatiokohtaisesti sekä tehtäväluokittelun perusteella.⁹⁰ Sisällönanalyysi tehtiin kolmesta alla esitetystä avoimesta kysymyksestä. Osa vastaajista oli käsitellyt molempia aiheita sekaisin näissä kysymyksissä, jolloin oli perusteltua tarkastella niiden vastauksia rinnakkain.

⁹⁰ Tuomi & Sarajärvi (2002), s. 95–100.

- ”Millaista kielitaidollista osaamista OPERAATION NIMI -operaatioissa palveleva upseeri kokemuksiisi perustuen tarvitsee” (kysymykset 224–228)
- ”Millaista paikalliskielen osaamista OPERAATION NIMI -operaatioissa palveleva upseeri kokemuksiisi perustuen tarvitsee” (kysymykset 230–234)
- ”Perustuen kokemuksiisi aikaisemmista kriisinhallintatehtävistäsi, millaista paikalliskielen osaamista kriisinhallintaoperaatioissa palveleva upseeri yleisesti ottaen tarvitsee” (kysymys 235).

Sanallisessa vastausaineistossa oli hyvin vähän hajontaa, joten aineiston analyysissä vastaukset tyypiteltiin viiteen eri pääluokkaan. Teoriaohjaavassa analyysissä analyysiyksiköt, tässä tapauksessa pääluokat, valitaan aineistosta, mutta niiden valintaa ohjaa tutkimuksessa käytettävä teoria. Tässä tutkimuksessa teoriapohjana oli eurooppalaisen viitekehyksen kommunikatiivinen kompetenssi, josta analyysin pääluokat on johdettu.⁹¹

Pääluokat muodostettiin määrittelemällä yleistävä kuvaus useimmin vastauksissa esiintyneille, kommunikatiivisen kompetenssin teoriakenttään sisältyville vastauksille. Nämä olivat ”Ei tarvetta paikalliskielelle”, ”Perussanonnat ja -tervehdykset”, ”Alkeistason kielitaito”, ”Toiminnallinen englanninkielen taito” sekä ”Muun operaation kielen taito”. Aineistossa runsaasti esiintyneet kulttuurintuntemukseen ja sanattomaan viestintään liittyvät vastaukset jätettiin huomioimatta niiden jäädessä kielitaidon teoriassa yleisen kompetenssin puolelle. Vastausaineistosta laskettiin kunkin pääluokan esiintymistiheys, joka esitettiin numeerisessa muodossa tehtäväluokittain sekä kriisinhallintaoperaatioittain. Pääluokittain tyypitelty vastausaineisto on esitetty liitteessä 7.

Kielitaidon tarpeen eroja eri kriisinhallintaoperaatioiden sekä vastaajien tehtäväluokkien välillä analysoitiin tilastollisesti, millä pyrittiin erottelemaan ja raportoimaan hyvin yhtenäisestä kokonaisaineistosta merkitsevät poikkeamat. Korrelaatioita tarkasteltiin Pearsonin testillä ja tilastollista merkitsevyyttä kaksisuuntaisella t-testillä, jossa merkitsevyystasoksi oli asetettu .05. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta korrelaatiovertailujen arvoja ei raportoida, sillä niistä ei katsota saatavan lisäarvoa tutkimustuloksiin tai niiden luotettavuuteen.

⁹¹ Sama, s. 93–94. ”Tyypittelyssä tiivistetään joukko tiettyä teemaa koskevia näkemyksiä yleistyksiksi.”

4.6 Tutkimuksen luotettavuudesta ja yleistettävyydestä

Tutkimustyössä käsitteet ovat keskeinen tutkijan työkalu, jolla tutkittava ilmiö tai ilmiöt puetaan tutkittavaan muotoon. Tutkittavasta muodosta voidaan puhua silloin, kun ilmiötä voidaan luotettavasti mitata.⁹²

Tässä tutkimuksessa merkittävin käsite on kielitaito, joka on määritelty eurooppalaisen viitekehyksen (EVK/CEF) kommunikatiivisen kompetenssin teorian kautta. Käsitteen määrittelyn lisäksi eurooppalainen viitekehys tarjoaa valmiit ja testatut työkalut kielitaidon arvioinnille, jolloin tutkijan osuudeksi käsitteellistämässä on jäänyt vain kielitaidon alimman tason, niin sanotun ”kynnyksen”, määrittäminen tätä tutkimusta varten.

Tutkimuksen luotettavuutta on tarkasteltava sekä mittavälineen että kokonaisuuden kannalta. Mittavälineen tarkastelussa on keskityttävä sen validiteettiin, eli siihen, mittaako se haluttuja asioita. Koko tutkimuksen luotettavuuden tarkastelussa painopisteen on oltava tutkimuksen yleistettävyydessä ja tiedon käyttökelpoisuudessa.⁹³

Tiedonkeruuvälineenä tutkimuksessa käytettiin verkkopohjaista kyselyä ja mittavälineenä eurooppalaiseen viitekehykseen pohjautunutta itsearviointia. Kysely on vakiintunut tiedonkeruumenetelmä, jonka luotettavuuteen vaikuttavat merkittävästi kysymysten ja vastausvaihtoehtojen muotoilu sekä kato eli vastaamatta jättäneiden osuus.

Kaikissa kielitaitoa kartoittavissa kysymyksissä käytettiin eurooppalaisen viitekehyksen mukaisia 6-portaisia vastausvaihtoehtoja syventävine kuvauksineen, mikä itsessään lisää kyselyn luotettavuutta.⁹⁴ Puhumisen osataidon osalta vastausasteikko oli 7-portainen siihen lisätyn *P(erussanonnat)* -vaihtoehdon johdosta. Kielitaidon tarvetta kartoittavissa kysymyksissä hyödynnettiin 5-portaista Likert-asteikkoa ja kielitaidon käytön toistuvuutta selvitettiin 7-portaisella aika-asteikolla.

Eri kielten kokonais- ja osataitotasoja kartoittaneiden mitta-asteikkojen luotettavuusanalyysi osoittaa niiden olleen sisäisesti johdonmukaisia ja näin edustavan hyvää luotettavuustasoa

⁹² Hirsjärvi ym. (2003), s. 136 – 147 sekä Kalaja ym. (2011), s. 14.

⁹³ Soininen (1995), s. 119.

⁹⁴ Burns (2000), s. 560. Yhteneväisen vastausasteikon käyttö lisää kyselyjen validiteettia ja reliabiliteettia. Tätä tutkimusta varten eurooppalaisen viitekehyksen taitotasosteikot A1, A2, B1, B2, C1 ja C2 oli muunneltu numerisiksi (1–6), mikä helpotti niiden hahmottamista kysymyksissä sekä mahdollisti hyvin aineiston käsittelyn.

Cronbachin α :n ollessa kaikissa suurempi kuin 0.70.⁹⁵ Cronbachin α vaihteli yleisimpien kielten, englannin, ranskan, saksan ja venäjän, osataitotasolla välillä 0.88–0.98. Harvinaisempien ja heikompaa osaamistasoa edustavien kielten, arabian, darin, espanjan, italian ja pashtun, osataitojen osalta sama tunnusluku vaihteli välillä 0.74–0.93.⁹⁶

Kyselyn luotettavuutta on todennäköisesti heikentänyt kysymysten suuri määrä ja tätä kautta pitkäkö vastausaika.⁹⁷ Kyselyyn vastaamiseen kulunut aika vaihteli 7 ja 120 minuutin välillä (keskiarvo 30 ja mediaani 27 minuuttia), mitä voidaan pitää nettikyselyssä pitkäkönä aikana.⁹⁸ Vastausajankohdalla (kellonajalla) ei ollut havaittavaa vaikutusta vastaamiseen käytettyyn aikaan tai avoimien vastausten laatuun.

Erityisesti kielitaidon tarvetta kartoittaneiden avoimien kysymysten vastauksissa käytetyistä sanamuodoista oli mahdollista päätellä, että niitä kyselyssä edeltäneet monivalintakysymykset olivat saattaneet vaikuttaa vastausten muotoiluun. Tätä ei kuitenkaan voi pitää erityisesti kyselyn luotettavuutta heikentävänä tekijänä, vaan enemmänkin sisällönanalyysia helpottavana seikkana. Myös kielitaidon ja sen osa-alueiden itsearviointia sekä yleisen kielitutkinnon (YKI) tulosta kysyttiin kyselyssä samalla sivulla. On mahdollista, että oman YKI-tuloksen ilmoittaminen on samalla vaikuttanut itsearvioon kielitaidosta erityisesti englannin osalta, jossa pääosalla kielitutkinto oli suoritettuna.

Eräkatso eli vastausten puuttuminen yksittäisistä kysymyksistä oli erittäin vähäistä, koska sähköinen kyselylomake ei päästänyt vastaajaa eteenpäin jos vastaamattomia monivalintakysymyksiä oli jäljellä. Tämä on toisaalta saattanut yhdessä kyselyn pituuden kanssa aiheuttaa katoa joidenkin vastaajien jättäessä vastaamisen kesken. Kielitaidon tasoa kartoittaneissa kysymyksissä eräkatsoa ei ollut lainkaan, joissakin kielitaidon tarvetta ja käytön toistuvuutta selvittäneissä kysymyksissä oli syntynyt tuntemattomasta Webropol-ohjelman teknisestä ominaisuudesta johtuvaa muutaman prosentin eräkatsoa. On kuitenkin perustelua todeta, että tästä ei aiheudu merkitsevää harhaa kyselytuloksiin ja että kerätty aineisto on hyvin eheää.

⁹⁵ Hair ym. (2010), s. 93 ja 125.

⁹⁶ Cronbachin α laskettiin kunkin kielen taitotasoa kartoittaneiden kokonais- ja osataitotasojen itsearviointipisteiden osalta käyttäen Webropolin Professional Statistics -analyysityökalua. Vastausten konsistenssi eli yhtenäisyys oli selvästi korkein yleisimpien kielten, eli englannin, ranskan, saksan ja venäjän, osalta.

⁹⁷ Erätuuli, Leino ja Yli-Luoma (1994), s. 106.

⁹⁸ Kalaja, Alanen ja Dufva (2011), s. 152. Useimpien vastaajien tarkkaavaisuus herpaantuu viimeistään 45 minuutin jälkeen, ja vain poikkeustapauksissa kyselyyn vastaamisen tulisi viedä yli 30 minuuttia. Ajat on saatu Webropol-ohjelman antamina aikoina, joista Excel-taulukolla on laskettu keskiarvo ja mediaani. Webropol-ohjelman antama aika tarkoittaa kyselyn avaamisen ja päättämisen välistä aikaa, jolloin on mahdollista että vastaaja on pitänyt vastaamisen aikana myös tauon tai taukoja. Keskiarvo ja mediaani antavat siitä huolimatta hyvin suuntaa käytetystä ajasta.

Mittavälineenä itsearviointi osoittautui tässä tutkimuksessa validiksi. Kyselyssä kartoitettiin viimeaikaisia kokemuksia kielitaidon käytöstä, jolloin ne olivat vielä tuoreena mielessä. Käytetty asteikko oli yhtä kielitaidon osa-aluetta lukuun ottamatta yhtenäinen ja kuusiportainen, mikä on tutkimusten mukaan helpointa hahmottaa. Kysely oli suomenkielinen, jolloin se oli esitetty suurimmalle osalle heidän äidinkielellään – muista kuin äidinkieleltään suomenkielisistä vastaajista kaikki arvioivat oman suomen kielen taitonsa ylimmälle tasolle (taso 6).

Validiteettia olisi lisännyt kielitaidon osa-alueiden kuvaaminen tehtävisidonnaisesti, tässä tapauksessa kriisinhallintatehtävissä tarvittavaan kielitaitoon sitoen, mutta tutkijan ammattitaito ei olisi tähän riittänyt ja yritys olisi todennäköisesti heikentänyt itsearviointien luotettavuutta. Eurooppalaisen viitekehyksen yleiset kuvaukset ovat pohjana myös esimerkiksi yleisissä kielitutkinnoissa ja pitkälti käytössä kokeiluja, jolloin niitä voidaan pitää jo sellaisenaan luotettavina sekä erityisesti vertailukelpoisia tuloksia antavina. Itsearviointien teoriataustaa on selvitetty alaluvussa 3.2.

Koko tutkimuksen luotettavuutta lisäävät vastaamisen sekä aineiston raportoinnin nimettömyys, mikä tuotiin vastaajien tietoon kyselyn saatteessa. Lisäksi esimerkiksi sukupuoli jätettiin merkityksettömänä pois vastaajien taustatietoja kerätessä. Vastausten laadusta ja vastaamiseen käytetystä ajasta on pääteltävissä, että vastaajat ovat suhtautuneet kyselyyn vakavasti ja pyrkineet tuomaan omia kokemuksiaan esille niitä kaunistelematta. Edelleen vastausaineiston perusteella kysymykset on ymmärretty tutkijan tarkoittamalla tavalla.⁹⁹

Verrattaessa vastaajien ilmoittamaa englannin kielitaidon itsearviointia vuoden 2009 kansalliseen kyselytutkimukseen sekä Ahon puolustusvoimien henkilökunnan kielitaitotutkimuksiin, on englannin kielitaito arvioitu yllättävän korkealle. Tämä voi viitata siihen, että vastaajissa oli selvästi enemmän hyvän kielitaidon omaavia verrattuna vastaamatta jättäneisiin.

Aiempien kielitaitokartoitusten tavoin tämäkin tutkimus selvitti ainoastaan kyselyhetkellä omattua kielitaidon tasoa. Äskettäinen palvelus kansainvälisessä toimintaympäristössä on omiaan harjaannuttamaan esimerkiksi englannin kielen käyttöä, ja paikalliskielten omaksuminen on pääasiassa tapahtunut kriisinhallintaoperaation aikana. Rajattaessa tutkimuksen perusjoukko vuonna 2009 tai sen jälkeen kriisinhallintatehtävissä aloittaneisiin upseereihin, päästiin kielitaitoa ja sen tarvetta tarkastelemaan ilman merkittävää riskiä tulosten vääristymisestä vastaajien muistamattomuuden tai pitkäaikaisen vieraan kielen käyttämättömyyden johdosta.

⁹⁹ Hirsjärvi ym. (2003), s. 182. Kyselytutkimuksen keskeisiä haittoja, joita tässä tutkimuksessa on pyritty erityisesti välttämään, ovat vastaajien (mahdollisesti huono) suhtautuminen kyselyyn, vastausvaihtoehtojen ymmärrettävyys, vastaajien perehtyneisyys aiheeseen sekä kato eli vastaamattomuus.

Toistettaessa tutkimus käyttäen kielitaidon mittarina eurooppalaisen viitekehysten taitotasoasteikkoa sellaisenaan, näyttäisivät tulokset ruotsin ja englannin kieliä lukuun ottamatta todennäköisesti selvästi heikommilta. Kielitaidon kynnyksen asettaminen tavanomaista matalammalle mahdollisti tässä tutkimuksessa erityisesti operaatioalueiden paikalliskielten tarpeen ja osaamisen selvittämisen suhteellisen laajasti.

Tarkasteltaessa tutkimuksen yleistettävyyttä ja tiedon käyttökelpoisuutta, voidaan todeta että tavoiteltua pienemmäksi jäänyt vastausprosentti (53 %) heikentää merkittävästi käytetyn kokonaisotannon edustavuutta. Tuloksissa on huomioitava myös se mahdollisuus, että tutkimukseen vastanneet ovat edustaneet perusjoukon kielitaidoltaan keskimääräistä korkeampaa osajoukkoa. Tähän osaltaan viittaa myös edellä mainittu muiden tutkimusten tuloksiin verrattu erittäin korkea englannin kielitaito.

Tutkimuksen tilastollinen merkittävyys, kun luottamusväliksi on asetettu 95 %, kattaa koko perusjoukon. Tulokset voidaan siis yleistää kohtuullisella tarkkuudella koskemaan tarkastelluissa viidessä kriisinhallintaoperaatiossa vuosien 2009–2013 välillä palvelleita upseereita.

Tutkimuksen ja sen mittavälineen luotettavuudesta voidaan kokonaisuutena todeta, että tutkimuksen tiedonkeruu- ja sen mittaväline (verkkokysely ja itsearviointi) edustavat hyvää luotettavuustasoa suhteessa käytettävissä olleisiin resursseihin. Perusjoukon vastaajakato, jonka seurauksena vastausprosentti jäi 53:een, puolestaan heikentää tutkimuksen kokonaisluotettavuutta sekä sen yleistettävyyttä. Tutkimuksen johtopäätökset on tästä johtuen esitetty melko yleisellä tasolla niiden yleistettävyyden takaamiseksi. Tarkkoihin numerotietoihin kielitaidon tarpeen sekä tason osalta onkin jatkuvasti suhtauduttava varauksella.

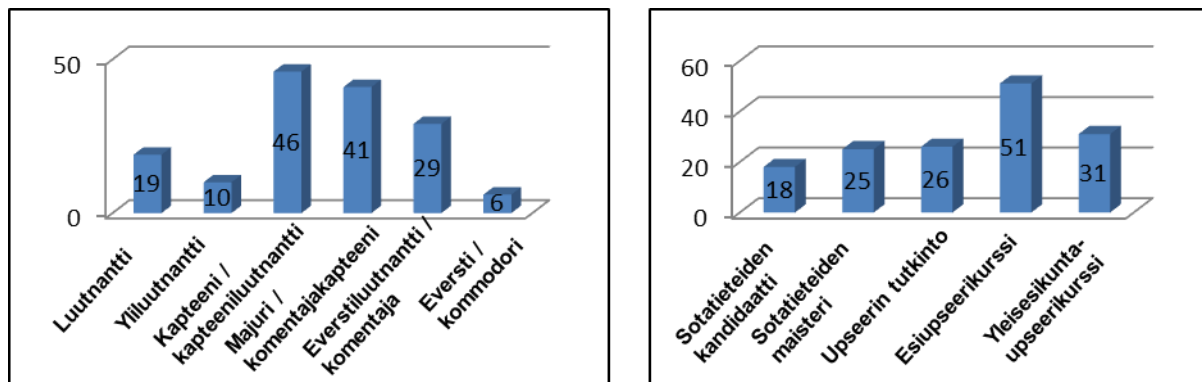
5. TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

5.1 Vastaajien taustatiedot

Tutkimuskyselyyn vastasi yhteensä 151 upseeria, joista vakinaisessa palveluksessa kyselyajankohtana oli 138 ja ei-vakinaisessa (EVP) palveluksessa 13 henkilöä. Merivoimien upseereita tästä joukosta oli 9 ja ilmavoimien 5, ylivoimaisen enemmistön (137) edustaessa maavoimia. Kaikki tutkimuksessa käsiteltävät kriisinhallintaoperaatiot painottuvat maavoimien toimintaan, joten jakaumaa voidaan pitää luonnollisena.

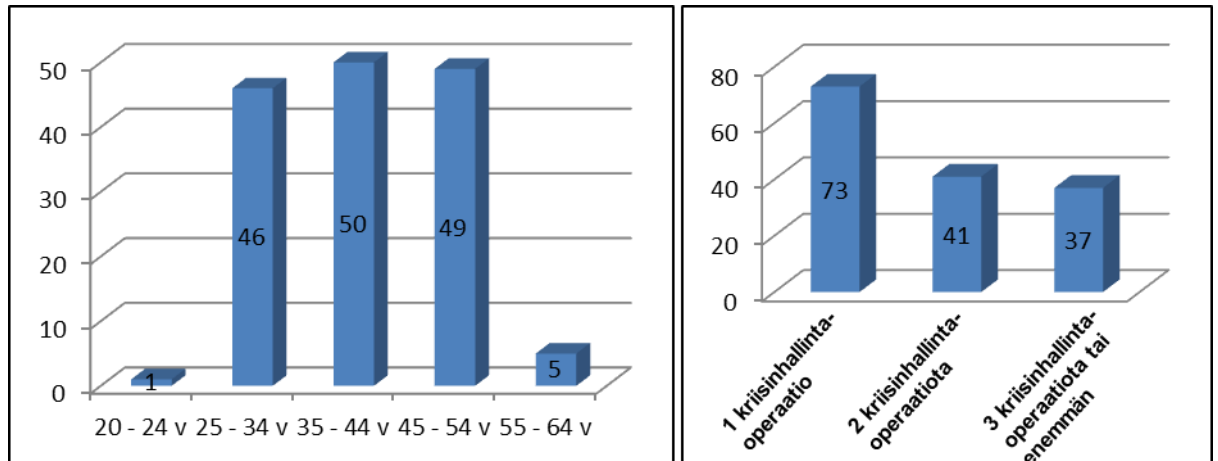
Suomen äidinkielekseen ilmoittaneita oli 146 henkilöä, ruotsinkielisiä kolme ja englanninkielisiä kaksi. Siviilikoulutustaustaltaan vastaajat ovat odotetusti homogeenista joukkoa: lukion tai ylioppilastutkinnon suorittaneita oli 128, muun kuin sotatieteiden korkeakoulututkinnon suorittaneita 18 ja ylemmän tason tutkinnon suorittaneita kaksi. Vain kolme vastaajaa ilmoitti korkeimmaksi siviilikoulutustaustakseen muun 2. asteen koulutuksen kuin lukion – näistäkin kaksi oli opiskellut kieliä myös lukiossa tai yliopistossa.¹⁰⁰

Sotilaskoulutukseltaan 82 vastaajaa oli esiuupseeri- tai yleisesikuntaupseerikurssin suorittaneita ja 69 vastaajaa upseerin, sotatieteiden maisterin tai sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaneita. Sotilasarvojakauma noudattaa koulutustaustan jakaumaa, mikä on luonnollista sotilasarvojen ollessa sidoksissa upseerin virkaikään ja sotilasammattillisiin tutkintoihin. Nuorin vastaajista oli 24- ja vanhin 58-vuotias, keskiarvon ollessa 40 vuotta (mediaani 39 v). 73 vastaajalla oli kokemusta yhdestä kriisinhallintaoperaatiosta, 41:llä kahdesta ja 37:llä kolmesta tai useammasta.

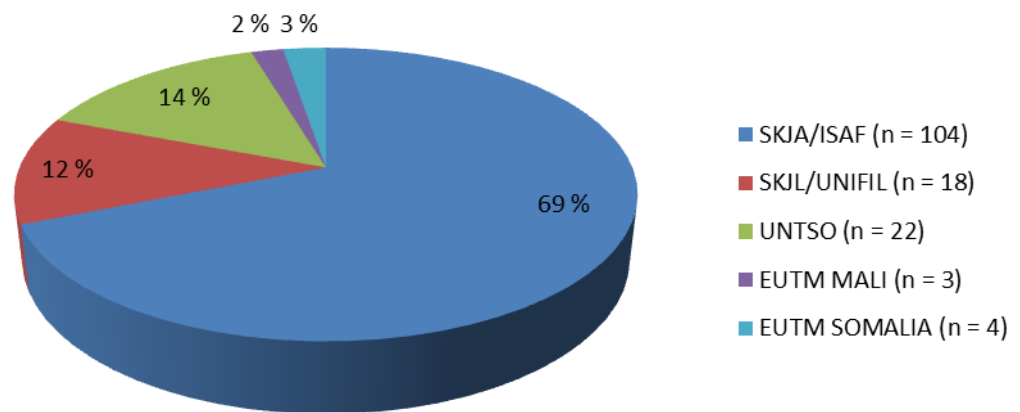

KUVIO 3. Vastaajien jakauma sotilasarvon ja viimeisimmän sotilaskoulutuksen mukaan (N = 151)

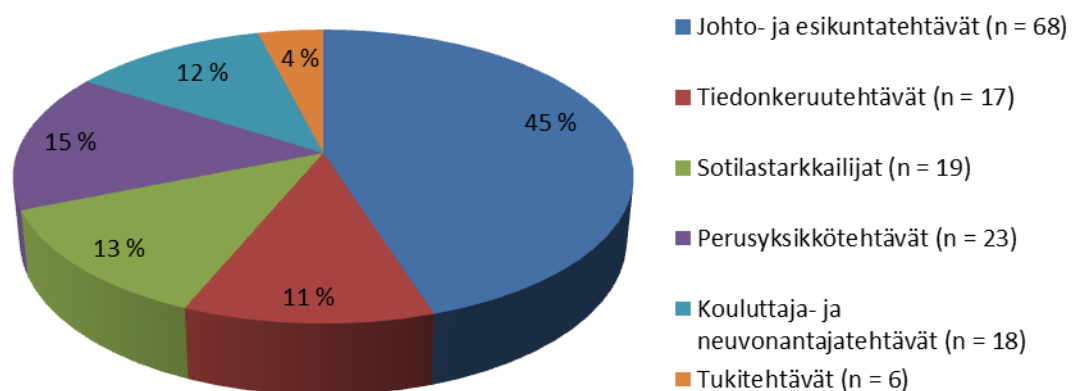
¹⁰⁰ Vastausvaihtoehdoksi oli annettu ylioppilastutkinnon lisäksi lukio, ja kahdeksan vastaajaa oli ilmoittanut sen korkeimmaksi siviilitutkinnokseen. Todennäköisesti vastaaja on kuitenkin tarkoittanut ylioppilastutkintoa.

KUVIO 4. Vastaajien jakauma iän ja kriisinhallintaoperaatioiden määrän mukaan (N = 151)

KUVIO 5. Vastaajien jakauma viimeisimmän kriisinhallintaoperaation mukaan (N = 151)

KUVIO 6. Vastaajien jakauma tehtäväluokittain (N = 151)

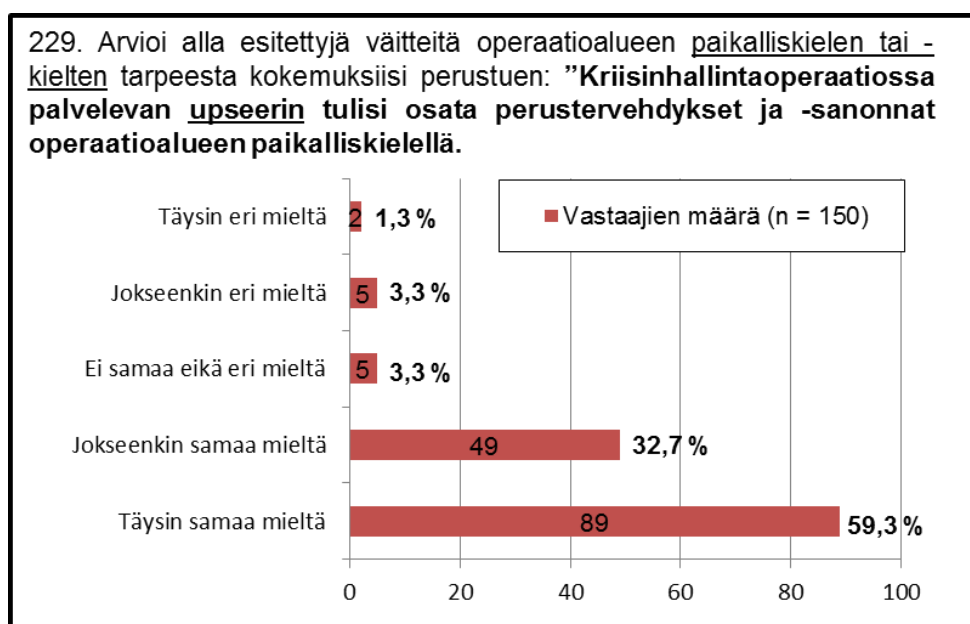
Vastaajien luokittelu viimeisimmän tehtävän perusteella on esitelty yksityiskohtaisesti liitteessä 6.

5.2 Kielitaidon tarve kriisinhallintaoperaatioissa

Kielitaidon tarpeella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sellaista kielitaidollista tasoa, joka vastaajien mielestä upseerilla tulisi olla kriisinhallintatehtävänsä menestyksekkääseen suorittamiseen. Vastaajien kokemaa kielitaidon tarvetta tarkastellaan ensin kokonaisuutena ja sen jälkeen operaatioalueittain sekä tehtäväluokittain kyselyssä annettuihin avoimiin vastauksiin perustuen. Vastausaineisto oli kokonaisuudessaan hyvin yhteneväinen koetun kielitaidon tarpeen osalta, jolloin on perusteltua lähestyä sitä ensin kokonaisuutena ja tämän jälkeen tarkastella ryhmämuuttujittain tilastollisesti merkitseviä poikkeamia. Viiteen pääluokkaan tyypitelty aineisto tehtäväluokittain ja operaatioittain on esitetty liitteessä 7.

Kohderyhmästä 95 % (n = 144) oli vastannut avoimiin kysymyksiin kielitaidon tarpeesta viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässään. Heistä 94 % (n = 136) toi vastauksissaan esille toiminnallisen englannin kielen osaamisen tarpeen. Tyypillisimmin englannin kielen alinta tarvittua tasoa kuvailtiin sanalla ”hyvä”, mutta osa vastaajista oli yksilöinyt vaadittua tasoa yksityiskohtaisemminkin.

Paikallisen kielen tai kielten tarpeelliseksi osaamistasoksi 72 % (n = 104) vastanneista koki perussanontojen ja -kohteliaisuuksien hallitsemisen, kun taas 10 % (n = 14) ei pitänyt minäkäänlaista paikalliskielen osaamista upseerille tarpeellisenä taitona. Muutaman vastaajan ero Likert-asteikolla kartoitettuun paikalliskielen tarpeeseen (kuvio 7) voidaan selittää sillä, että vastaukset, joissa paikalliskielen vähäinen osaaminen nähtiin ”kivana lisänä”, on sisällönanalyysissä tulkittu ei tarvetta -vastaukseksi.

KUVIO 7. Upseerien kokema paikalliskielen tarve (n = 150)

8 % vastaajista (n = 12) koki paikalliskielen osaamistason tarpeen korkeampana kuin pelkkien perussanontojen ja -kohteliaisuuksien osaamisen. Tällä halutulla osaamisella pyrittiin lähinnä mahdollisuuden valvoa edes auttavasti tulkkauksen oikeellisuutta, ei niinkään kykyyn ”paikallisten ilahduttamiseen ja hämmästyttämiseen”.

”Sellaista osaamista, että ymmärtää aiheet joista puhutaan, ettei joku asiakokonaisuus mene tulkin toimesta täysin ohi.”

Yliluutnantti, SKJA/ISAF 2010, henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän varajohtaja.

Muiden kriisinhallintaoperaatioon osallistuvien kansallisuuksien kielen tai kielten osaamisen hyödyllisyyden toi esille 22 % (n = 31) vastaajaa. Tyypillisimmin tällä tarkoitettiin operaation tai sen alueellisen johtovaltion kieltä, Afganistanin tapauksessa saksaa ja Lähi-idän sekä Afrikan osalta ranskaa.

5.2.1 Kielitaidon tarve operaatioalueittain

ISAF-operaatio Afganistanissa on ollut tutkimusajanjaksolla Suomen painopiste kansainvälisessä kriisinhallinnassa, minkä seurauksena siellä viimeksi palvelleiden vastaajien osuus on merkittävän suuri, 69 % kaikista vastaajista (n = 104).¹⁰¹ Tämä samalla osin selittää, miksi ISAF-operaatioon osallistuneiden vastaajien vastaukset eivät poikkea tilastollisesti merkittävästi koko vastausaineistosta. 94 % Afganistanissa palvelleista vastaajista (n = 98) oli vastannut avoimiin kysymyksiin kielitaidon tarpeesta viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässään.

Pääosa vastaajista viittasi paikalliskielellä nimenomaan dariin, joka on valtakieli pohjoisessa Afganistanissa. Pashtun mainitsi vain kolme vastaajaa – paikallisista pataanitaustaisista¹⁰² sotilas- ja siviilijohtajista osa käyttää tätä kieltä, ja pääkaupunki Kabulissa se on hyvin yleinen. Venäjän kielen hyödyllisyyden toi esiin neljä vastaajaa. Jotkut paikallisista siviili- ja sotilasyhteistyötahoista ovat aikanaan opiskelleet Neuvostoliitossa ja tätä kautta omaksuneet jonkin asteisen venäjän kielen taidon. Muita pohjoisen Afganistanin kieliä ei vastauksissa mainittu, tosin muutama vastaaja oli pystynyt hyödyntämään arabian vähäistä osaamistaan darin kielen hahmottamiseen tai kanssakäymisessä paikallisten uskonnollisten johtajien kanssa. Hyödyllisinä muiden kriisinhallintaoperaatioon osallistuvien maiden kielinä mainittiin saksa

¹⁰¹ Afganistanissa palvelleiden osuus kehikkoperusjoukosta oli 72 %.

¹⁰² Usein käytetty termi tästä Afganistanin suurimmasta etnisestä ryhmästä on pashtu, eli sama kuin toinen Afganistanin valtakielistä. Tässä on käytetty vähemmän esiintyvää suomenkielistä sanaa pataani.

ja ruotsi, joiden merkitys nähtiin vain asioiden hoitoa helpottavana tekijänä, ei niinkään välttämättömyytenä.

Lähi-idässä UNIFIL- ja UNTSO -operaatioissa oli palvellut 26 % vastaajista (n = 40), joista 98 % (n = 39) oli vastannut avoimiin kysymyksiin kielitaidon tarpeesta. Keskeisimpinä eroina ISAF-operaatioon, paikalliskielten sekä muiden operaatioon osallistuvien maiden kielten osaamisen tarvetta pidettiin hieman vähäisempänä. Toisaalta kaikki 39 vastaajaa toivat esiin tarpeen toiminnallisesta englannin kielitaidosta.

Muina operaatiokielinä muutama vastaaja mainitsi ranskan merkityksen, johtuen Ranskan merkittävästä vaikutuksesta UNIFIL-operaatiossa. Muita kriisinhallintajoukkojen käyttämiä kieliä ei pidetty tärkeinä, mikä osittain selittynee sillä, että UNTSO-operaation lukuisten kansallisuuksien yhteisenä kielenä käytetään englantia, joka on myös suomalais-irlantilaisen UNIFIL-pataljoonan johtokieli.

Paikalliskielen, käytännössä arabian perussanontojen ja -kohteliaisuuksien osaamiselle tarvetta näki 74 % vastaajista (n = 29) ja tätä syvemmälle osaamiselle 10 % (n = 4) – jälkimmäisistä kaikki UNTSO-operaation sotilastarkkailijoita. 15 % (n = 6) oli sitä mieltä, ettei paikalliskielelle ole lainkaan tarvetta. Näiden henkilöiden vastauksista kävi ilmi, että kommunikaatiossa paikallisväestön kanssa toimitaan täysin tulkkien varassa eikä edes vähäiselle paikalliskielen osaamiselle koeta tarvetta.

Euroopan Unionin koulutusoperaatioissa Afrikassa (EUTM Mali ja EUTM Somalia) oli palvellut vain 5 % vastaajista (n = 7), joista kaikki olivat vastanneet avoimiin kysymyksiin kielitaidon tarpeesta. Vastaajamäärän ollessa näin alhainen, ei vastauksista voi tehdä tilastollisesti päteviä johtopäätöksiä. Kaikkiaan vain 11 suomalaista upseeria oli tutkimushetkellä palvellut näissä operaatioissa, joten vaikka luotettavia yleistyksiä vastauksista ei ole tehtävissä, antavat ne silti kuvan kyseisten kriisinhallintaoperaatioiden luonteesta ja niiden asettamista kielitaidollisista tarpeista.

Kaikki Malissa palvelleet upseerit näkivät ranskan kielen osaamisen välttämättömänä. Kyseisen kielen merkitystä korostaa, että Malin koulutusoperaation johtokieli on ranska, joka samalla on Malin virallinen kieli ja näin hyvin yleinen erityisesti koulutetun paikallisväestön keskuudessa. Esikunta- ja yhteysupseeritehtävissä ranskan kielen taidon tulisi olla erityisen hyvällä tasolla, johtuen vaativasta sotilaskielestä sekä koulutetun paikallisväestön erityisen värikkästä kielestä. Kouluttajatehtävien osalta vähäisempikin ranskan osaaminen riittäisi,

kunhan joku kouluttajista osaisi sitä ainakin tyydyttävästi. Yksi vastaaja toi yleisemmin esille ranskan kielitaidon tarpeen erityisesti Länsi-Afrikassa toteutettavien operaatioiden osalta, joissa englannin kieli ei ole riittävä kommunikointikeino.

Englannin kieltä pystyttiin käyttämään tulkkien kanssa, jolloin senkään merkitystä ranskan-kielisessä operaatioissa ei voi väheksyä. Paikalliskielten osaamiselle ei nähty juurikaan tarvetta, johtuen ranskan merkittävästä roolista sekä huomattavan suuresta määrästä erilaisia paikallisia kieliä ja murteita.

EUTM Somalia -koulutusoperaation osalta vastaajat kokivat englannin kielen osaamisen riittäväksi kielitaidoksi, sen ollessa samalla Ugandan virallinen kieli. Muiden valtakielten, swahilin ja gandan osaamiselle ei nähty tarvetta – tosin kaksi vastaajaa toi esille myös perustervehdysten ja -kohteliaisuuksien osaamisen tarpeen paikalliskielellä. Koulutustoiminnan siirtyessä Somalian puolelle muutama vastaaja arvioi hyödyllisiksi kieliksi italian ja ruotsin - kyseisistä maista tulee suuri osa operaation henkilöstöä, minkä lisäksi Somaliassa puhutaan jonkin verran italiaa maan siirtomaahistoriasta johtuen.

5.2.2 Kielitaidon tarve tehtäväluokittain

Tehtäväluokista ylivoimaisesti suurinta edustivat *johto- ja esikuntatehtävissä* palvelleet upseerit (n = 68), joista kaikki vastasivat avoimiin kysymyksiin kielitaidon tarpeesta. Tilastollisesti merkitseviä poikkeamia kokonaisaineistoon ei tällä ryhmällä ollut lainkaan.

Tiedonkeruu- ja yhteysupseeritehtävissä palvelleet muodostivat 11 % kaikista vastaajista (n = 17), ja 16 heistä oli vastannut avoimiin kysymyksiin kielitaidon tarpeesta. Merkitsevimpinä poikkeamina koko vastaajajoukkoon, kukaan ei ilmoittanut pitävänsä paikalliskielen osaamista tarpeettomana, ja 25 % (n = 4) heistä koki tarvetta pelkkää peruskohteliaisuuksien osaamista korkeampaan kielitaitoon. Tämän paremman kielitaidon tarpeen taustalla oli siitä saatava hyöty luottamuksen rakentamisessa sekä erityisesti tulkkauksen oikeellisuuden valvonnassa.

”Tervehdykset ja kohteliaisuudet ovat välttämättömiä. Muu paikalliskielen taito ei ole välttämätöntä, mutta siitä on hyötyä luottamuksen rakentamisessa.”

Kapteeni/kapteeniluutnantti, SKJA/ISAF 2009, aluetoimiston päällikkö.

Sotilastarkkailijatehtävissä oli palvelnut 13 % vastaajista (n = 19), joista 18 oli vastannut avoimiin kysymyksiin kielitaidon tarpeesta. Kaikki heistä korostivat toiminnallisen englannin

kielitaidon merkitystä. Paikalliskielen tarpeen osalta vastaukset jakautuivat merkitsevästi eri tavalla koko vastaajajoukkoon verrattuna. 22 % (n = 4) ei nähnyt lainkaan tarvetta paikalliskielen, käytännössä arabian osaamiselle, toiset 22 % (n = 4) pitivät tarpeellisenä syvällisempää paikalliskielen osaamista ja loput 56 % (n = 14) kokivat perustervehdysten ja -sanontojen riittävän. Tätä voidaan muutaman vastaajan tavoin selittää sillä, että UNTSO:n sotilastarkkailijat edustavat 24:ää eri valtiota eritasoisen kielitaitonsa kanssa ja paikallisväestö on operaation pitkän käynnissäoloajan aikana jo tottunut siihen, etteivät sotilastarkkailijat juuri paikallisia kieliä osaa vaan luottavat ensisijaisesti paikallistulkkeihin. Toisaalta joissakin tarkkailijatehtävissä tulkkeja ei ole lainkaan käytettävissä, jolloin kommunikointi on täysin sotilastarkkailijan oman osaamisen varassa ja vähäisestäkin osaamisesta voi olla merkittävää etua. Hebrean osaamisesta saadun vähäisen hyödyn mainitsi kaksi vastaajaa, vaikka heidänkin mukaansa Israelin puolella selviää hyvin englannin kielitaidolla.

15 % vastaajista (n = 23) oli palvellut *perusyksikötason tehtävissä*, ja heistä 21 vastasi avoimiin kysymyksiin kielitaidon tarpeesta. Kaikkien vastanneiden mielestä toiminnallinen englannin kielitaito oli perusedellytys upseereille, mikä lisäksi 95 % (n = 20) koki perusanontojen ja -kohteliaisuuksien kuuluvan upseerien kielitaitovalikoimaan. Tätä korkeammalle paikalliskielen osaamiselle ei koettu lainkaan tarvetta, vaan varsinainen kommunikaatio toteutettiin tulkkien välityksellä.

Kouluttaja- ja neuvonantajatehtävissä oli palvellut 12 % vastaajista (n = 18), joista 16 oli vastannut avoimiin kysymyksiin. Merkitseviä tilastollisia poikkeamia koko vastaajajoukkoon oli vain paikalliskielen tai -kielten tarpeen arvioinnissa – kukaan avoimiin kysymyksiin vastanneista ei kokenut tarvitsevansa syvällisempää osaamista eikä myöskään ilmoittanut paikalliskielitaidon tarpeettomuudesta, ja kaikki vastaajat (n = 18) olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitteestä, että kriisinhallintatehtävissä palvelevien upseerien tulisi osata perustervedykset ja -sanonnat paikallisella kielellä.

Tukitehtävissä, joissa paikallisväestön kanssa ollaan yleensä vain vähän tekemisissä, oli palvellut vain 4 % vastaajista (n = 6) ja heistä viisi vastasi avoimiin kysymyksiin. Näin pienestä joukosta tilastollisten johtopäätösten tekeminen ei ole perusteltua, mutta joitakin havaintoja vastausaineistosta voidaan silti tehdä. Kaikki tukitehtävissä toimineet olivat palvelleet Afganistanissa kansallisessa tukiosassa (National Support Element / NSE), jossa yhteistoimintaa paikallisväestön kanssa oli vain satunnaisesti, mutta melko paljon muiden kriisinhallintajoukkojen kansallisten tukiosien kanssa. Siksi ei olekaan yllättävää, että vastaajat kokivat englan-

nin kielitaidon lisäksi yhtä paljon tarvetta muiden operaatioon osallistuvien maiden kielille kuin paikalliskielten perustervehdyksillekin (60 %, n = 3).

5.3 Kriisinhallintatehtävissä palvelevien upseerien kielitaito

Tässä alaluvussa tarkastellaan ensin kohderyhmän kielitaidollista koulutustaustaa lähdeaineistoon ja kyselytuloksiin pohjautuen. Tämän jälkeen tarkastellaan kohderyhmän kielitaidon tasoa ensin kielitaidon kokonaisvarantona ja sitten yleisimpien osattujen kielten taitotasoina. Taitotasoasteikkona käytetään eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaista asteikkoa, kuitenkin siten että kokonaisarvio voi olla myös nolla (0 = ei osaamista), mikäli osaamista on ollut vain jollakin kielitaidon osa-alueella.

5.3.1 Upseerien kielitaidollinen koulutustausta

Upseerit ovat koulutustaustaltaan ja kokemuspohjaltaan hyvin yhtenäinen joukko, mikä johtuu erityisesti upseerikoulutuksen pääsyvaatimuksista sekä suomalaisen koulutusjärjestelmän luonteesta. Upseerin opintojen edellytyksinä yleinen korkeakoulukelpoisuus ja enintään 26 vuoden ikä johtavat siihen, että tyypillinen upseeri on opiskellut ennen valmistumistaan peruskoulussa, toisen asteen oppilaitoksessa, yleensä lukiossa, sekä Maanpuolustuskorkeakoulussa.¹⁰³ Valtion virkamiehinä upseerien on osattava molempia kotimaisia kieliä (suomi ja ruotsi)¹⁰⁴, ja kriisinhallintatehtäviin pääsyn edellytyksenä on virallisesti englannin vähintään keskitason kielitutkinnon suorittaminen.¹⁰⁵

Suomalaisessa koulujärjestelmässä vuoteen 1977 mennessä toteutuneen peruskouluuudistuksen jälkeen on oppilailla ollut kotimaisten kielten (suomi, ruotsi) lisäksi yksi pakollinen vieras kieli ja mahdollisuus vähintään kahden vieraan kielen opiskeluun. Peruskoulujärjestelmän alusta alkaen on ollut mahdollista valita pakolliseksi tai valinnaiseksi vieraaksi kieleksi englannin lisäksi myös saksa, ranska tai venäjä.¹⁰⁶ Vuodesta 1991 alkaen peruskoulussa on lisäksi ollut mahdollista opiskella valinnaisena kielenä espanjaa ja italiaa, mikäli kunnilla on ollut kyky tarjota oppilaille tällaista mahdollisuutta.¹⁰⁷ Lukiossa on edellä mainittujen kiel-

¹⁰³ Laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 31.12.2008/1121, 16§.

¹⁰⁴ Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6.6.2003/424, 6§.

¹⁰⁵ Hakeutuminen sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin. www.puolustusvoimat.fi. Vertaa Porin prikaati (2013). Tehtävänkuvauksaineisto. Pääosa upseerien tehtävistä edellyttää englannin yleisen kielitutkinnon taitotasoa 4.

¹⁰⁶ Piri (2001), s. 131–140. Kieliohjelmaan kuuluneista kielistä muiden kuin englannin osalta määräävä tekijä oli kunnan koko. Pienillä (alle 20 000) kunnilla ei ollut velvoitetta järjestää peruskoulussa lainkaan saksan, ranskan tai venäjän opiskelumahdollisuutta.

¹⁰⁷ Sajavaara (2005), s. 6.

ten lisäksi ollut, oppilaitoksesta riippuen, mahdollista opiskella myös latinaa, saamea ja portugalia.¹⁰⁸

Maanpuolustuskorkeakoulun kielivalikoimaan kuuluvat englanti, saksa, ranska, venäjä sekä vuodesta 2014 lähtien valinnaisena kielenä myös arabia. Samoista kielistä on tarjontaa myös puolustusvoimien kielikursseilla. Lisäksi Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijoille tarjotaan tarvittaessa tukiovetusta ruotsin kielestä valtionhallinnon kielitutkintoon liittyen. Kriisinhallintatehtäviin valmistaviin koulutuksiin on myös sisällytetty lyhyitä intensiivikursseja operaatiossa tarvittavien kielen osalta.

Muu upseerien kielten oppiminen perustuu perhetaustaan (esimerkiksi kaksikielisyyteen) sekä oma-aloitteiseen ja usein myös omakustanteiseen opiskeluun erilaisilla kielikursseilla. Puolustusvoimat kuitenkin tukee erikseen nimettyjen kielten opiskelua muun muassa vuosittain jaettavien kielistipendien muodossa.¹⁰⁹

Vastaajien neljän yleisimmän kielen osaaminen perustuu harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta suomalaisen perus- sekä keskiasteen koulutuksen kielitarjontaan ja noudattaa tyypillistä jakaumaa eri kielten kesken. Tosin vastaajilla venäjän opiskelun yleisyys suhteessa ranskan kieleen on hieman tavanomaista suurempaa.¹¹⁰ Upseerien kielitaidollinen koulutustausta perus- ja keskiasteella sekä Maanpuolustuskorkeakoulussa on esitetty taulukossa 2. Harvinaisempien kielten osalta kielitaidon kehittymistäustaa tarkastellaan alaluvun 5.3.3 yhteydessä.

¹⁰⁸ Hämäläinen ym. (2007), s. 74.

¹⁰⁹ Puolustusvoimat (2011). Neljän yleisimmän vieraan kielen lisäksi asiakirja nimeää ”harvinaisten kielten” osalta kiinan, arabian ja espanjan sekä ”Puolustusvoimien käynnissä olevien operaatioiden ja ennakoitavissa olevan toiminnan alueiden kielet”, joiden opiskelua voidaan tukea osallistumalla suunnitteluun ja kustannuksiin.

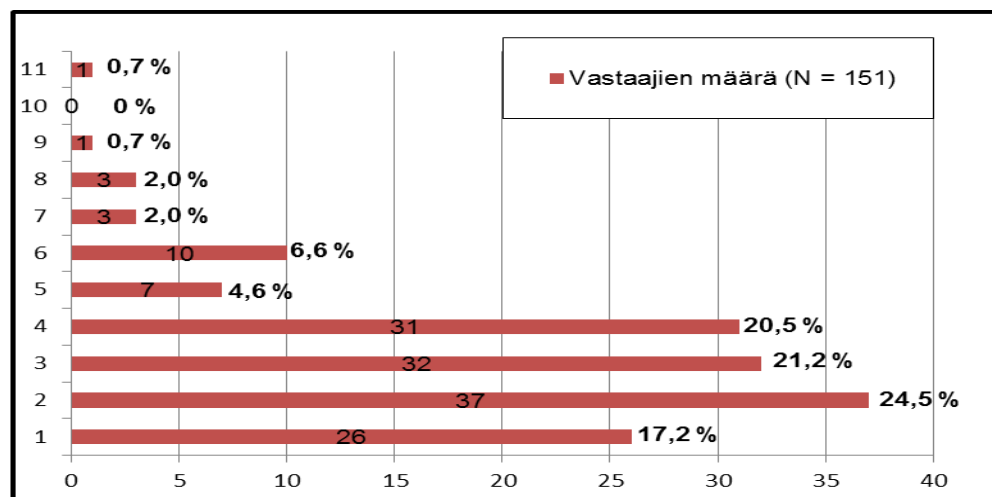
¹¹⁰ Vertaa Sartoneva (1998). Esimerkiksi 1980-luvulla, jolloin suuri osa vastaajista on opiskellut perus- tai keskiasteella, ranskaa opskelleiden määrä on ollut jopa kolminkertainen venäjän opiskelijoihin nähden.

TAULUKKO 2. Vastaajien kielten opiskelun jakautuminen perus- ja keskiasteella sekä Maanpuolustuskorkeakoulussa (N=151)^{111,112}

Kieli	Englanti		Ranska		Saksa		Venäjä		Espanja		Italia	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Peruskoulussa A-kielenä (A1 tai A2)	120	79,0	1	1,0	3	2,0	1	1,0	0	0,0	0	0,0
Peruskoulussa B-kielenä (B1 tai B2)	13	9,0	4	3,0	45	30,0	2	1,0	0	0,0	0	0,0
Lukiassa	143	95,0	14	9,0	68	45,0	14	9,0	1	1,0	1	1,0
Muussa 2. asteen oppilaitoksessa	7	5,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Maanpuolustuskorkeakoulussa	114	75,0	11	7,0	14	9,0	13	9,0	0	0,0	0	0,0

5.3.2 Upseerien kielitaitovaranto

Kielitaitovarannolla tarkoitetaan tässä yhteydessä osattujen kielten kokonaismäärää taitotasosta riippumatta. Vastaajien ilmoittamien osattujen kielten määrä kotimaisten (suomi ja ruotsi) lisäksi vaihteli yhden (englanti) ja yhdentoista välillä. Kokonaisuutena vastaajajoukolla oli osaamista 21 vieraasta kielestä. Näihin määriin sijoittuivat myös kaikki ne kielet, joissa taitotasoksi oli ilmoitettu eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaisella asteikolla nolla (0 = ei osaamista). Näissä kielissä vastaaja ilmoitti omaavansa osaamista jollain kielitaidon osaalueella, mutta jäävänsä kokonaiskielitaidossa alle liitteessä 1 esitetyn asteikon ensimmäisen tason. Kuviossa 8 on esitetty vastaajien määrät suhteessa osattujen vieraiden kielten määriin.

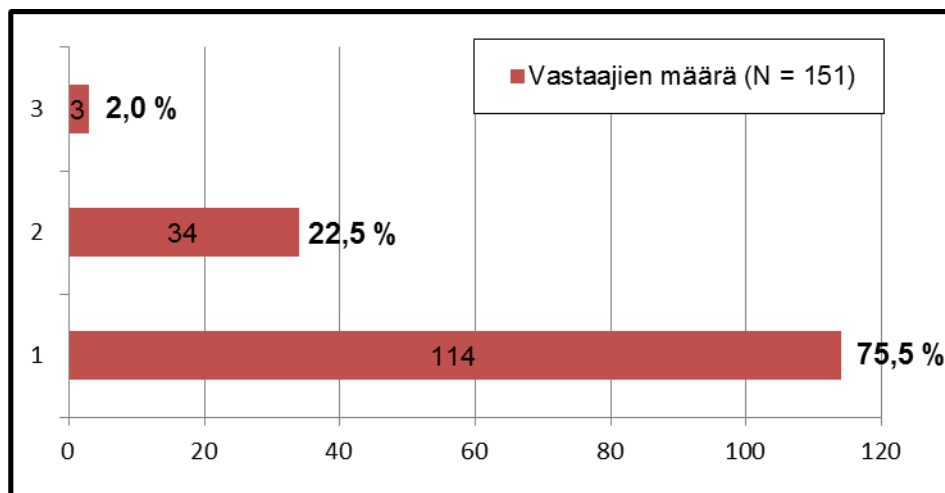

KUVIO 8. Vieraiden kielten osaaminen kielten lukumäärän mukaan, kaikki taitotasot (N=151)

¹¹¹ Kielitaidon kehityksen taustaa kartoitettiin monivalintakysymyksellä, jossa oli yhteensä 19 vaihtoehtoa. On hyvin mahdollista, että osa vastaajista ei ole huomionnut tai muistanut kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja jokaisen osaamansa kielen osalta. Lisäksi vastausvaihtoehtona ei ollut lainkaan peruskoulun C-kieltä. Taulukon tuloksia on siis pidettävä ainoastaan suuntaa antavina.

¹¹² Maanpuolustuskorkeakoulussa on tyypillisesti mahdollista opiskella vain yhtä kieltä, mutta vastaajien joukossa oli myös muutamia poikkeuksia, jotka olivat opiskelleet useampia kieliä samanaikaisesti.

Kun kielitaitovarantoa tarkastellaan asettamalla kielitaidon rajaksi eurooppalaisen viitekehyyksen mukainen ”itsenäisen kielenkäyttäjän taitotaso” (kuusiportaisella asteikolla vähintään taso 3), laskee vaihteluväli yhden ja kolmen vieraan kielen välille. Tällöin vastaajajoukolta löytyy enää 8 vieraan kielen osaamista, pääasiassa suomalaisen koulutusjärjestelmän tuottamasta kielitaidosta (englanti, saksa, ranska ja venäjä). Kuviossa 9 on esitetty vastaajien määrät suhteessa niiden kielten määriin, joissa heillä on eurooppalaisen viitekehyyksen mukaisen itsenäisen kielenkäyttäjän taitotaso.

KUVIO 9. Vieraiden kielten osaaminen kielten lukumäärän mukaan, vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän taitotaso (N=151)

5.3.3 Upseerien kielitaidon taso

Kielitaidon tasoa tarkastellaan yhdeksän yleisimmin osatun vieraan kielen sekä lyhyesti kotimaisten kielten osalta. Tarkastelussa keskitytään kielten kokonaistaitotasoihin, vieraiden kielten taitotasot kielitaidon osa-alueittain on esitetty liitteessä 8.

Kotimaisten kielten osaamisen osalta ruotsin kielitaidoksi 71 % vastaajista (n = 105) arvioi vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän taitotason (taso 3), joka samalla vastaa alinta hyväksyttyä tasoa upseereille pakollisessa valtionhallinnon kielitutkinnossa.¹¹³ On huomioitavaa, että vakinaisessa palveluksessa olevista vastaajista 30 % (n = 40) ei oman arvionsa mukaan osaa kieltä siltä edellytettävällä tasolla. Vastaajien itsearviointiin perustuvat ruotsin kielen taitotasot on esitetty taulukossa 3.

¹¹³ Pöyhönen ja Luukka (2007), s. 515. Ruotsin suullisen ja kirjallisen taidon tutkinnon hyväksytyt suorittaminen edellyttää eurooppalaisen viitekehyyksen (EVK) taitotasoa B1 vastaavaa osaamista.

TAULUKKO 3. Ruotsin kielen taitotasot, äidinkieli suomi tai englanti

(n=148)

Arvio kielitaidon kokonaistasosta	Taso 0	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4	Taso 5	Taso 6
Kaikki (n = 148)	1	10	32	57	32	13	3
Vakinaisessa palveluksessa (n = 135)	1	9	30	53	28	12	2
Ei-vakinaisessa palveluksessa (n = 13)	0	1	2	4	4	1	1

Viisi äidinkieleltään muuta kuin suomenkielisestä vastaajaa ilmoitti suomen kielen taitotasokseen korkeimman mahdollisen (taso 6). Suomen ja ruotsin kielen osaitaitoja tai kielen käyttökokemuksia ei tutkimuksessa tarkasteltu. Muutama vastaaja toi kuitenkin esiin ruotsin kielen käytettävyyden pääasiassa vapaa-ajan kanssakäymisessä ruotsalaisten palvelustovereiden kanssa.

Englanti oli yleisimmin opiskeltu sekä osattu vieras kieli, ja kaikki vastaajat ilmoittivat osaavansa sitä vähintään taitotasolla 3 ja 69 % vähintään tasolla 5. Tämä ei ole yllättävää, sillä edellytyksenä kriisinhallintatehtäviin on keskitason yleisen kielitutkinnon suorittaminen (YKI-taso 3). Viittä vastaajaa lukuun ottamatta kaikilla oli myös suoritettuna vähintään keskitason yleinen kielitutkinto tai YK-kielikoe.¹¹⁴ Neljä vastaajaa ei ollut suorittanut kielitutkintoa lainkaan ja yhdellä oli suoritettuna perustason yleinen kielitutkinto tasolla 2.

Verrattaessa kohderyhmän englannin kielen osaitaitoja vuoden 2009 kansallisen englannin kielen kyselytutkimuksen tuloksiin korkeakoulutettujen suomalaisten osalta, voidaan nähdä että arviointiasteikon karkeudesta huolimatta vastaajien kaikki englannin kielen osaitaidot ovat selvästi maan korkeakoulutettua väestöä korkeammalla tasolla.¹¹⁵ Taulukossa 4 on esitetty kansallisen kyselytutkimuksen sekä tämän tutkimuksen taitotasojaakaumat prosentteina.

¹¹⁴ 29 vastaajaa oli suorittanut vanhamuotoisen yhdeksänportaisen yleisen kielitutkinnon, jossa arvosanat vaihtelivat välillä 5–8. Taso 5 vastaa nykymuotoisen kielitutkinnon tasoa 3. Opetushallitus (2014). Yleisten kielitutkintojen 9-portaisen ja 6-portaisen taitotasoasteikon vastaavuus.

¹¹⁵ Leppänen ym. (2009), s. 27 ja 240–245. Tutkimuksessa suhteutettiin kansallisen kyselytutkimuksen 6-portainen asteikko eurooppalaisen viitekehysten (EVK) asteikkoon jälkimmäisten osaitaitokuvausten perusteella siten, että kansallisen kyselytutkimuksen korkein taso kattaa EVK:n tasot 5 ja 6 (C1 ja C2). Kansallisessa kyselytutkimuksessa ei kartoitettu kielitaidon kokonaistasoa. Osaitaitotason eroja testattiin Pearsonin korrelaatiokerrotoimella sekä riippumattomalla kaksisuuntaisella T-testillä, jolla todettiin että tutkimuksen vastaajajoukon ja korkeakoulutettujen suomalaisten englannin kielen osaitaidoissa oli merkitseviä tilastollisia eroja ($p = 0.0007 < 0.05$).

TAULUKKO 4. Korkeakoulutettujen suomalaisten (n = 225) ja tutkimuksen vastaajien (N = 151) englannin kielen osataitotasot

Kielitaidon osa-alue Taitotaso-asteikko	Kuullun ymmärtäminen (%)		Luetun ymmärtäminen (%)		Puheen tuottaminen (%)		Kirjoittaminen (%)	
	n = 225	N=151	n = 225	N=151	n = 225	N=151	n = 223	N=151
Taso 0 / "En lainkaan"	0,4	0,0	0,9	0,0	0,4	0,0	0,9	0,0
Taso 1 / "Vain yksittäisiä sanoja"	0,9	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0
Taso 2 / "Vaivalloisesti"	6,2	0,0	2,2	0,0	8,1	0,7	6,7	2,6
Taso 3 / "Kohtalaisesti"	14,7	3,3	16,5	6,0	24,2	7,3	27,8	10,6
Taso 4 / "Suhteellisen sujuvasti"	40,0	22,5	41,5	24,5	35,9	37,7	35,9	35,1
Taso 5 / "Vaivattomasti"	37,8	36,4	38,8	34,4	30,9	35,8	28,7	34,4
Taso 6 / "Vaivattomasti"		37,7		35,1		18,5		17,2
Yhteensä	100,0	100,0	99,9	100,0	99,9	100,0	100,0	100,0

Kun tuloksia verrataan Ahon vuoden 2001 kielitaitokartoitukseen (N = 93), voidaan todeta, että kriisinhallintatehtävissä palvelevien itsearvioitu englannin kielen taitotaso on noussut huomattavasti tutkimusajankohtien 1998 ja 2013 välillä. Ylimmille taitotasoille (5 ja 6) kokonaiskielitaitonsa arvioineiden määrä oli noussut nolosta 69 prosenttiin ja keskitasolle (3 ja 4) arvioineiden määrä vastaavasti laskenut sadasta 31 prosenttiin.¹¹⁶ Ahon vuoden 2006 tutkimuksessa upseereista (n = 224) 23 % arvioi englannin taitonsa tasoa 4 alemmaksi, kun tämän tutkimuksen vastaajista näin teki vain 6 %.¹¹⁷

TAULUKKO 5. Yleisten vieraiden kielten kokonaistaitotasot

Arvio kielitaidon kokonaistasosta	ENGLANTI	RANSKA	SAKSA	VENÄJÄ
Taso 0	0	10	2	10
Taso 1	0	15	39	13
Taso 2	0	8	30	8
Taso 3	9	1	19	6
Taso 4	38	2	3	2
Taso 5	67	1	0	1
Taso 6	37	1	0	0
YHTEENSÄ	151	38	93	40

Toiseksi yleisin vieras kieli oli saksa, jossa 62 % (n = 93) vastaajista ilmoitti osaamisensa tasojen 0 ja 4 välille ja 15 % (n = 22) vähintään tasolle 3.¹¹⁸ Kaikkiaan vain kuusi saksan osaajista oli suorittanut yleisen kielitutkinnon. Kielitaito oli tyypillisesti hankittu peruskoulussa B-kielenä (n = 46) ja / tai lukiossa (n = 68).

¹¹⁶ Aho (2001), s. 62 ja 93–96. Ahon tutkimuksen kokonaisjoukosta (N = 93) upseereita oli 48 ja opistoupseereita 43 (kaksi vastaajaa ei ilmoittanut henkilöstöryhmäänsä). Otos on melko pieni, mutta kattaa kuitenkin kyseisen tutkimusajankohdan rauhanturvatehtävissä palvelleiden vakinaisen henkilökunnan (kaikkiaan 107 miestä). Ahon itsearviointit oli toteutettu vanhamuotoisella yleisen kielitutkinnon asteikolla, joka muunnettiin tätä tarkastelua varten vastaamaan vuodesta 2002 alkaen käytössä ollutta uutta asteikkoa. Opetushallitus (2014). Yleisten kielitutkintojen 9-portaisen ja 6-portaisen taitotasoasteikon vastaavuus.

¹¹⁷ Aho (2006), s. 28. Aho on raportoinut kielitaitotason jakaumat prosentteina kuvion avulla, joten tarkkoja lukuja itsearvioitun taitotason jakaumasta ei ollut saatavilla vertailtavaksi.

¹¹⁸ Vertaa Sartoneva (1998), s. 68. Saksa on englannin ja ruotsin jälkeen yleisin suomalaisten osaama kieli, tutkimushetkellä 29 % koko aikuisväestöstä ilmoitti osaavansa sitä mutta vain 4 % hyvin tai erittäin hyvin.

Kolmanneksi yleisin vieras kieli oli venäjä, jossa osaaminen vaihteli tasojen 0 ja 5 välillä 26 % (n = 40) vastaajista. Vain 6 % (n = 9) vastaajista oli saavuttanut venäjässä itsenäisen kielenkäyttäjän taitotason (vähintään taso 3). Kukaan ei ollut suorittanut yleistä kielitutkintoa venäjästä, kun taas puolustusvoimien kielitutkinnon oli suorittanut yhteensä kahdeksan vastaajaa. Osaaminen oli enimmäkseen hankittu lukiossa (n = 14) ja / tai Maanpuolustuskorkeakoulussa (n = 13), itsenäisen kielenkäyttäjän taitotason saavuttaneilla taustalla oli tyypillisesti myös puolustusvoimien kielikoulutus.

Tavanomaisimmista suomalaisten osaamista kielistä vähiten yleinen oli ranska, jota 26 % (n = 39) vastaajista ilmoitti osaavansa taitotasojen kattaessa koko kuusiportaisen asteikon. Itsenäisen kielenkäyttäjän taso oli kuitenkin vain 3 % (n = 5) vastaajajoukosta. Ranskan kielitaito oli pääasiassa hankittu lukiossa (n = 9) tai Maanpuolustuskorkeakoulussa (n = 6), ja itsenäisen kielenkäyttäjän taitotasoa alhaisempi osaaminen itseopiskeluna. Yleisen kielitutkinnon oli suorittanut kuusi vastaajaa, joista kaksi perustason, kaksi keskitason ja yksi ylimmän tason tutkinnon. Yksi vastaaja ei muistanut kielitutkinnon tulostaan.

Itsenäisen kielenkäyttäjän taitotasoa muiden kuin englannin, saksan, venäjän ja ranskan kielten osalta edustivat neljä vastaajaa espanjan, tanskan, unkarin ja viron kielten osalta. Näistä vain espanjan kielitaito (kokonaistaitotaso 3) oli hankittu opiskelemalla (yksityisessä kielenopetuksessa), muiden osalta kyse oli vastaajan toisesta äidinkielestä.

Neljän suomalaisen kielikoulutuspolun tuottaman kielen (englanti, saksa, venäjä, ranska) sekä muutaman upseerin toisena äidinkielenään puhuman kielen (tanska, unkari, viro) lisäksi vastaajilla oli enintään perustason osaamista yhteensä 16 vieraasta kielestä. Näistä yleisimpiä olivat tutkimuksessa käsiteltyjen kriisinhallinnan operaatioalueiden valtakielet, arabia, dari ja pashtu, sekä vähäisessä määrin espanja ja italia. Muiden kielten osalta osajien määrä oli niin pieni (alle viisi), ettei niistä ole mahdollista tehdä tilastollisesti luotettavia analyyssejä. Tästä johtuen albanian, heprean, kiinan, portugalin, puolan, serbokroatin, somalin, tanskan, tigrinjan, unkarin, urdun ja viron kielet jätettiin tarkastelun ulkopuolelle. Taulukossa 6 on esitetty viiden yleisimmän harvinaisen kielen kokonaistaitotasot.

TAULUKKO 6. Harvinaisten vieraiden kielten kokonaistaitotasot

Arvio kielitaidon kokonaistasosta	ARABIA	DARI	ESPANJA	ITALIA	PASHTU
Taso 0	20	31	5	5	4
Taso 1	13	16	17	11	4
Taso 2	2	0	2	2	0
Taso 3	0	0	1	0	0
Taso 4	0	0	0	0	0
Taso 5	0	0	0	0	0
Taso 6	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	35	47	25	18	8

Arabiaa ilmoitti osaavansa 23 % (n = 35) vastaajista, taitotasojen vaihdellessa tasojen 0 ja 2 välillä. Kaksi vastaajaa, jotka ilmoittivat kokonaistaitotasokseen peruskäyttäjän tason 2, olivat hankkineet osaamisensa puolustusvoimien kielikursseilla 2 – 4 vuoden opiskelulla. Pääosalla kielitaito oli kehittynyt kriisinhallintatehtävän aikana joko valmistavassa koulutuksessa, itseopiskeluna tai tulkin opettamana.

Daria ilmoitti osaavansa 31 % (n = 47) vastaajista, ja heistä kaikilla oli aiempaa kokemusta kriisinhallintapalveluksesta Afganistanissa osana ISAF-operaatiota. Kokonaistaitotaso vaihteli nollassa (66 %, n = 31) yhteen (34 %, n = 16), ja kielitaito oli hankittu kriisinhallintatehtävän aikana joko valmistavassa koulutuksessa tai operaatioalueella. Vain yksi vastaaja oli opiskellut daria lisäksi verkko-opintoina, mutta kriisinhallintatehtävän valmistavaa koulutusta edeltäviä opintoja kielestä ei ollut kenelläkään.

Pashtun osaajia vastaajista oli vain 5 % (n = 8), taitotason jakautuessa puoliksi nollassa ja yhden välillä. Kielitaito oli hankittu darin tavoin vain kriisinhallintatehtävän aikana Afganistanissa itseopiskelun tai tulkin avulla, eikä tehtävää edeltäneitä tai seuranneita opintoja ollut lainkaan.

Espanjaa ilmoitti osaavansa 17 % (n = 25) ja italiaa 12 % (n = 18) vastaajista, osaamisen vaihdellessa yhtä upseeria (taso 3) lukuun ottamatta nollassa ja kahden välillä. Yleisiä kielitutkintoja kummastakaan kielestä ei ollut suoritettu. Molempien kielten osaamisen kehittämisen pääasiallisena menetelmänä oli ollut itseopiskelu ja motiivina käytettävyys vapaa-ajan matkailussa tai muutaman sanan vaihto espanjan- tai italiankielisten palvelustovereiden kanssa. Espanjan osalta neljä vastaajaa oli opiskellut kieltä 2–4 vuoden ajan lukion tai kielikurssien kautta, italian opintoja kielikursseilta oli kahdella vastaajalla.

Tarkasteltaessa muiden kuin englannin tai toisen äidinkielen kehittämiseen käytettyä aikaa, havaitaan että 35:llä vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän taitotason (taso 3) saavuttaneella vastaajalla on siihen kulunut lyhimmillään 2–4 vuotta ja yleisimmin 8–10 vuotta. Ranskan ja saksan osalta opiskelu on aloitettu peruskoulussa yleensä B-kielenä, ja kielitaidon kehittämistä on jatkettu lukiossa sekä Maanpuolustuskorkeakoulussa. Venäjän osalta opinnot on tyypillisesti aloitettu vasta lukiossa, ja niitä on jatkettu Maanpuolustuskorkeakoulussa sekä puolustusvoimien kielikursseilla. Kahdeksan vähintään taitotason 4 ranskassa, saksassa tai venäjässä saavuttaneesta yhdeksästä vastaajasta oli hyödyntänyt puolustusvoimien kielikursseja opinnoissaan.

Operaatioalueiden paikalliskielten, arabian, darin ja pashtun, enintään perustason osaaminen ilmoitettiin saavutetun 0–1 vuodessa, mikä johtunee siitä että näitä kieliä on opiskeltu vain kriisinhallintatehtävän aikana tai sen valmistavassa koulutuksessa.

Kaikkien tarkasteltujen kielten osalta vastaajat arvioivat kielitaitonsa vastaanottavat (kuullun ja luetun ymmärtäminen) osa-alueet paremmiksi kuin tuottavat (puhuminen, kirjoittaminen) osa-alueet. Suullinen vuorovaikutus arvioitiin kuitenkin luetun ymmärtämistä korkeammalle arabian, darin ja pashtun osalta, joissa vain harva vastaaja oli opetellut arabialaisia (tai persialaisia) aakkosia kielitaidon keskittyessä perussanontojen käyttöön. Venäjän osalta merkittäviä eroja suullisen vuorovaikutuksen ja lukemisen tai kirjoittamisen välillä ei ollut, sillä kyseinen kielitaito on pääosin hankittu muodollisessa opetuksessa, johon kiinteästi kuuluu kyrillisten aakkosten harjoittelu.

5.4 Kielitaidon koettu riittävyys kriisinhallintatehtävissä

Tässä alaluvussa tarkastellaan kielittäin vastaajien kokemaa kokonaiskielitaitonsa riittävyyttä viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässään. Kaikkien kielten osalta useimmin käytettyinä osaitoina pidettiin kuullun ymmärtämistä sekä suullista vuorovaikutusta ja vähiten käytettynä kirjoitustaitoa. Odotetusti eniten käytetyt osataidot olivat myös kaikkien tarkasteltujen kielten osalta kehittyneet eniten kriisinhallintaoperaation aikana. Kielitaidon koettu riittävyys kielittäin on esitetty liitteessä 9.

Kaikki vastaajat olivat hyödyntäneet englantia viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässään, ja 68 % (n = 103) koki kielitaitonsa täysin sekä 28 % (n = 42) jokseenkin riittäväksi tehtävänsä nähden. Vain viisi vastaajaa piti englannin kielitaitoaan jokseenkin riittämättömänä, yksi vas-

taaja ei ottanut kantaa tähän kysymykseen.¹¹⁹ Kokonaisuutena upseerit arvioivat englannin taitonsa melko korkealle ja olivat tyytyväisiä sen riittävyteen, vaikka kuusi vastaajaa toikin kyselyn lisätarkennuksissa esille havaintojaan joidenkin suomalaisten kriisinhallintajoukkojen jäsenten riittämättömästä englanninkielen taidosta.

Saksan kielitaidon omaavista 52 % (n = 48) oli kyennyt hyödyntämään kielitaitoaan kriisinhallintatehtävissä, pääasiassa Afganistanissa epämuodollisessa kanssakäymisessä saksalaisten kriisinhallintajoukkojen kanssa. Muutama vastaaja koki saksan kielitaitonsa hyödylliseksi sen vuoksi, että heidän kokemustensa mukaan saksalaisten englannin kielitaito oli heikolla tasolla. Kielitaitoaan hyödyntäneistä vain 40 % (n = 19) koki kielitaitonsa jokseenkin tai täysin riittäväksi tehtävänsä nähden, mitä voidaan pitää melko pienenä määränä huomioiden kielen käyttötarpeet lähinnä epämuodollisissa yhteyksissä.

Venäjän osaajista 25 % (n = 10) oli pystynyt hyödyntämään osaamistaan kriisinhallintatehtävissä joko keskusteluissaan venäjätaitoisten afgaanien tai satunnaisesti muiden kriisinhallintajoukkojen edustajien kanssa. Suurin hyöty oli saatu Afganistanissa, jossa oli voitu kommunikoida paikallisten toimijoiden kanssa venäjäksi myös ilman tulkkia.

Vain 23 % (n = 9) ranskan osaajista oli onnistunut hyödyntämään osaamistaan kriisinhallintatehtävissä. Nämä vastaajat jakautuivat kahteen ISAF-operaatioissa, neljään sotilastarkkailijana (UNTSO) sekä kaikkiin kolmeen EUTM Mali -operaatioissa palvelleeseen upseeriin. Tyypillisin käyttö tapahtui virallisessa tai epävirallisessa kanssakäymisessä muiden operaatioon osallistuvien maiden edustajien kanssa, Malissa kielitaitoa hyödynnettiin ensisijaisesti koulutus-tehtävissä. Malissa palvelleiden upseerien vastauksista voi päätellä, että itsenäisen kielenkäyttäjän taitotason tulisi olla vähimmäisvaatimus, sillä englannin hyödynnettävyys jäi lähinnä työkieleksi tulkin kanssa. Ranskan ollessa johtovaltiokielenä ei esimerkiksi operaatioesikunnassa ole mahdollista toimia tehokkaasti ilman kielitaitoa. Vastausaineiston mukaan esikuntatehtäviin oli sijoittunut ranskaa erinomaisesti osannut upseeri, mutta suomalaisella koulutusryhmällä riittävää kielitaitoa ei ollut, mikä oli aiheuttanut useita tiedonkulun katkoksia ja näin vaikeuttanut päätehtävän toteuttamista.

¹¹⁹ Vertaa Aho (2006), s. 112 – 113. Aho toteaa tutkimuksensa johtopäätöksissä, että ”vanhemmat upseerit ja paremmin kieltä taitavat” edellyttävät kielitaidolta korkeampaa taitotasoa kuin nuoremmat tai heikomman kielitaidon omaavat. Viidestä kielitaitoaan jokseenkin riittämättömänä pitäneestä vastaajasta kaksi oli esipupseeri- ja kolme yleisesikuntaupseerikurssin suorittaneita, pääasiassa vaativissa esikuntatehtävissä toimineita upseereita. Heistä kolmella oli suoritettuna myös ylimmän tason yleinen kielitutkinto. Huomioiden sen, että 96 % (n = 145) vastaajista piti englannin kielitaitoaan jokseenkin tai täysin riittävänä tehtävänsä nähden, ei näin pienestä kielitaitoonsa osin tyytymättömästä joukosta voi tehdä yleistäviä johtopäätöksiä.

Kaikkiaan 69 % (n = 24) arabiaa jollain tasolla osanneista oli pystynyt hyödyntämään kielitaitoaan viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässään, näistä 79 % (n = 19) UNIFIL- tai UNTSO -operaatioissa. Kielitaidon ollessa hyvin vähäinen, oli sitä käytetty pääasiassa keskustelunavauksiin ja ”jään rikkomiseen”, minkä jälkeen kommunikaatiota oli jatkettu tulkin avulla. Kaikki kieltä käyttäneet (n = 24) olivat arvioineet kielitaidon tarpeeksi vain perussanontojen ja -kohteliaisuuksien osaamisen, mutta silti jopa 58 % (n = 14) koki oman kielitaitonsa täysin riittämättömäksi omaan kriisinhallintatehtäväänsä nähden.

Darin osajista 74 % (n = 35) kykeni hyödyntämään kielitaitoaan viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässään, ja heistä 63 % (n = 22) koki kielitaitonsa täysin riittämättömäksi tehtäväänsä nähden. Kahdeksan vastaajaa oli pystynyt hyödyntämään kielitaitoaan muun muassa tulkien toiminnan valvonnassa sekä neuvonantajan / mentorin tehtävässään, muiden osalta kyse oli tervehdyksistä ja kohteliaisuuksista paikallisväestön ja -viranomaisten kanssa.

”[Käytin darin kieltä viimeisimmän kriisinhallintaoperaationi aikana] keskusteluissa "omien" afgaanien kanssa (so. mentoroitavan ja hänen alaistensa / muiden esikuntaan kuuluvien kanssa jne) päivittäin. Kaikki osaaminen - pienikin - vie henkilösuhdetta pidemmälle ja siten edesauttaa oman tehtävän hoitamista monellakin eri tasolla.”

Everstiluutnantti, SKJA/ISAF 2011, neuvonantaja / mentori.

Viisi kahdeksasta pashtua osanneesta vastaajasta oli pystynyt hyödyntämään kielitaitoaan viimeisimmässä tehtävässään, tyypillisesti neuvonantajana mentoroitavien paikallisviranomaisten kanssa. Kielitaidon tasoa ei pidetty riittävänä, vaikka kyse oli darin tavoin pääasiassa pelkistä keskustelunaloituksiin liittyvistä kohteliaisuuksista.

28 % (n = 7) espanjan ja 39 % (n = 7) italian osajista oli kyennyt hyödyntämään kielitaitoaan viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässään työskentelyssä tai vapaa-ajan kanssakäymisessä espanjan- tai italiankielisten palvelustovereiden kanssa. Pääosa vastanneista piti molempien kielten osalta kielitaitoaan riittävänä.

6. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Kriisinhallintaoperaatioiden asettamat vaatimukset kielitaidolle

Kriisinhallintaoperaatioiden toimintaympäristöjen sekä upseerien tehtävien niissä vaihdellessa merkittävästi, vaatimukset upseerien kielitaidolle pysyivät tutkituissa operaatioissa kauttaaltaan lähes samanlaisina.

Englannin kielen asema kansainvälisten sotilasoperaatioiden yleiskielenä, ”lingua francana”, on tutkimustulosten perusteella kiistämätön. Kriisinhallintatehtävissä upseereilta edellytetään päivittäistä vuorovaikutusta englanniksi tehtävästä riippumatta, ja korkeatasoinen toiminnallinen kielitaito on perusedellytys tehtävien onnistuneeseen hoitamiseen.

Ranskan kielen merkitys korostuu niissä operaatioissa, joissa Ranska toimii johtovaltiona. Tutkimuksessa käsitellyistä kriisinhallintaoperaatioista EUTM Mali -koulutusoperaatio oli esimerkki toimintaympäristöstä, jossa pelkkä englannin kielen osaaminen ei välttämättä riitä upseerin tehtävien menestyksekkääseen hoitamiseen.

Muista suomalaisen koulutusjärjestelmän tuottamista keskeisistä vieraista kielistä saksan ja venäjän roolia kansainvälisessä kriisinhallinnassa voidaan pitää vähäisenä. Näiden kielten osaamisesta saatu hyöty tarkastelluissa kriisinhallintaoperaatioissa on jäänyt pinnalliseksi, mikä ei tietenkään vähennä niiden merkitystä muissa puolustusvoimien lakisäätöissä tehtävissä.

Operaatioalueiden paikalliskielen osaamistarpeeksi suuri enemmistö kohdejoukosta koki perussanontojen ja -kohteliaisuuksien osaamisen ja noin puolet vastaajista oli myös tällaisen osaamisen hankkinut kriisinhallintatehtävänsä aikana. Toiminnalliselle kielitaidolle paikalliskielistä ei nähty tarvetta, mutta erityisesti neuvonantaja- ja tiedonkeruutehtävissä palvelleista upseereista osa piti tarpeellisenä sellaista kielitaitoa, joka riittää tulkkauksen oikeellisuuden valvontaan tai keskustelun aiheen tunnistamiseen.

Keskeisimpiä syitä muiden kuin englannin (ja ranskan) kielitaidon vähäiselle tarpeelle olivat kriisinhallintaoperaatioihin osallistuvien eri maiden edustajilta edellytetty englannin kielen taito sekä paikalliskielten osalta vahva tukeutuminen tulkkeihin.

6.2 Kriisinhallintatehtävissä palvelevien upseerien kielitaito

Kriisinhallintatehtävissä palvelevien upseerien kielitaito edustaa hyvin sitä osaamista, jota suomalainen korkeakoulutettujen henkilöiden kielikoulutuspolku tyypillisesti tuottaa. Upseerien tekemät valinnat kielten opiskelun osalta ovat olleet aina Maanpuolustuskorkeakouluun asti hyvin tavanomaisia, sillä englannin lisäksi opiskellut vieraat kielet ovat olleet yleisyysjärjestyksessä saksa, ranska ja venäjä. Venäjän opiskelu on ollut hieman koko maan kielten opiskelun jakaumaa yleisempää peruskoulun sekä lukion aikana, ja Maanpuolustuskorkeakoulun opinnoissa sekä puolustusvoimien kielikoulutuksessa sen suosio on ohittanut sekä ranskan että saksan vieraana kielenä.

Englannin kielitaito on erittäin korkealla tasolla, mikä on toisaalta kriisinhallintatehtäviin pääsyn muodollinen edellytys mutta samalla osin seurausta kielitaidon harjaantumisesta monikansallisessa toimintaympäristössä. Vertailu aiempiin kotimaisiin tutkimuksiin antaa vahvoja viitteitä siitä, että englannin osaamisen taso on noussut merkittävästi viimeisten 15 vuoden aikana ja usein ylittää upseerien tehtävissä tyypillisesti edellytettävän kielitutkinnon taitotason 4. Toisaalta tutkimukseen vastanneet upseerit saattavat edustaa kohdejoukkoon nähden keskimääräistä parempaa englannin kielitaitoa, mutta siitä huolimatta englannin kielitaidon tasoa voidaan pitää korkeana.

Ranskan, saksan ja venäjän osaamista tarkasteltaessa on havaittavista, että toiminnallista kielitaitoa on ainoastaan hyvin pienellä osalla kohdejoukkoa. Vain 23 % (n = 35) vastaajista omasi vähintään itsenäisen kielenkäyttäjän taitotason yhdestä näistä kielistä ja yksi henkilö useammasta kuin yhdestä, vaikka kaikkia mainittuja kieliä on ollut teoriassa mahdollista opiskella peruskoulusta aina Maanpuolustuskorkeakouluun ja puolustusvoimien kielikursseille asti. Saksan ja venäjän vähäinen osaaminen ei sinänsä ole merkittävää kriisinhallintatehtäviä ajatellen, mutta ranskan pientä kielivarantoa voidaan pitää huolestuttavana suomalaisten upseerien sosiaaliselle toimintakyvyille tulevaisuudessa mahdollisesti yleistyvissä ranskankielisissä operaatioissa ja ranskankielisillä toiminta-alueilla.

Operaatioalueiden paikalliskielten osalta jopa peruskielitaidon hankkiminen on käytännössä täysin upseerin omasta motivaatiosta kiinni. Harvinaisista kielistä vain arabian opiskelu on ollut puolustusvoimien järjestämänä mahdollista vasta muutaman vuoden, eikä esimerkiksi yli 10 vuotta kestänyt kriisinhallintaoperaatio Afganistanissa ole tuonut mukanaan todellista mahdollisuutta paikallisten kielten opiskeluun.

6.3 Kielitaidon tarpeen ja taitotason kohtaaminen

Keskeisimpänä kielitaidon tarpeena upseereilla on, ehkä ranskankielisiä kriisinhallintaoperaatioita lukuun ottamatta, hyvä toiminnallisen englannin kielen taito. Lähes kaikki vastaajat, kriisinhallintaoperaatiosta tai tehtävästä riippumatta, kokivat oman kielitaitonsa englannin osalta riittäväksi.

Ranskankielisissä operaatioissa, joita tässä tutkimuksessa edusti EUTM Mali -koulutusoperaatio, on selvä tarve toiminnalliselle ranskan kielitaidolle. Tällaista osaamista on vain muutamalla prosentilla suomalaisia upseereita, jolloin upseerien rekrytointipohja niihin kriisinhallintaoperaatioihin, joissa ranska on johtovaltiokielenä, on merkittävän kapea. EUTM Mali -operaatiossa palvelleiden vastaajien pienen määrän takia luotettavien johtopäätösten tekeminen on mahdotonta, mutta tutkimustulokset viittaavat siihen, että puolustusvoimat on joutunut ja joutuu lähettämään ranskankielisiin operaatioihin vaaditulta kielitaidoltaan puutteellista upseeristoa.

Saksan, venäjän, espanjan ja italian kielten merkitys kriisinhallintaoperaatioissa on vähäinen, sillä näitä kieliä edustavien kriisinhallintajoukkojen toimijat ovat pakotettuja käyttämään ja tätä kautta myös osaamaan operaation johtovaltiokieltä, tyypillisesti englantia. Näiden kielten osaamisesta saadaan varmasti hyötyä yksilötasolla, mutta laajemmassa mittakaavassa niitä voidaan pitää jopa tarpeettomina. Vain venäjän osaamisesta oli yksittäisissä tapauksissa saatu merkittävää hyötyä, esimerkkinä kommunikaatio paikallisten viranomaisten kanssa Afganistanissa.

Muutamia tervehdyksiä ja kohteliaisuuksia lukuun ottamatta operaatioalueiden paikallisten kielten osalta suomalaiset upseerit joutuvat täysin turvautumaan tulkkeihin, eikä tähän ole tutkimustulosten perusteella muutosta näkyvissä. Kriisinhallintatehtävien valmistavassa koulutuksessa sekä operaatioalueella tapahtuvan opiskelun kautta suuri osa upseereista kykenee omaksumaan muutamia keskustelunavauksissa hyödynnettäviä sanontoja, vaikka enemmistö heistäkin pitää saavuttamaansa taitotasoa riittämättömänä.

6.4 Johtopäätöksiä

Tutkimuksen keskeisinä johtopäätöksinä voidaan pelkistetysti todeta, että tyypillisissä kriisinhallintatehtävissä palvelevilla upseereilla on oltava toiminnallinen, mahdollisimman korkeatasoinen englannin kielitaito. Ranskan toiminnallista kielitaitoa vaaditaan silloin, kun operaation johtovaltiokieli on ranska tai operaatioalue itsessään on ranskankielinen. Paikalliskielten, yleisimmin arabian ja darin, osalta riittävänä kielitaitona voidaan pitää tervehdysten ja kohteliaisuuksien osaamista keskustelujen avaamiseksi. Joissakin poikkeustapauksissa tarvetta on myös peruskielitaidon hallinnalle. Muiden kuin edellä mainittujen kielten osaamisesta voi olla etua, mutta niiden merkitys kokonaisuutena on vähäinen.

Kriisinhallintatehtävissä palvelleiden upseerien englannin kielitaito on tämän tutkimuksen perusteella korkeatasoista ja vastaa hyvin tehtävien edellyttämiin kielitaitovaatimuksiin. Kokonaisuutena englanninkielen taitoa voidaan pitää, myös tutkimuksen vastaajakadosta mahdollisesti aiheutuva harha huomioiden, riittävänä vain muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta riittävänä kaikkiin kriisinhallintatehtäviin.

Upseerien ranskan kielitaitovarantoa voidaan pitää riittämättömänä sellaisiin monikansallisiin toimintaympäristöihin, joissa johtovaltiokielenä on ranska. Neljän yleisimmän vieraan kielen joukosta ranskaa osattiin vähiten niin kokonaisuutena kuin itsenäisen kielenkäyttäjänkin taitotasolla, sen ollessa englannin jälkeen yleisin kansainvälisen kriisinhallinnan kieli.

Paikalliskielten osalta parhaimmillaankin noin puolet upseereista oli hankkinut itselleen yleisesti tarpeelliseksi koetun perussanontojen ja -kohteliaisuuksien osaamistason. Käytännössä siis suurella osalla ei ollut edes tätä kielitaidon tasoa, vaikka lähes kaikki kokivat sen tarpeelliseksi.

Toiminnallisen kielitaidon tai edes edistyneen peruskielitaidon kehittyminen vie useita vuosia, eikä uuden kielitaidon luomiseen ole lyhyellä aikavälillä järkevää kuluttaa upseerien rajallisia opiskeluresursseja. Kriisinhallintaoperaatioihin valmistavassa koulutuksessa kannattanee tämän vuoksi keskittyä ensisijaisesti yhteistoimintaan tulkkien kanssa, perussanontojen ja -kohteliaisuuksien osaamiseen paikalliskielellä sekä mahdollisesti kulttuurierojen tunnistamiseen, mitä tässä tutkimuksessa ei käsitelty.

6.5 Ajatuksia tulevaisuuteen

Toiminnallisen kielitaidon merkitys on korkea, ja kansainvälisiä kriisinhallinta- ja muitakin tehtäviä ajatellen upseeriston kielten opiskelua on perusteltua tukea. Tämän tutkimuksen perusteella kriisinhallintatehtäviin tähtäävässä kielikoulutuksessa kannattaa keskittyä englannin, ranskan ja arabian kielten kehittämiseen, tässä järjestyksessä. Tarjoamalla motivoituneille upseereille mahdollisuuksia kielitaidon kehittämiseen on mahdollista luoda kriisinhallintaoperaatioissa tarvittavaa kielitaitoa niin valta- kuin harvinaisemmissakin kielissä.

Englannin kielitaidon tarve on läsnä lähes kaikessa kansainvälisessä toiminnassa, ja upseereilta odotetaan sen hallintaa. Ranskan kielen merkitystä korostaa erityisesti Euroopan unionin kriisinhallinnan painottuminen Afrikkaan, jossa ranska on usein sekä johtovaltio- että paikalliskielenä. Nykyinen upseerien ranskan kielitaitovaranto vaikuttaa riittämättömältä jo nykytilanteeseenkin, saati sitten kielitaidon tarpeen kasvaessa uusien kriisinhallintaoperaatioiden myötä.

Arabia on valtakielenä useilla kriisinhallintaoperaatioiden toiminta-alueilla, ja lisäksi keskeisessä asemassa kaikkialla islamilaisen kulttuurin vaikutusalueilla. Arabialaisen kirjaimiston osaaminen mahdollistaa pienellä lisäopiskelulla myös esimerkiksi darin ja pashtun kielisten tekstien lukemisen. Keskeisin käyttötarve arabian kielelle nähtiin erityisesti tulkkauksen valvonnassa sekä luottamuksen rakentamisessa paikallisväestöön, mihin vastaajien kokemusten mukaan riittää edistynyt peruskielitaidon hallinta. Tällaista osaamista ei upseereilla käytännössä ole, mutta sen saavuttaminen näyttää olevan mahdollista jo muutaman vuoden kielioopinnoilla. Itsenäisen kielenkäyttäjän tason hankkimiseen tarvittavaa opiskelua puolustusvoimien kannattaa toki tukea, mutta tällaisen taitotason saavuttamiseen kuluva aika, operaatioalueiden vaihtuvuus sekä upseerien osalta pitkäjänteisen ja kriisinhallintatehtävät huomioivan urakierron suunnittelun haasteet puhuvat tätä laajempaa panostusta vastaan.

Muiden kielten, mukaan lukien saksa ja venäjä, opiskeluun ei kansainvälisen kriisinhallinnan näkökulmasta kannata uhrata resursseja. Erityisesti muiden paikalliskielten käytettävyyttä voidaan pitää hyvin vähäisenä. Jälkiviisaana voidaan todeta, että darin opiskelumahdollisuuksien tarjoaminen arabian tavoin olisi ollut perusteltua vielä joitakin vuosia sitten, mutta Afganistanin kriisinhallintaoperaation merkityksen vähentyessä se ei enää ole sen arvoista.

Tässä tutkimuksessa kuvailtiin upseerien kriisinhallintatehtävissä tarvitsemaa kielitaitoa, sen tasoa ja näiden kahden kohtaamista hyvin yleisellä tasolla. Tutkimukseen kerätty aineisto

mahdollistaa huomattavasti tarkemman tarkastelun esimerkiksi kielitaidon kehittymisen tai tulkkaustoiminnan kokemusten osalta, ja yhtenä jatkotutkimusaiheena onkin pidettävä upseerien kielitaidon tarkastelun syventämistä. Samoin kielitaitotarpeiden ja -tasojen tarkastelu voidaan tulevaisuudessa laajentaa kattamaan upseerien lisäksi myös muut puolustusvoimien henkilöstöryhmät sekä kriisinhallintaoperaatioissa palvelevat reserviläiset, jolloin kokonaiskuvan muodostaminen suomalaisten kriisinhallintajoukkojen kielitaidosta olisi mahdollista. Lisäksi kielitaidon ollessa vain pieni osa sosiaalista toimintakykyä, ei toimintakykytutkimuksissa tulisi unohtaa myöskään kulttuurintuntemuksen ja sanattoman viestinnän merkitystä.

Lopuksi on perusteltua todeta, että kielitaito on keskeinen osa upseerin ammattitaitoa ja sosiaalista toimintakykyä. Työskentely monikansallisissa kriisinhallintaoperaatioissa edellyttää toiminnallista johtovaltiokielen, yleensä siis englannin, osaamista. Puutteellinen osaaminen johtaa siihen, että upseeri ei enää voi kommunikoida asioita kuten haluaa, vaan ainoastaan kuten kielitaitonsa rajoissa kykenee.

Toiminnallisen kielitaidon käsite on esiintynyt tässä tutkimuksessa lukuisia kertoja ja se on yksityiskohtaisesti määritelty alaluvussa 3.1. Paikalliskielten osalta voidaan kuitenkin todeta, että koska kielen käytön yleisimpänä tavoitteena on ollut ”luottamuksen rakentaminen”, voidaan pientäkin määrää kielitaitoa joskus pitää riittävänä toiminnallisuutena.

Oikopolkua kielitaidon kehittämiseen ei ole olemassa, vaan toiminnallisen kielitaidon hankkiminen on aina vuosien työ, joka vaatii niin aikaa kuin motivaatiotakin. Joukkonsa esitaisteilijoina upseerien tulisikin löytää riittävästi molempia tehtäviensä onnistuneeseen suorittamiseen myös kielitaidon osalta.

LÄHTEET

Aho R. 2001. ”*Pojat kansan urhokkaan...*” *Suomalaisen rauhanturvaajan englannin kielen tarve ja taitotaso*. Lisensiaatintyö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Aho R. 2003. *Kielikoulutuksen systemaattinen suunnittelu Puolustusvoimissa - Tavoitteista tuloksiin*. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Aho R. 2006. *Upseerien toiminnallinen kielitaito – puolustusvoimien uusi asejärjestelmä*. *Filologica, Tutkimuksia*, 1796-4679; 1/2006. Lappeenranta: Maasotakoulu.

Bachman L. 1990. *Fundamental Considerations in Language Testing*. Oxford: Oxford University Press.

Bachman L ja Palmer A. 1989. *The construct validation of self-ratings of communicative language ability*. *Language Testing* 6, s. 15–29.

Bachman L ja Palmer A. 1996. *Language Teaching in Practice*. Oxford: Oxford University Press.

Blanche P ja Merino B. 1989. *Self-assessment of foreign language skills: Implications for teachers and researchers*. *Language Learning* 39, s. 313–340.

Blomqvist V. 1999. *Rajavartiolaitoksen henkilökunnan kielitaito*. Esiupseerikurssin tutkielma. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Blomqvist V. 2000. *Rajavartiolaitoksen henkilökunnan kielitaito*. Yleisesikuntaupseerikurssin tutkielma. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Building Language Skills and Cultural Competencies in the Military: Bridging the Gap. 2010. U.S. House of Representatives, Committee on Armed Services, Subcommittee on Oversight & Investigations. December 2010. Saatavilla http://armedservices.house.gov/index.cfm/files/serve?File_id=2361fa65-7e40-41df-8682-9725d1c377da

Burns R. 2000. *Introduction to Research Methods*. 4. laitos. Lontoo: Sage Publications.

Canale M ja Swain M. 1980. *Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing*. *Applied Linguistics* 1, s. 1–47. Saatavilla <http://ibatefl.com/wp-content/uploads/2012/08/CLT-Canale-Swain.pdf>

Erätuuli M, Leino J ja Yli-Luoma P (toim.). 1994. *Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmis-tieteissä*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Euroopan neuvosto (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge University Press. Saatavilla http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_en.pdf

EUTM Mali -operaation verkkosivut <http://www.eutmmali.eu>

EUTM Somalia -operaation verkkosivut <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eutm-somalia/>

- Fink A. 2005. *Conducting Research Literature Reviews: From the Internet to the Paper*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc. 2nd edition.
- Hair J, Black W, Babin B ja Anderson R. 2010. *Multivariate Data Analysis*. Seventh Edition. New Jersey: Prentice Hall.
- Heikkilä T. 2010. *Tilastollinen tutkimus*. 7.–8. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi S, Remes P ja Sajavaara P. 1997. *Tutki ja kirjoita*. 6.–9. painos 2003. Vantaa: Kirjayhtymä Oy.
- Huhta A ja Takala S. 1999. *Kielitaidon arviointi*. Teoksessa Sajavaara Kari & Marsh-Piirainen Arja (toim). *Kielenoppimisen kysymyksiä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Huttunen I ja Jaakkola H (suom.). *Eurooppalainen viitekehys: kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys*. Julkaisija: Council of Europe. 5. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Hymes D. 1972. *On communicative competence*. Teoksessa Pride J.B. ja Holmes J (toim.): *Sociolinguistics. Selected Readings*. Harmondsworth: Penguin, s. 269–293.
- Hämäläinen L, Väisänen T ja Latomaa S. 2005. Perus- ja toisen asteen kielikoulutus: peruskielitaidosta monikielisyyteen? Teoksessa Pöyhönen Sari ja Luukka Minna-Riitta (toim.) (2007). *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti*, s. 57–121. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- ISAF-operaation verkkosivut www.isaf.nato.int
- Johnson B ja Bayless M. 1999. *Business Communication*. 3. painos. Houston: Dame Publications Inc.
- Kalaja P, Alanen R ja Dufva H (toim.). 2011. *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura.
- Kastepohja J. 2011. Toiminnallinen kielitaito osana sotilaan toimintakykyä: Puolustusvoimien 14. venäjän kielen erikoiskurssin opiskelijoiden käsityksiä kielenopiskelusta työn ohella. Pro gradu. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6.6.2003/424 Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2003/20030424>
- Laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 30.12.2008/1121. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20081121>
- Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta 31.3.2006/211. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060211>
- LeBlanc R ja Painchaud G. 1985. *Self-Assessment as a Second Language Placement Instrument*. Teoksessa *TESOL Quarterly*, Vol 19, s. 673–687.
- Lewis P, Gary F ja Charles D. (toim.). 2013. *Ethnologue: Languages of the World, Seventeenth edition*. Dallas, Texas: SIL International. Saatavilla <http://www.ethnologue.com>.

Leppänen S, Pitkänen-Huhta A, Nikula T, Kytölä S, Törmäkangas T, Nissinen K, Kääntä L, Virkkula T, Laitinen M, Pahta P, Koskela H, Lähdesmäki S ja Jousmäki H. 2009. *Kansallinen kyselytutkimus englannin kielestä Suomessa: käyttö, merkitys ja asenteet*. Jyväskylä Studies in Humanities 132. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3815-4>

Maavoimien esikunta. 2013. *Suomi pataljoonan johtovastuuseen Libanonin UNIFIL-opeeraatiossa*. Maavoimien esikunnan tiedote 26.11.2013. Saatavilla www.puolustusvoimat.fi

Mäkinen O. 2006. *Tutkimusetiikan ABC*. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Norgaard K ja Holsting V. 2006. *International operations in FOKUS*. Kööpenhamina: Royal Danish Defence College.

Nurmela T. 2010. *The Social Battlespace of Stabilization Operations – Action Amongst the People*. National Defence University, Department of Tactics and Operational Art, Publication series 1, no. 1/2010. Helsinki: Edita Prima Oy.

Opetushallitus. 2011. *Yleisten kielitutkintojen perusteet 2011*. Määräys 24/011/2011. Saatavilla http://www.oph.fi/download/138508_yleisten_kielitutkintojen_perusteet_2011.pdf

Opetushallitus. 2014. *Yleisen kielitutkinnon taitotasokuvaukset*. Saatavilla http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot/taitotasokuvaukset

Opetushallitus. 2014. *Yleisten kielitutkintojen 9-portaisen ja 6-portaisen taitotasoasteikon vastaavuus*. Saatavilla http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot/tutkintoesite

Oscarson M. 1980. *Approaches to self-assessment in foreign language learning*. Council of Europe, Council for Cultural Cooperation. Oxford: Pergamon Press.

Oscarson M. 1997. *Self-assessment of foreign and second language proficiency*. Teoksessa *Encyclopedia of language and education, Vol 7: Language testing and assessment*, s. 175–187). Dordrecht: Kluwer Academic.

Pesonen M. 2010. *Johtamisen kulttuurilliset haasteet monikansallisessa ympäristössä. Case: Afganistan – suomalaiset kriisinhallintatehtävissä*. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Lappeenranta: Saimaan ammattikorkeakoulu.

Petticrew M. 2001. *Systematic Reviews from Astronomy to Zoology: Myths and Misconceptions*. British Medical Journal 322: 7278, s. 98–101.

Piri R. 2001. *Suomen kieliohjelmapolitiikka. Kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Porin prikaati. 2013. *Kriisinhallintaoperaatioiden (EUTM Mali, EUTM Somalia, ISAF, UNIFIL ja UNTSO) upseerien tehtäväkuvaukset*. Suojaustaso 4: KÄYTTÖ RAJOITETTU. Aineisto tekijän hallussa.

Puolustusministeriö. 2006. *Puolustusministeriön asetus sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön pätevyysvaatimuksista ja palvelussuhteen ehdoista*. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060254>

Puolustusvoimat. 2011. *PVHSM KOULUTUSALA 065 - PEHENKOS KIELIKOULUTUS PUOLUSTUSVOIMISSA*. Hallinnon sisäinen määräys 21.12.2011. HH1173.

Puolustusvoimien verkkosivut. www.puolustusvoimat.fi

Pöyhönen S ja Luukka M-R (toim.). 2007. *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Ross S. 1998. *Self-assessment in second language testing: A meta-analysis and analysis of experiential factors*. *Language Testing*, 15, s. 1–20.

Sajavaara K. 2005. *Kielivalinnat ja kielten opiskelu*. White paper. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Sajavaara K, Luukka M-R ja Pöyhönen S. 2007. *Kielikoulutuspolitiikka Suomessa: lähtökoh-tia, ongelmia ja tulevaisuuden haasteita*. Teoksessa Pöyhönen Sari ja Luukka Minna-Riitta (toim.) (2007). *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti*, s. 13 – 42. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Sartoneva P. 1998. *Vieraiden kielten osaaminen Suomessa: aikuisten kielitaidon arviointi*. Helsinki: Opetushallitus.

Snellman P. 2011. *Käännös- ja tulkkaustoiminnan järjestelyt monikansallisessa kriisinhallintaoperaatiossa*. Esiupseerikurssin tutkielma. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Snellman P. 2014. *The Agency of Military Interpreters in Finnish Crisis Management Operations*. Pro gradu. Tampere: Tampereen yliopisto, Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö.

Soininen M. 1995. *Tieteellisen tutkimuksen perusteet*. Turku: Turun yliopisto, Täydennyskoulutuskeskus

Tarnanen M, Huhta A ja Pohjala K. 2007. *Mitä on osaaminen? Kielitaidon arviointi vastaajana*. Teoksessa Pöyhönen Sari ja Luukka Minna-Riitta (toim.). 2007. *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti*, s. 381–412. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Tashakkori A ja Teddlie C. 1998. *Mixed methodology: combining qualitative and quantitative approaches*. Thousand Oaks: Sage Publications Inc.

Toiskallio J. 1998. *Sotilaspedagogiikan perusteet*. Helsinki: Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.

Toiskallio J ja Mäkinen J. 2009. *Sotilaspedagogiikka: Sotiluuden ja toimintakyvyn teoriaa ja käytäntöä*. Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksen julkaisusarja 1, n:o 3. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Tuomi J ja Sarajärvi A. 2013. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 10. uudistettu laitos. Vantaa: Hansaprint Oy.

Ulkoasiainministeriö. Poliittinen osasto. 2010. *Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan vv. 2011–2012*. Muistio 5.10.2010. (HEL8305-25). Saatavilla www.eduskunta.fi.

Ulkoasiainministeriö. Poliittinen osasto. 2013. *EU/Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka: Malin asevoimien koulutusoperaatio (EUTM Mali); Suomen osallistuminen*. Muistio 15.2.2013. Saatavilla www.eduskunta.fi.

Ulkoasiainministeriö. Poliittinen osasto. 2013. *Suomen johtovaltiorooli YK:n UNIFIL-opeaatiassa Libanonissa*. Muistio 7.2.2013. (UTP 3 2013/vp). Saatavilla www.eduskunta.fi.

Ulkoasiainministeriö. Poliittinen osasto. 2013. *Suomen osallistuminen YK:n MINUSMA-opeaatioon Malissa*. Muistio 1.8.2013. (UTP 19 2013/vp). Saatavilla www.eduskunta.fi.

Ulkoasiainministeriö. Turvallisuuspolitiikan ja kriisinhallinnan yksikkö. 2012. *EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN: EU:n sotilaallisen kriisinhallintaopeaation (EUTM Somalia) mandaatin jatkaminen Somalian asevoimien koulutus ja tuki maan turvallisuusviranomaisille*. Muistio 11.12.2012. Saatavilla www.eduskunta.fi.

Ulkoasiainministeriö. 2014. *Sotilaallinen kriisinhallinta*. Saatavilla <http://formin.finland.fi>

UNIFIL-opeaation verkkosivut <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unifil/>

UNTSO-opeaation verkkosivut <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/untso/>

Valtioneuvosto. 2006. *Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi*. HE 5/2006. Saatavilla <http://www.edilex.fi/he/20060005>.

Valtioneuvosto. 2007. *Suomen osallistuminen Afganistanin ISAF-opeaatioon, Suomen osallistuminen EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaopeaatioon Tshadissa ja Keski-Afrikan tasavallassa (EUFOR TCHAD/RCA) sekä sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Ruotsin, Suomen, Viron, Irlannin ja Norjan muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.–30.6.2008*. Valtioneuvoston selonteko 2/2007. Saatavilla www.valtioneuvosto.fi.

Valtioneuvosto. 2011. *Valtioneuvoston selonteko Afganistanin tilanteesta ja Suomen kokonaistuesta Afganistanille, mukaan lukien osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan 8.12.2011*. Saatavilla www.valtioneuvosto.fi.

Valtioneuvosto. 2013. *Valtioneuvoston Viikko 11, 9.3.–15.3.2013*. Saatavilla <http://valtioneuvosto.fi/toiminta/vnviikko/vnviikko/viikko.jsp?oid=379646>

Valtioneuvosto. Viestintäosasto. 2013. *UTVA käsitteli Suomen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan*. Tiedote 244/2013. Saatavilla www.valtioneuvosto.fi.

Watson J. 2007. *The Role of Language Proficiency in Cross-cultural Competence (3C): A Fundamental Key to Intercultural Effectiveness in Military Personnel*. West Point: United States Military Academy, Center for Languages, Cultures, & Regional Studies.

Yhdistyneet kansakunnat. Turvallisuusneuvosto. 1948. Päättölauselma 50 (1948). Saatavilla <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/untso/resolutions.shtml>

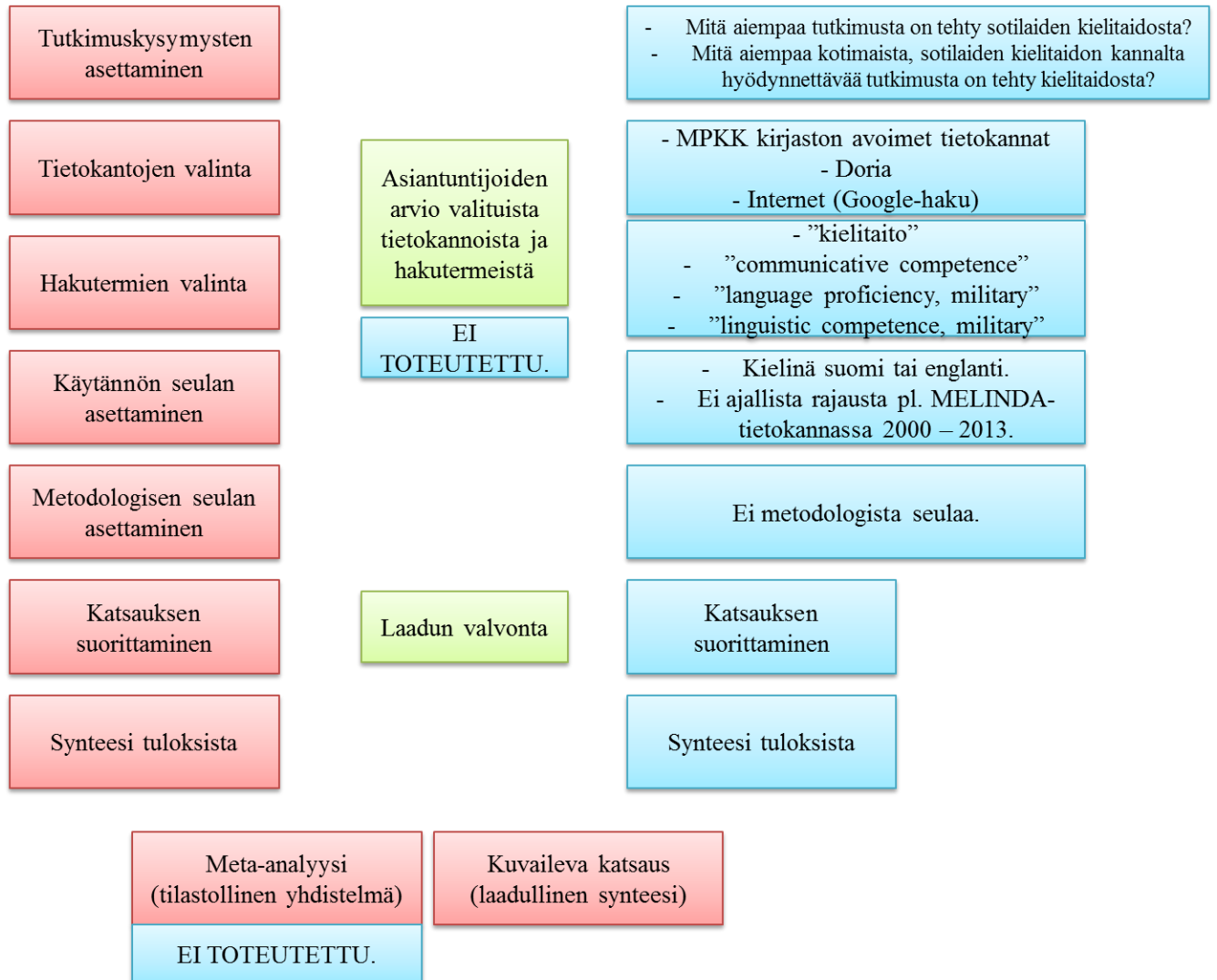
Yule, G. 1996. *The study of language*. Second edition. 2004. Cambridge: Cambridge University Press.

LIITTEET

- LIITE 1 YLEISKIELIT AidON TAITOTASOKUVAUKSET EUROOPPALAISEN VIITEKEHYKSEN MUKAAN
- LIITE 2 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN PROSESSI
- LIITE 3 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN KESKEISIMMÄT HAVAINNOT
- LIITE 4 TUTKIMUSKYSELYN SAATE
- LIITE 5 TUTKIMUSKYSELYN SISÄLTÖ
- LIITE 6 VASTAAJIEN JAKO ERI TEHTÄVÄLUOKKIIN VIIMEISIMMÄN KRIISIHALLINTATEHTÄVÄN PERUSTEELLA
- LIITE 7 PÄÄLUOKITTAIN TYYPITELTY VASTAUSAINEISTO VASTAAJIEN KOKEMASTA KIELIT AidON TARPEESTA
- LIITE 8 YLEISIMPIEN OSATTUJEN KIELTEN TAITOTASOT KIELIT AidON OSA-ALUEITTAIN (N = 151)
- LIITE 9 KIELITAITO AAN VIIMEISIMMÄSSÄ KRIISINHALLINTA- OPERAATIOSSAAN HYÖDYNTÄNEIDEN VASTAAJIEN ARVIO KIELITAITONSA RIITTÄVYYDESTÄ (N = 151)

YLEISKIELITAIDON TAITOTASOKUVAUKSET EUROOPPALAISEN VIITEKEHYKSEN MUKAAN

	Eurooppalaisen viitekehysten (EVK) taitotasoasteikko	Yleisten kielitutkintojen (YKI) taitotasoasteikko	Taitotason kuvaus
Peruskäyttäjän taitotaso	A1	1	Ymmärrän hitaasta ja selkeästä puheesta yksinkertaisia perustason ilmauksia, jotka liittyvät suoraan omaan elämään tai koskevat välitöntä konkreettista ympäristöäni. Pystyn löytämään tietoa yksinkertaisista teksteistä. Selviän kaikkein yksinkertaisimmissa puhetilanteissa, mutta puheeni on hidasta ja hyvin katkonaista ja ääntämisessä on puutteita. Pystyn kirjoittamaan erittäin lyhyitä tekstejä, joissa on lukuisia kielellisiä puutteita. Tunnen kaikkein yleisimmän perussanaston ja joitakin peruskieliopin rakenteita.
	A2	2	Ymmärrän selkeää ja yksinkertaistettua puhetta, joka käsittelee jokapäiväisiä ja tuttuja asioita. Ymmärrän helposti lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä ja saan selville pääasiat tuttuja aihepiirejä käsittelevistä teksteistä. Selviän rutiinomaisissa yksinkertaista tiedonvaihtoa vaativissa puhetilanteissa, vaikka ääntämiseni on vielä puutteellista. Pystyn kirjoittamaan suppeita, yksinkertaisia tekstejä jokapäiväisistä asioista, mutta teksti voi olla hajanaista. Hallitsen yksinkertaisimman peruskieliopin ja keskeisen perussanaston.
Itsenäisen kielenkäyttäjän taitotaso	B1	3	Ymmärrän pidempää puhetta ja keskeisen ajatuksen monista televisio- ja radio-ohjelmista, jos aihepiiri on suhteellisen tuttu. Ymmärrän tavallisia tekstejä, jotka eivät vaadi aiheen tuntemusta. Normaalityypinen puhe ja vaativammat tekstit saattavat tuottaa vaikeuksia, jos puhejakso on pitkä ja aihepiiri vieras. Selviän tavallisimmissa käytännön puhetilanteissa ja pystyn kirjoittamaan yksinkertaista, yhtenäistä tekstiä tavallisista aiheista, vaikkakin kielipolliset ja sanastolliset puutteet toisinaan vaikeuttavat ymmärtämistä. Hallitsen hyvin jokapäiväisiin tilanteisiin liittyvän sanaston ja peruskieliopin keskeiset rakenteet.
	B2	4	Ymmärrän normaalitempoista kasvokkaista puhetta ja keskustelua yleisistä aihepiireistä sekä mm. televisiosta ja radiosta kuultavaa puhetta, mutta joitakin yksityiskohtia saattaa jäädä ymmärtämättä. Nopea puhekieli ja murteellinen puhe tuottavat kuitenkin vaikeuksia. Ymmärrän vaivatta yleisiä aihepiirejä käsitteleviä tekstejä, joskin muutamat tekstin välittämät sävyerot voivat jäädä epäselviksi. Selviän melko hyvin myös vieraammassa puhetilanteissa. Pystyn kirjoittamaan sekä yksityisiä että puolivirallisia tekstejä ja esittämään ajatuksiani yhtenäisinä kokonaisuuksina. Teen puheessa ja kirjoituksessa eron virallisen ja epävirallisen kielimuodon välillä. Hallitsen peruskieliopin ja -sanaston hyvin.
Taitavan kielenkäyttäjän taitotaso	C1	5	Ymmärrän pidempää, normaalitempoista kasvokkaista sekä mm. televisiosta ja radiosta kuultavaa puhetta, vaikka joskus ymmärtäminen vaatii jonkin verran ponnistelua. Ymmärrän rakenteellisesti ja kielellisesti monimutkaisia tekstejä ja oman aikamme kirjallisuutta. Puhun ja kirjoitan selkeästi ja sujuvasti erilaisista aiheista, mutta harvinaisten sanojen ja monimutkaisten lauserakenteiden käyttö saattaa kuitenkin tuottaa vaikeuksia. Hallitsen kieliopin ja sanaston yleensä hyvin ja monipuolisesti.
	C2	6	Ymmärrän vaikeuksista kaikenlaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Ilmausten hienot sävyerot tuottavat enää harvoin vaikeuksia. Puhun ja kirjoitan erittäin sujuvasti tilanteeseen sopivalla tyyliillä, ja pystyn ilmaisemaan hienojakin merkitysvivahteita. Kieliopin ja sanaston hallinta on varmaa lähes kaikissa tilanteissa ja pienetkin puutteet ovat harvinaisia.

KIRJALLISUUSKATSAUKSEN PROSESSI (Finkin [2005] mukaan)

KIRJALLISUUSKATSAUKSEN KESKEISIMMÄT HAVAINNOT

ARTIKKELI / TUTKIMUS	TEEMA	KIELITÄIDOLLINEN TEORIA	HUOMIOITA
Aho Ritva (2001). <i>"Pojat kansan urhokkaan..." Suomalaisen rauhanturvajan englannin kielen tarve ja taitotaso.</i> Lisensiaatintyö.	Suomalaisten rauhanturvaajien (N = 93) englanninkielen taitotason ja -tarpeen kartoitus.	Bachmanin (1990) <i>kommunikatiivinen kompetenssi.</i>	Kielitaidon arvioinnissa käytetty vanhempia (1995) yleisen kielitutkinnon (YKI) taitotasokuvauksia asteikolla 1–8 (9). Käsittelee vain englannin kieltä.
Aho Ritva (2003). <i>Kielikoulutuksen systemaattinen suunnittelu Puolustusvoimissa - Tavoitteista tuloksiin.</i> Väitöskirja.	Puolustusvoimien kielikoulutuksen systemaattisen suunnittelun kehittäminen. Vertailu lisensiaatintyön tulosten ja yleisten kielitutkinnon tulosten (N = 1125) välillä.	Bachmanin (1990) <i>kommunikatiivinen kompetenssi.</i>	Tutkimuksessa käytetään kielitaidon arvioinnissa uudempaa (2002) YKI-asteikkoa 1–6. Käsittelee vain englannin kieltä.
Aho Ritva (2006). <i>Upseerien toiminnallinen kielitaito – puolustusvoimien uusi asejärjestelmä.</i>	Upseeriston koti- ja ulkomaan tehtävien edellyttämän kielitaidon tarvekartoitus (N = 293).	Bachmanin (1990) <i>kommunikatiivinen kompetenssi.</i>	Kielitaidon arvioinnissa on käytetty YKI-asteikkoa 1–6. Käsittelee pääasiassa englannin kieltä, mutta huomioi myös lyhyesti muiden kielten koetun tarpeen.
Blomqvist Vesa (2000). <i>Rajavartiolaitoksen henkilökunnan kielitaito.</i> Yleisesikuntaupseerikurssin tutkielma.	Rajavartiolaitoksen henkilökunnan kielitaidon tarpeen ja -tason kartoitus (N = 344).	Canale ja Swainin (1980) <i>kommunikatiivinen kompetenssi</i> (kieliopillinen, sosiologinen ja strateginen kompetenssi).	Kielitaidon arvioinnissa käytetty viisiportaista (1–5) asteikkoa, joka on identtinen Sartonevan (1998) julkaisun kanssa.
Leppänen ym. (2009). <i>Kansallinen kyselytutkimus englannin kielestä Suomessa: käyttö, merkitys ja asenteet.</i>	Kyselytutkimus suomalaisten englannin kielen taidosta, sen merkityksestä sekä asenteista sitä kohtaan (N = 1495).	Kielitaidollista teoriaa ei tuoda esiin tutkimusraportissa.	Kielitaidon arvioinnissa on käytetty kuusiportaista (1–6) asteikkoa, joka ei ole suoraan verrattavissa Sartonevan (1998) viisiportaaiseen asteikkoon. Tutkijaryhmän tavoitteena on ollut tehdä vastaava tutkimus myös muista vieraista kielistä, mutta se ei toistaiseksi ole toteutunut.
Sartoneva Pirkko (toim.) (1998). <i>Vieraiden kielten osaminen Suomessa: aikuisten kielitaidon arviointi.</i>	Suomalaisen aikuisväestön kielitaidon kuvaus sekä vieraiden kielten koulutustarpeen kartoitus (N = 4107).	Canale ja Swainin (1980) <i>kommunikatiivinen kompetenssi</i> (kieliopillinen, sosiologinen ja strateginen kompetenssi).	Kielitaidon arvioinnissa on käytetty viisiportaista (1–5) asteikkoa.

TUTKIMUSKYSELYN SAATE

Arvoisa vastaanottaja,

opiskelen parhaillaan Maanpuolustuskorkeakoululla esiupseerikurssilla nro 66, ja laadin opintoihini liittyen tutkimusta aiheesta "Kriisinhallintatehtävissä palvelevien suomalaisten upseerien kielitaidolliset valmiudet".

Tutkimuksen kohderyhmä on rajattu vuosina 2009 - 2013 kriisinhallintatehtävissä aloittaneisiin upseereihin (vähintään upseerin tai sotatieteiden kandidaatin tutkinto) viiden meneillään olevan operaation (SKJA/ISAF, SKJL/UNIFIL, UNTSO, EUTM Mali ja Somalia) osalta. Pääesikunta on myöntänyt luvan (AJ21805) tutkimuksen toteuttamiselle, ja Porin prikaatin henkilöstöosastolta saamani luettelon mukaan kuulutte edellä rajattuun kohderyhmään.

Tutkimusraportti on suojaustasoltaan julkinen. Kaikkea vastausaineistoa käsitellään nimettömänä ja luottamuksellisena, eikä tutkimusraportista ole mahdollista tunnistaa yksittäistä vastaajaa.

Tutkimukseen osallistuminen on luonnollisesti vapaaehtoista. Pyydän kuitenkin aktiivista osanottoa mahdollisimman laajan otannan ja tätä kautta tutkimuksen luotettavuuden aikaansaamiseksi.

Pyydän vastaamaan kyselyyn 24.12.2013 mennessä. Muiden työkiireiden ohittaessa tärkeysjärjestyksessä tällaiset tutkimuskyselyt, lähettää Webropol-ohjelma automaattisen muistutuksen kyselyyn vastaamisesta kahden viikon välein palauttaakseen asian mieleenne. Tiedonanto tästä kyselystä on lisäksi lähetetty teille PVAH-sanomana.

Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 15 - 25 minuuttia ja sen pääsee aloittamaan alla olevasta linkistä. Kiitos osallistumisestanne!

Vastaa kyselyyn painamalla tästä.

[**LINKKI KYSELYYN**](#)

Halutessanne lisätietoja tutkimuksesta, saatte minuun yhteyden sähköpostitse (jari.tiilikka@mil.fi). Vastaa mielelläni mahdollisiin tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Kapteeni Jari Tiilikka

Oppilasupseeri

Esiupseerikurssi 66

TUTKIMUSKYSELYN SISÄLTÖ

Tässä liitteessä on esitetty tutkimuskyselyn sisältö tiivistetyssä muodossa. Toteutetussa kyselyssä kielitaitoa kartoittavat kysymykset esitettiin 10 nimetyn ja kolmen ”muun kielen” osalta, ja kielitaidon tarve operaatiokohtaisesti. Kysely oli dynaaminen, ja vastaajalle esitettiin kysymyksiä vain hänen ilmoittamiensa kielten sekä nimeämänsä kriisinhallintaoperaation osalta. Asteriskilla * merkityt kysymykset olivat pakollisia, ja niihin oli vastattava jotta kyselyä pystyi jatkamaan.

”**NNN**” viittaa sellaisen kysymyksen numeroon, joka esitettiin kunkin kielen osalta.

”**KIELEN NIMI**” viittaa kuhunkin kieleen, jota vastaaja ilmoitti osaavansa kyselyn sivulla 4.

SIVU 1

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

1. Syntymävuoteni on* _____

2. Äidinkieli on* Suomi Ruotsi Muu, mikä _____

3. Sotilaskoulutukseni on*

- Sotatieteiden kandidaatin tutkinto (SK) Sotatieteiden maisterin tutkinto (SM)
- Upseerin tutkinto Esiupseerikurssi Yleisesikuntaupseerikurssi

4. Ylin siviilikoulutukseni on*

- Ylioppilastutkinto (YO)
- Lukio
- Muu 2. asteen (ammatillinen) koulutus
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto (maisteri, muu kuin sotatieteiden)
- Licensiaatin tutkinto
- Tohtorin tutkinto

5. Puolustushaarani on*

- Maavoimat Merivoimat Ilmavoimat

6. Olen*

- vakinaisessa palveluksessa ei vakinaisessa palveluksessa (EVP)

SIVU 2

TAUSTATIEDOT

Vastaa taustakartoituksessa tilanteeseen tehtäväsi alkaessa kriisinhallintaoperaatioissa. Jos olet ollut useammassa kuin yhdessä kriisinhallintaoperaatioissa, vastaa viimeisimmän osalta.

7. Olen palvelusurallani osallistunut kriisinhallintaoperaatioihin*

- 1 kerran 2 kertaa 3 kertaa tai useammin

8. Viimeisin kriisinhallintaoperaationi oli*

Vastaa taustatietoihin tämän viimeisimmän, aikavälillä 2009 - 2013 aloitetun kriisinhallintaoperaationi osalta. Jos olet aiemmin osallistunut kriisinhallintaoperaatioihin, niihin liittyviin taustatietoihin pääset vastaamaan seuraavalla sivulla.

- EUTM Mali EUTM Somalia SKJA/ISAF SKJL/UNIFIL UNTSO

9. Viimeisimmän kriisinhallintaoperaationi alkamisvuosi oli*

- 2009 2010 2011 2012 2013

10. Viimeisimmän kriisinhallintaoperaationi kesto oli _____ kuukautta.*

Jos olet parhaillaan kriisinhallintapalveluksessa, ilmoita sen kesto alkamishetkestä vuoden 2013 loppuun. (Esimerkiksi, jos olet aloittanut kriisinhallintaoperaatioissa elokuussa 2013, sen kesto olisi 5 kuukautta alkamiskuukausi mukaan lukien.)

11. Tehtäväni viimeisimmässä kriisinhallintaoperaatiossani oli*

Jos toimit useammassa kuin yhdessä tehtävässä, valitse viimeinen vaihtoehto ja vastaa seuraavalla sivulla.

- Adjutantti (kenen) _____
- Henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän johtaja
- Henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän varajohtaja
- Joukkueenjohtaja (mikä joukkue) _____
- Joukkueen varajohtaja (mikä joukkue) _____
- Koulutusryhmän (training team) päällikkö/johtaja
- Koulutusryhmän (training team) varapäällikkö/varajohtaja
- Military Observation Team (MOT) johtaja
- Military Observation Team (MOT) varajohtaja
- National Support Element (NSE), tarkenna tehtävä _____
- Neuvonantaja / mentori (esim. advisor, NTM-A, OMLT tai vast)
- Perusyksikön päällikkö (mikä yksikkö) _____
- Perusyksikön varapäällikkö (mikä yksikkö) _____
- Sotilastarkkailija (UNTSO)
- Yhteysupseeri
- Toimistopäällikkö (mikä toimisto) _____
- Apulaistoimistopäällikkö (mikä toimisto) _____
- Osastoesiupseeri (mikä toimisto) _____
- Tilannekeskusupseeri / -päällikkö
- Toimistoupseeri (mikä toimisto) _____
- Tulenjohtopäällikkö
- Turvallisuusupseeri / johtamisjärjestelmäupseeri
- Suomalaisen kriisinhallintajoukon komentaja tai esikuntapäällikkö
- Muu tehtävä, mikä (esim. kansainvälisen kriisinhallintajoukon tai -osaston komentaja tai apulaiskomentaja, kv-esikunnan esikuntapäällikkö, jokin muu tehtävä joka ei näy vastausvaihtoehdoissa)
- _____
- Enemmän kuin yksi tehtävä (vastaa seuraavalla sivulla)

12. Sotilasarvoni viimeisimmän kriisinhallintatehtäväni alkaessa oli*

- Luutnantti Yliluutnantti Kapteeni / kapteeniluutnantti Majuri / komentaja-kapteeni Everstiluutnantti / komentaja Eversti / kommodori Kenraali / amiraali

SIVU 3

AIEMPI KOKEMUKSENI KRIISINHALLINTATEHTÄVISTÄ

(Sivu näytetään, jos vastaajalla on toiminut useammassa kuin yhdessä tehtävässä viimeisimmässä kriisinhallintaoperaatiossaan tai hänellä on kokemusta enemmän kuin yhdestä kriisinhallintaoperaatiosta.)

13. Viimeisimmässä kriisinhallintaoperaatiossani toimin useammassa kuin yhdessä tehtävässä. Ensimmäinen tehtäväni oli*

(Kysymys näytetään, jos vastaajalla on toiminut useammassa kuin yhdessä tehtävässä.)

- Adjutantti (kenen) _____
 - Henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän johtaja
 - Henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän varajohtaja
 - Joukkueenjohtaja (mikä joukkue) _____
 - Joukkueen varajohtaja (mikä joukkue) _____
 - Koulutusryhmän (training team) päällikkö/johtaja
 - Koulutusryhmän (training team) varapäällikkö/varajohtaja
 - Military Observation Team (MOT) johtaja
 - Military Observation Team (MOT) varajohtaja
 - National Support Element (NSE), tarkenna tehtävä _____
 - Neuvonantaja / mentori (esim. advisor, NTM-A, OMLT tai vast)
 - Perusyksikön päällikkö (mikä yksikkö) _____
 - Perusyksikön varapäällikkö (mikä yksikkö) _____
 - Sotilastarkkailija (UNTSO)
 - Yhteysupseeri
 - Toimistopäällikkö (mikä toimisto) _____
 - Apulaistoimistopäällikkö (mikä toimisto) _____
 - Osastoesiupseeri (mikä toimisto) _____
 - Tilannekeskusupseeri / -päällikkö
 - Toimistoupseeri (mikä toimisto) _____
 - Tulenjohtopäällikkö
 - Turvallisuusupseeri / johtamisjärjestelmäupseeri
 - Suomalaisen kriisinhallintajoukon komentaja tai esikuntapäällikkö
 - Muu tehtävä, mikä (esim. kansainvälisen kriisinhallintajoukon tai -osaston komentaja tai apulaiskomentaja, kv-esikunnan esikuntapäällikkö, jokin muu tehtävä joka ei näy vastausvaihtoehdoissa)
- _____

14. Viimeisimmässä kriisinhallintaoperaatiossani toimin useammassa kuin yhdessä tehtävässä. Toinen tehtäväni oli*

(Kysymys näytetään, jos vastaajalla on toiminut useammassa kuin yhdessä tehtävässä.)

- Adjutantti (kenen) _____
- Henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän johtaja
- Henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän varajohtaja
- Joukkueenjohtaja (mikä joukkue) _____
- Joukkueen varajohtaja (mikä joukkue) _____
- Koulutusryhmän (training team) päällikkö/johtaja
- Koulutusryhmän (training team) varapäällikkö/varajohtaja
- Military Observation Team (MOT) johtaja
- Military Observation Team (MOT) varajohtaja
- National Support Element (NSE), tarkenna tehtävä _____
- Neuvonantaja / mentori (esim. advisor, NTM-A, OMLT tai vast)
- Perusyksikön päällikkö (mikä yksikkö) _____
- Perusyksikön varapäällikkö (mikä yksikkö) _____
- Sotilastarkkailija (UNTSO)
- Yhteysupseeri
- Toimistopäällikkö (mikä toimisto) _____
- Apulaistoimistopäällikkö (mikä toimisto) _____

- Osastoesiupseeri (mikä toimisto) _____
- Tilannekeskusupseeri / -päällikkö
- Toimistoupseeri (mikä toimisto) _____
- Tulenjohtopäällikkö
- Turvallisuusupseeri / johtamisjärjestelmäupseeri
- Suomalaisen kriisinhallintajoukon komentaja tai esikuntapäällikkö
- Muu tehtävä, mikä (esim. kansainvälisen kriisinhallintajoukon tai -osaston komentaja tai apulaisko-
mentaja, kv-esikunnan esikuntapäällikkö, jokin muu tehtävä joka ei näy vastausvaihtoehdoissa)

15. Aiempi kokemukseni kriisinhallintatehtävistä (Operaation nimi, tehtävä operaatiossa, tehtävän alkamisvuosi, tehtävän kesto, sotilasarvo tehtävän alkaessa, mahdollisia lisätietoja). *

(Kysymys näytetään, jos vastaajalla on kokemusta enemmän kuin yhdestä kriisinhallintaoperaatiosta.)

SIVU 4

KIELITAIDOLLINEN OSAAMISENI

16. Minulla on osaamista seuraavista kielistä*

Valitse kaikki ne kielet, joissa yksi tai useampi kielitaidon osa-alue (kuullun tai luetun ymmärtäminen, suullinen vuorovaikutus, puheen tuottaminen tai kirjoittaminen) **mielestäsi täyttää vähintään seuraavan määritelmän:**

”Osaan käyttää muutamia arkipäivän ilmauksia, esimerkiksi tervehdyksiä ja toivotuksia.”

”Oletuskielinä” ovat suomi, ruotsi ja englanti. Mikäli sinulla on osaamista vain näistä kielistä, valitse alin vaihtoehto.

- arabia
- dari
- espanja
- italia
- kiina
- ranska
- pashtu
- saksa
- venäjä
- muu kieli (1), mikä _____
- muu kieli (2), mikä _____
- muu kieli (3), mikä _____
- vain suomi, ruotsi ja englanti

SIVU 5**TOISEN KOTIMAISEN KIELEN TAITO**

Tällä sivulla kartoitetaan itsearviotasi toisen kotimaisen kielen kokonaistaitotasosta. Ole hyvä ja käytä itsearvioinnissa hyväksesi kysymyksen alla esitettyä asteikkoa.

17. Arvioni ruotsin kielen taitoni kokonaistasosta*

0 1 2 3 4 5 6

(kysymys näytetään, jos äidinkieli suomi tai muu kieli)

18. Arvioni suomen kielen taitoni kokonaistasosta*

0 1 2 3 4 5 6

(kysymys näytetään, jos äidinkieli ruotsi tai muu kieli)

Yleiskielitaidon arviointiasteikko (yleisen kielitutkinnon taitotasojen kuvauksen mukaan)

0 Ei osaamista.

1 Ymmärrän hitaasta ja selkeästä puheesta yksinkertaisia perustason ilmauksia, jotka liittyvät suoraan omaan elämäni tai koskevat välitöntä konkreettista ympäristöäni. Pystyn löytämään tietoa yksinkertaisista teksteistä. Selviän kaikkein yksinkertaisimmissa puhetilanteissa, mutta puheeni on hidasta ja hyvin katkonaista ja ääntämisessä on puutteita. Pystyn kirjoittamaan erittäin lyhyitä tekstejä, joissa on lukuisia kielellisiä puutteita. Tunnen kaikkein yleisimmän perussanaston ja joitakin peruskieliopin rakenteita.

2 Ymmärrän selkeää ja yksinkertaistettua puhetta, joka käsittelee jokapäiväisiä ja tuttuja asioita. Ymmärrän helposti lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä ja saan selville pääasiat tuttuja aihepiirejä käsittelevistä teksteistä. Selviän rutiininomaisissa yksinkertaista tiedonvaihtoa vaativissa puhetilanteissa, vaikka ääntämiseni on vielä puutteellista. Pystyn kirjoittamaan suppeita, yksinkertaisia tekstejä jokapäiväisistä asioista, mutta teksti voi olla hajanaista. Hallitsen yksinkertaisimman peruskieliopin ja keskeisen perussanaston.

3 Ymmärrän pidempää puhetta ja keskeisen ajatuksen monista televisio- ja radio-ohjelmista, jos aihepiiri on suhteellisen tuttu. Ymmärrän tavallisia tekstejä, jotka eivät vaadi aiheen tuntemusta. Normaalityyppinen puhe ja vaativammat tekstit saattavat tuottaa vaikeuksia, jos puhejakso on pitkä ja aihepiiri vieras. Selviän tavallisimmissa käytännön puhetilanteissa ja pystyn kirjoittamaan yksinkertaista, yhtenäistä tekstiä tavallisista aiheista, vaikkakin kielipiilliset ja sanastolliset puutteet toisinaan vaikeuttavat ymmärtämistä. Hallitsen hyvin jokapäiväisiin tilanteisiin liittyvän sanaston ja peruskieliopin keskeiset rakenteet.

4 Ymmärrän normaalitempoista kasvokkaista puhetta ja keskustelua yleisistä aihepiireistä sekä mm. televisiosta ja radiosta kuultavaa puhetta, mutta joitakin yksityiskohtia saattaa jäädä ymmärtämättä. Nopea puhekieli ja murteellinen puhe tuottavat kuitenkin vaikeuksia. Ymmärrän vaivatta yleisiä aihepiirejä käsitteleviä tekstejä, joskin muutamat tekstin välittämät sävyerot voivat jäädä epäselviksi. Selviän melko hyvin myös vieraammassa puhetilanteissa. Pystyn kirjoittamaan sekä yksityisiä että puolivirallisia tekstejä ja esittämään ajatuksiani yhtenäisinä kokonaisuuksina. Teen puheessa ja kirjoituksessa eron virallisen ja epävirallisen kielimuodon välillä. Hallitsen peruskieliopin ja -sanaston hyvin.

5 Ymmärrän pidempää, normaalitempoista kasvokkaista sekä mm. televisiosta ja radiosta kuultavaa puhetta, vaikka joskus ymmärtäminen vaatii jonkin verran ponnistelua. Ymmärrän rakenteellisesti ja kielellisesti monimutkaisia tekstejä ja oman aikamme kirjallisuutta. Puhun ja kirjoitan selkeästi ja sujuvasti erilaisista aiheista, mutta harvinaisten sanojen ja monimutkaisten lauserakenteiden käyttö saattaa kuitenkin tuottaa vaikeuksia. Hallitsen kielipiin ja sanaston yleensä hyvin ja monipuolisesti.

6 Ymmärrän vaikeuksista kaikenlaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Ilmausten hienot sävyerot tuottavat enää harvoin vaikeuksia. Puhun ja kirjoitan erittäin sujuvasti tilanteeseen sopivalla tyyllillä, ja pystyn ilmaisemaan hienojakin merkitysvaihteita. Kielipiin ja sanaston hallinta on varmaa lähes kaikissa tilanteissa ja pienetkin puutteet ovat harvinaisia.

SIVUT 6–32 (Parilliset sivut sisältävät kielitaidon tasoa kartoittavat kysymykset)

(Sivu näytetään kaikkien kielten osalta, joista vastaaja on ilmoittanut omaavansa osaamista sekä vähintään englannin kielen osalta.)

(KIELEN NIMI) KIELEN TAITO

Tällä sivulla kartoitetaan itsearviotasi **(kielen nimi)** kielen kokonais- ja osataitojen tasosta yleisen eurooppalaisen viitekehysten mukaisella asteikolla. Ole hyvä ja käytä itsearvioinnissa hyväksesi kysymysten alla esitettyjä asteikkoja.

NNN. Arvioni (KIELEN NIMI) kielen taitoni kokonaistasosta*

Käytä vastatessasi hyväksi kysymyksen alla olevaa kielitaidon arviointiasteikkoa.

0 1 2 3 4 5 6

Yleiskielitaidon arviointiasteikko (yleisen kielitutkinnon taitotasojen kuvauksen mukaan)

0 Ei osaamista.

1 Ymmärrän hitaasta ja selkeästä puheesta yksinkertaisia perustason ilmauksia, jotka liittyvät suoraan omaan elämäni tai koskevat välitöntä konkreettista ympäristöäni. Pystyn löytämään tietoa yksinkertaisista teksteistä. Selviän kaikkein yksinkertaisimmissa puhetilanteissa, mutta puheeni on hidasta ja hyvin katkonaista ja ääntämisessä on puutteita. Pystyn kirjoittamaan erittäin lyhyitä tekstejä, joissa on lukuisia kielellisiä puutteita. Tunnen kaikkein yleisimmän perussanaston ja joitakin peruskieliopin rakenteita.

2 Ymmärrän selkeää ja yksinkertaistettua puhetta, joka käsittelee jokapäiväisiä ja tuttuja asioita. Ymmärrän helposti lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä ja saan selville pääasiat tuttuja aihepiirejä käsittelevistä teksteistä. Selviän rutiininomaisissa yksinkertaista tiedonvaihtoa vaativissa puhetilanteissa, vaikka ääntämiseni on vielä puutteellista. Pystyn kirjoittamaan suppeita, yksinkertaisia tekstejä jokapäiväisistä asioista, mutta teksti voi olla hajanaista. Hallitsen yksinkertaisimman peruskieliopin ja keskeisen perussanaston.

3 Ymmärrän pidempää puhetta ja keskeisen ajatuksen monista televisio- ja radio-ohjelmista, jos aihepiiri on suhteellisen tuttu. Ymmärrän tavallisia tekstejä, jotka eivät vaadi aiheen tuntemusta. Normaalityyppinen puhe ja vaativammat tekstit saattavat tuottaa vaikeuksia, jos puhejakso on pitkä ja aihepiiri vieras. Selviän tavallisimmissa käytännön puhetilanteissa ja pystyn kirjoittamaan yksinkertaista, yhtenäistä tekstiä tavallisista aiheista, vaikkakin kieliopilliset ja sanastolliset puutteet toisinaan vaikeuttavat ymmärtämistä. Hallitsen hyvin jokapäiväisiin tilanteisiin liittyvän sanaston ja peruskieliopin keskeiset rakenteet.

4 Ymmärrän normaalitempoista kasvokkaista puhetta ja keskustelua yleisistä aihepiireistä sekä mm. televisiosta ja radiosta kuultavaa puhetta, mutta joitakin yksityiskohtia saattaa jäädä ymmärtämättä. Nopea puhekieli ja murteellinen puhe tuottavat kuitenkin vaikeuksia. Ymmärrän vaivatta yleisiä aihepiirejä käsitteleviä tekstejä, joskin muutamat tekstin välittämät sävyerot voivat jäädä epäselviksi. Selviän melko hyvin myös vieraammassa puhetilanteissa. Pystyn kirjoittamaan sekä yksityisiä että puolivirallisia tekstejä ja esittämään ajatuksiani yhtenäisinä kokonaisuuksina. Teen puheessa ja kirjoituksessa eron virallisen ja epävirallisen kielimuodon välillä. Hallitsen peruskieliopin ja -sanaston hyvin.

5 Ymmärrän pidempää, normaalitempoista kasvokkaista sekä mm. televisiosta ja radiosta kuultavaa puhetta, vaikka joskus ymmärtäminen vaatii jonkin verran ponnistelua. Ymmärrän rakenteellisesti ja kielellisesti monimutkaisia tekstejä ja oman aikamme kirjallisuutta. Puhun ja kirjoitan selkeästi ja sujuvasti erilaisista aiheista, mutta harvinaisten sanojen ja monimutkaisten lauserakenteiden käyttö saattaa kuitenkin tuottaa vaikeuksia. Hallitsen kieliopin ja sanaston yleensä hyvin ja monipuolisesti.

6 Ymmärrän vaikeuksista kaikenlaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Ilmausten hienot sävyerot tuottavat enää harvoin vaikeuksia. Puhun ja kirjoitan erittäin sujuvasti tilanteeseen sopivalla tyyllillä, ja pystyn ilmaisemaan hienojakin merkitysvaihtoja. Kieliopin ja sanaston hallinta on varmaa lähes kaikissa tilanteissa ja pienetkin puutteet ovat harvinaisia.

NNN. Arvioni (KIELEN NIMI) kielen kuullun ymmärtämisen tasosta*

Käytä vastatessasi hyväksi kysymyksen alapuolella esitettyjä kielen osataidon tasojen kuvauksia.

0 1 2 3 4 5 6

Kuullun ymmärtämisen taitotasot

0 Ei osaamista

1 Tunnistan tuttuja sanoja ja kaikkein tavallisimpia sanontoja, jotka koskevat minua itseäni, perheitäni ja lähiympäristöäni, kun minulle puhutaan hitaasti ja selvästi.

2 Ymmärrän muutamia sanontoja ja kaikkein tavallisinta sanastoa, joka liittyy läheisesti omaan elämään; esimerkiksi aivan keskeinen tieto itsestäni ja perheestäni, ostosten tekeminen, asuinpaikka ja työpaikka. Ymmärrän lyhyiden, selkeiden, yksinkertaisten viestien ja kuulutusten ydinsisällön.

3 Ymmärrän pääkohdat selkeästi, yleiskielisestä puheesta, jossa käsitellään esimerkiksi työssä, koulussa tai vapaa-aikana säännöllisesti esiintyviä ja minulle tuttuja aiheita. Tavoitan pääkohdat monista radio- ja tv-ohjelmista, joissa käsitellään ajankohtaisia tai minua henkilökohtaisesti kiinnostavia asioita, kun puhe on melko hidasta ja selvää.

4 Ymmärrän pitkähköä puhetta ja luentoja. Pystyn jopa seuraamaan monipolvista perustelua, jos aihe on suhteellisen tuttu. Ymmärrän useimmat tv-uutiset ja ajankohtaisohjelmat. Ymmärrän useimmat yleispuhekielellä esitetyt elokuvat.

5 Ymmärrän pitkähköä puhetta silloinkin, kun sitä ei ole muotoiltu selkeästi ja kun asioiden välisiin suhteisiin vain viitataan eikä niitä ilmaista täsmällisesti. Ymmärrän tv-ohjelmia ja elokuvia ilman erityisiä ponnistuksia.

6 Ymmärrän vaikeuksista kaikenlaista elävää ja nauhoitettua puhetta silloinkin kun on kyse syntyperäisen kielenpuhujan nopeasta puheesta jos minulla on hiukan aikaa tutustua puhetapaan.

NNN. Arvioni (KIELEN NIMI) kielen luetun ymmärtämisen tasosta*

Käytä vastatessasi hyväksi kysymyksen alapuolella esitettyjä kielen osataidon tasojen kuvauksia.

0 1 2 3 4 5 6

Luetun ymmärtämisen taitotasot

0 Ei osaamista

1 Ymmärrän tuttuja nimiä, sanoja ja hyvin yksinkertaisia lauseita esimerkiksi ilmoituksissa, julisteissa ja luetteloissa.

2 Pystyn lukemaan hyvin lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä. Pystyn löytämään tiettyä, ennustettavissa olevaa tietoa jokapäiväisistä yksinkertaisista teksteistä, esimerkiksi mainoksista, esitteistä, ruokalistaista ja aikatauluista. Ymmärrän lyhyitä, yksinkertaisia henkilökohtaisia kirjeitä.

3 Ymmärrän tekstejä, joissa on pääasiassa hyvin tavallista arkipäivän kieltä tai työhön liittyvää kieltä. Ymmärrän tapahtumien, tunteiden ja toiveiden kuvaukset henkilökohtaisissa kirjeissä.

4 Pystyn lukemaan ajankohtaisia ongelmia käsitteleviä artikkeleita ja raportteja ja havaitsemaan niissä kirjoittajien näkökulmat ja kannanotot. Ymmärrän oman aikani kaunokirjallisuutta.

5 Ymmärrän pitkiä ja monipolvisia asia- ja kirjallisuustekstejä ja huomaan tyylieroja. Ymmärrän erityisalojen artikkeleita ja melko pitkiä teknisiä ohjeita silloinkin, kun ne eivät liity omaan alaani.

6 Pystyn lukemaan vaivatta käytännöllisesti katsoen kaikenlaista kirjoitettua kieltä, myös abstrakteja, rakenteellisesti tai kielellisesti monimutkaisia tekstejä, kuten ohjekirjoja, erityisalojen artikkeleita ja kaunokirjallisuutta.

NNN. Arvioni (KIELEN NIMI) kielen suullisen vuorovaikutuksen tasosta*

Käytä vastatessasi hyväksi kysymyksen alapuolella esitettyjä kielen osataidon tasojen kuvauksia.

0 1 2 3 4 5 6

Suullisen vuorovaikutuksen taitotasot

0 Ei osaamista

1 Selviydyn kaikkein yksinkertaisimmista keskusteluista, jos puhekuppanini on valmis toistamaan sanottavansa tai ilmaisemaan asian toisin, puhumaan tavallista hitaammin ja auttamaan minua muotoilemaan sen, mitä yritän sanoa. Pystyn esittämään yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaamaan sellaisiin arkisia tarpeita tai hyvin tuttuja aiheita käsittelevissä keskusteluissa.

2 Pystyn kommunikoidaan yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät yksinkertaista ja suoraa tiedonvaihtoa tutuista aiheista ja toiminnoista. Selviydyn hyvin lyhyistä keskusteluista, mutta ymmärrän harvoin kylliksi pitääkseni keskustelua itse yllä.

3 Selviydyn useimmista tilanteista, joita syntyy kohdekielisellä alueella matkustettaessa. Pystyn osallistumaan valmistautumatta keskusteluun aiheista, jotka ovat tuttuja, itseäni kiinnostavia tai jotka liittyvät arkielämään, esimerkiksi perheeseen, harrastuksiin, työhön, matkustamiseen ja ajankohtaisiin asioihin.

4 Pystyn viestimään niin sujuvasti ja spontaanisti, että säännöllinen yhteydenpito syntyperäisten puhujien kanssa on mahdollista ilman että kumpikaan osapuoli kokee sen hankalaksi. Pystyn osallistumaan aktiivisesti tutuista aihepiireistä käytävään keskusteluun, esittämään näkemyksiäni ja puolustamaan niitä.

5 Pystyn ilmaisemaan ajatuksiani sujuvasti ja spontaanisti ilman että minun juurikaan tarvitsee hakea ilmauksia. Osaan käyttää kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaaliin ja ammatillisiin tarkoituksiin. Osaan muotoilla ajatuksia ja mielipiteitä täsmällisesti ja liittää oman puheenvuoroni taitavasti muiden puhujien puheenvuoroihin.

6 Pystyn ottamaan vaivatta osaa asioiden käsittelyyn ja kaikkiin keskusteluihin. Tunnen hyvin kielelle tyypilliset, idiomaattiset ilmaukset ja puhekieliset ilmaukset. Pystyn tuomaan esille ajatuksiani sujuvasti ja välittämään täsmällisesti hienojakin merkitysvivahteita. Osaan perääntyä ja kiertää mahdolliset ongelmat niin sujuvasti, että muut tuskin havaitsevat ollenkaan ongelmia.

NNN. Arvioni (KIELEN NIMI) kielen puheen tuottamisen tasosta*

Käytä vastatessasi hyväksi kysymyksen alapuolella esitettyjä kielen osataidon tasojen kuvauksia.

Huomioi muista osataidoista poikkeavat vaihtoehdot (lisävaihtoehtona perussanonnat [P]).

- 0 P(erussanonnat) 1 2 3 4 5 6

Puheen tuottamisen taitotasot

0 Ei osaamista

P Perussanonnat - osaan käyttää muutamia arkipäivän ilmauksia, esimerkiksi tervehdyksiä ja toivotuksia.

- 1** Osaan käyttää yksinkertaisia sanontoja ja lauseita kuvaamaan, missä asun ja keitä tunnen.
2 Pystyn kuvaamaan perhettäni ja muita ihmisiä, elinolojani, koulutustaustaani ja nykyistä tai edellistä työpaikkaani käyttäen, usein luettelomaisesti, aivan yksinkertaisia ilmauksia ja lauseita.
3 Osaan liittää yhteen ilmauksia yksinkertaisella tavalla kuvatakseni kokemuksia ja tapahtumia, unelmiani, toiveitani ja pyrkimyksiäni. Pystyn perustelemaan ja selittämään lyhyesti mielipiteitäni ja suunnitelmiani. Pystyn kertomaan tarinan tai selittämään kirjan tai elokuvan juonen sekä kuvailemaan omia reaktioitani.
4 Pystyn esittämään selkeitä, yksityiskohtaisia kuvauksia hyvinkin erilaisista minua kiinnostavista aiheista. Pystyn selittämään näkökantani johonkin ajankohtaiseen kysymykseen ja esittämään eri vaihtoehtojen edut ja haitat.
5 Pystyn esittämään selkeitä ja yksityiskohtaisia kuvauksia monipolvisista aiheista ja kehrittelemään keskeisiä näkökohtia sekä päättämään esitykseni sopivaan lopetukseen.
6 Pystyn esittämään selkeän ja sujuvan kuvauksen tai perustelun asiayhteyteen sopivalla tyyllillä. Esityksessäni on tehokas looginen rakenne, joka auttaa vastaanottajaa havaitsemaan ja muistamaan tärkeitä seikkoja.

NNN. Arvioni (KIELEN NIMI) kielen kirjoittamisen tasosta*

Käytä vastatessasi hyväksi kysymyksen alapuolella esitettyjä kielen osataidon tasojen kuvauksia.

- 0 1 2 3 4 5 6

Kirjoittamisen taitotasot

0 Ei osaamista

- 1** Pystyn kirjoittamaan lyhyen, yksinkertaisen postikortin, esimerkiksi lomaterveiset. Pystyn täyttämään lomakkeita, joissa kysytään henkilötietoa, esimerkiksi kirjoittamaan nimeni, kansallisuuteni ja osoitteeni hotellin majoittumislomakkeeseen.
2 Pystyn kirjoittamaan lyhyitä, yksinkertaisia muistiinpanoja ja viestejä asioista, jotka liittyvät arkisiin tarpeisiini. Pystyn kirjoittamaan hyvin yksinkertaisen henkilökohtaisen kirjeen esimerkiksi kiittäkseni jotakuta jostakin.
3 Pystyn kirjoittamaan yksinkertaista, yhtenäistä tekstiä aiheista, jotka ovat tuttuja tai itseäni kiinnostavia. Pystyn kirjoittamaan henkilökohtaisia kirjeitä, joissa kuvailen kokemuksia ja vaikutelmia.
4 Pystyn kirjoittamaan selkeitä, myös yksityiskohtia sisältäviä selvityksiä hyvinkin erilaisista aiheista, jotka kiinnostavat minua. Pystyn laatimaan kirjoitelman tai raportin, jossa välitän tietoa tai esitän perusteluja jonkin tietyn näkökannan puolesta tai sitä vastaan. Pystyn kirjoittamaan kirjeitä, joissa korostan tapahtumien tai kokemusten henkilökohtaista merkitystä.
5 Pystyn ilmaisemaan ajatuksiani ja näkökantojani varsin laajasti selkeässä, hyvin jäsenneytyssä tekstissä. Pystyn kirjoittamaan yksityiskohtaisia selvityksiä monipolvisista aiheista kirjeessä, esseessä/kirjoitelmassa tai raportissa sekä korostamaan tärkeimpinä pitämiäni seikkoja. Osaan valita oletetulle lukijalle sopivan tyylin.
6 Osaan kirjoittaa selkeää, sujuvaa tekstiä asiaankuuluvalla tyyllillä. Pystyn kirjoittamaan monimutkaisia kirjeitä, raportteja tai artikkeleita, jotka esittelevät jonkin yksittäisen tapauksen. Käytän tehokkaasti loogisia rakenteita, jotka auttavat vastaanottajaa löytämään ja muistamaan keskeiset seikat. Pystyn kirjoittamaan koosteita ja katsauksia ammattiin tai kaunokirjallisuuteen liittyvistä julkaisuista.

NNN. Olen opiskellut (KIELEN NIMI) kieltä*

Merkitse kaikki vaihtoehdot, joiden aikana olet opiskellut **NNN** kieltä.

- lapsuudenkodissani (esim. toisen vanhemman, lastenhoitajan tms. käyttämä kieli)
- kielikylpyinä ennen peruskoulua tai sen aikana
- peruskoulussa A-kielenä (A1 tai A2 -kieli, tyypillisesti aloitettu 3. tai 5. vuosiluokalla)
- peruskoulussa B-kielenä (B1 tai B2 -kieli, tyypillisesti aloitettu 7. tai 8. vuosiluokalla)
- ulkomaisessa (muu kuin Suomi) peruskoulua vastaavassa oppilaitoksessa
- lukiossa
- 2. asteen oppilaitoksessa
- ammattikorkeakoulussa
- yliopistossa
- Maanpuolustuskorkeakoulussa
- aikuisopiston/vast. kielikursseilla
- puolustusvoimien kielikursseilla

- kriisinhallintaoperaation valmistavassa koulutuksessa koti- tai ulkomaassa (esim. rotaatiokoulutuksessa tai tarkkailijakurssilla)
- kriisinhallintajoukon järjestämässä kielikoulutuksessa operaatioalueella (esim. tulkin toteuttamana)
- itseopiskeluna (ml. kielen aktiivinen käyttö esim. median seuraamisessa ja tuottamisessa)
- vaihto-oppilaana
- verkko-oppintoina (esim. Rosetta Stone, Pimsleur)
- yksityisessä kielenopetuksessa
- muulla tavalla, missä _____

NNN. Olen opiskellut (KIELEN NIMI) kieltä yhteensä*

Arvioi, kuinka monen vuoden ajan olet opiskellut kieltä. Opiskelun viikkotuntimäärät tms. eivät ole ratkaisevia, vaan keskeistä on arviosi siitä, kuinka monena vuonna olet käyttänyt aikaa kielenopiskeluun. (Esimerkiksi peruskoulun A1-kieli ja 3-vuotinen lukio, yhteensä 10 vuotta.)

- 0-1 vuotta
- 2-4 vuotta
- 5-7 vuotta
- 8-10 vuotta
- 10-15 vuotta
- yli 15 vuotta

NNN. (KIELEN NIMI) kielen yleisen kielitutkinnon (YKI) viimeisin arvosanani on*

(Yleisen kielitutkinnon kysymykset näytetään niiden kielten osalta, joista yleinen kielitutkinto on mahdollista suorittaa: englanti, espanja, italia, ranska, saksa, venäjä)

- Alin taso 1
- Alin taso 2
- Keskitaso 3
- Keskitaso 4
- Ylin taso 5
- Ylin taso 6
- Olen suorittanut vanhamuotoisen NNN kielen yleisen kielitutkinnon (asteikolla 1 – 8), arvosanani siinä on _____
- En ole suorittanut yleistä kielitutkintoa englannin kielestä, mutta olen suorittanut YK-kielikokeen arvosanalla _____ *(Vaihtoehto näytetään vain englannin kielen osalta.)*
- En ole suorittanut yleistä kielitutkintoa NNN kielestä.

NNN. Olen viimeksi suorittanut (KIELEN NIMI) kielen yleisen kielitutkinnon (YKI) tai YK-kielikokeen*

(Vaihtoehto ”YK-kielikoe” näytetään vain englannin kielen osalta)

- Vuonna (vvvv) _____
- En muista
- En ole suorittanut yleistä kielitutkintoa tai YK-kielikoetta

NNN. Puolustusvoimien venäjän kielen kielitutkinnon viimeisin tasoni on*

(Vaihtoehto näytetään vain venäjän kielen osalta)

- Kolmas luokka
- Toinen luokka
- Ensimmäinen luokka
- En ole suorittanut puolustusvoimien venäjän kielitutkintoa

NNN. Olen viimeksi suorittanut puolustusvoimien venäjän kielitutkinnon*

(Vaihtoehto näytetään vain venäjän kielen osalta)

- Vuonna (vvvv) _____
- En muista
- En ole suorittanut PV:n kielitutkintoa

NNN. Mahdollisia lisätietoja (KIELEN NIMI) kielitaidostani sekä sen kehittymisestä

NNN. Pystyin hyödyntämään (KIELEN NIMI) kieltä viimeisimmässä kriisinhallintatehtävässani*

- Kyllä
- Ei

SIVUT 7–33 (Parittomat sivut sisältävät kielen käyttöä kartoittavat kysymykset)

(Sivu näytetään kaikkien kielten osalta, joista vastaaja on ilmoittanut pystyneensä hyödyntämään kieltä kriisinhallintatehtävässään.)

(KIELEN NIMI) KIELEN KÄYTTÖ KRIISINHALLINTAOPERAATIONI AIKANA

Tällä osiossa kerätään tietoja **(kielen nimi)** kielen käytöstä erityisesti kanssakäymisessä operaatioalueen paikallisväestön kanssa.

NNN. (KIELEN NIMI) kielen käyttö eri yhteyksissä tehtävässän viimeisimmän kriisinhallintaoperaationi aikana*

	Ei kos- kaan	Muutaman kerran opera- tion aikana	Kuukausittain	Muutaman kerran kuu- kaudessa	Viikoittain	Muutaman kerran viikossa	Lähes päivit- täin
Kanssakäymisessä paikallisten turvallisuusviranomaisten kanssa (esim. yhteispartiointi, mentoring, partnering, koulutus)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Kanssakäymisessä paikallisten siviiliviranomaisten kanssa (esim. viralliset tapaamiset ja kokoukset)							
- Kanssakäymisessä paikallisväestön kanssa (esim. tiedonkeruu partioinnin tai henkilötiedustelutoiminnan yhteydessä)							
- Kanssakäymisessä paikallisväestön kanssa muuten kuin palvelusajalla							
- Kanssakäymisessä muiden kriisinhallintaoperaatioon osallistuvien joukkojen kanssa							
- Operaatioalueen paikallismedian seuraamisessa (TV, radio, internet, sanomalehdet, kuulutukset yms.)							
- Työkielenä tulkin kanssa (kieli, josta tulkki kääntää keskustelun/vast. toisen osapuolen kielelle)							

NNN. (KIELEN NIMI) kielen osataitojen tarve kriisinhallintatehtävässän*

	Ei kos- kaan	Muutaman kerran opera- tion aikana	Kuukausittain	Muutaman kerran kuu- kaudessa	Viikoittain	Muutaman kerran viikossa	Lähes päivit- täin
Kuullun ymmärtäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luetun ymmärtäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suullinen vuorovaikutus (keskustelut)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Puheen tuottaminen (esim. käskynnotot tai esitykset)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

NNN. Kuvaile 1 – 3 tyypillisintä tilannetta, joissa käytit **(KIELEN NIMI) kieltä viimeisimmän kriisinhallintaoperaatiosi aikana***

NNN. Arvioi alla esitettyjä väitteitä (KIELEN NIMI) kielen taitosi kehittymisestä ja kehittämisestä suhteessa viimeisimmän kriisinhallintatehtäväsi ajankohtaan.*

	0 Ei mieli- pidettä	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
Pidin kielitaitoani riittävänä ennen kriisinhallintatehtäväni alkamista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Kielitaitoni osoittautui riittäväksi kriisinhallintatehtäväni nähden						
- Pysin aktiivisesti kehittämään kielitaitoani <u>ennen</u> kriisinhallintatehtäväni alkamista						
- Pysin aktiivisesti kehittämään kielitaitoani kriisinhallintatehtäväni <u>aikana</u>						
- Olen aktiivisesti pyrkinyt kehittämään kielitaitoani kriisinhallintatehtäväni <u>jälkeen</u>						
- Kuullun ymmärtämiseni kehittyi operaation aikana						
- Luetun ymmärtämiseni kehittyi operaation aikana						
- Suullinen vuorovaikutukseni kehittyi operaation aikana						
- Puheen tuottamiseni kehittyi operaation aikana						
- Kirjoitustaitoni kehittyi operaation aikana						

SIVU 34

KOKEMUKSET TULKKAUS- JA KÄÄNNÖSTOIMINNASTA KRIISINHALLINTAOPERAATIOSSA

Tällä sivulla kartoitetaan vastaajan kokemuksia tulkkaus- ja käännöstoiminnasta kriisinhallintaoperaatioissa.

Tulkaustoiminnalla tarkoitetaan puhutun sanoman/viestin välittämistä toiselle kielelle.

Käännöstoiminnalla tarkoitetaan kirjallisen sanoman/viestin välittämistä toiselle kielelle.

254. Kuuluiko kriisinhallintajoukkosi organisaatioon seuraavia henkilöitä*

	Kyllä	Ei
Sotilastulkki/-tulkkeja (KRIHA-joukkoon kuuluva, ensisijaisesti tulkin tai kääntäjän tehtävässä toimiva Suomen [tai muun operaatioon osallistuvan maan] kansalainen)	☐	☐
Paikallistulkki/-tulkkeja (paikallisesti tulkin tai kääntäjän tehtävään värvätty henkilö)	☐	☐
KRIHA-joukkoon kuuluva, paikallista kieltä osaava henkilö tai henkilöitä (muussa kuin tulkin tehtävässä toimiva henkilö)	☐	☐

255. Käytin henkilökohtaisesti seuraavien toimijoiden tulkkaus- tai käännöspalveluita viimeisimmän kriisinhallintatehtäväni aikana*

	Kyllä	Ei
Sotilastulkki	☐	☐
(Paikallis)tulkki	☐	☐
Paikallista kieltä osaava KRIHA-joukon jäsen (muu kuin sotilastulkki)	☐	☐

SIVU 35

(Sivu näytetään, jos vastaaja on ilmoittanut käyttäneensä joitakin tulkkaus- tai käännöspalveluita viimeisimmän kriisinhallintatehtävänsä aikana.)

KOKEMUKSET TULKKAUS- JA KÄÄNNÖSTOIMINNASTA KRIISINHALLINTAOPERAATIOSSA

256. Käytin sotilastulkin/-tulkkien palveluita operaation aikana*

(Kysymys näytetään, jos vastaaja on ilmoittanut käyttäneensä sotilastulkin palveluita viimeisimmän kriisinhallintatehtävänsä aikana.)

	Ei koskaan	Muutaman kerran operaation aikana	Kuukausittain	Muutaman kerran kuukaudessa	Viikoittain	Muutaman kerran viikossa	Lähes päivittäin
Kanssakäymisessä paikallisten turvallisuusviranomaisten kanssa (esim. yhteispartiointi, mentoring, partnering, koulutus)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Kanssakäymisessä paikallisten siviiliviranomaisten kanssa (esim. viralliset tapaamiset ja kokoukset)							
- Kanssakäymisessä paikallisväestön kanssa (esim. tiedonkeruu partioinnin tai henkilötiedustelutoiminnan yhteydessä)							
- Kanssakäymisessä paikallisväestön kanssa muuten kuin palvelusajalla							
- Kanssakäymisessä muiden kriisinhallintaoperaatioon osallistuvienjoukkojen kanssa							
- Operaatioalueen paikallismedian seuraamisessa (TV, radio, internet, sanomalehdet, kuulutukset yms.)							

257. Arvioi alla esitettyjä väitteitä pohjautuen omiin kokemuksiisi sotilastulkeista kriisinhallintatehtävässäsi*

(Kysymys näytetään, jos vastaaja on ilmoittanut käyttäneensä sotilastulkin palveluita viimeisimmän kriisinhallintatehtävänsä aikana.)

	0 Ei mieltä pidettä	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
Sotilastulkin toisen työkielen (kieli jolla kommunikoit hänen kanssaan) oli riittävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Pidin sotilastulkin tulkkausta laadukkaana (kyky kääntää asioiden kulttuurisidonnaisia merkityksiä, ei vain sanatarkkaa käännöstä)						
- Pidin sotilastulkin tulkkausta luotettavana						
- Pidin sotilastulkin tulkkausta sujuvana						
- Sain sotilastulkilta opastustapaikallisesta kulttuurista ja/tai kielistä						
- Koin mahdolliseksi valvoa sotilastulkin tulkkaustoimintaa (erityisesti käännösten oikeellisuutta)						

258. Käytin (paikallis)tulkin/-tulkkien palveluita operaation aikana*

(Kysymys näytetään, jos vastaaja on ilmoittanut käyttäneensä paikallistulkin palveluita viimeisimmän kriisinhallintatehtävänsä aikana.)

	Ei koskaan	Muutaman kerran operaation aikana	Kuukausittain	Muutaman kerran kuukaudessa	Viikoittain	Muutaman kerran viikossa	Lähes päivittäin
Kanssakäymisessä paikallisten turvallisuusviranomaisten kanssa (esim. yhteispartiointi, mentoring, partnering, koulutus)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Kanssakäymisessä paikallisten siviiliviranomaisten kanssa (esim. viralliset tapaamiset ja kokoukset)							
- Kanssakäymisessä paikallisväestön kanssa (esim. tiedonkeruu partioinnin tai henkilötiedustelutoiminnan yhteydessä)							
- Kanssakäymisessä paikallisväestön kanssa muuten kuin palvelusajalla							
- Kanssakäymisessä muiden kriisinhallintaoperaatioon osallistuvienjoukkojen kanssa							
- Operaatioalueen paikallismedian seuraamisessa (TV, radio, internet, sanomalehdet, kuulutukset yms.)							

259. Arvioi alla esitettyjä väitteitä pohjautuen omiin kokemuksiisi (paikallis)tulkeista kriisinhallintatehtävässäsi*

(Kysymys näytetään, jos vastaaja on ilmoittanut käyttäneensä paikallistulkin palveluita viimeisimmän kriisinhallintatehtävänsä aikana.)

	0 Ei mieli- pidettä	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
Tulkin toisen työkielen (kieli jolla kommunikoit hänen kanssaan) oli riittävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Pidin tulkin tulkkausta laadukkaana (kyky kääntää asioiden kulttuurisidonnaisia merkityksiä, ei vain sanatarkkaa käännöstä)						
- Pidin tulkin tulkkausta luotettavana						
- Pidin tulkin tulkkausta sujuvana						
- Sain tulkilta opastusta paikallisesta kulttuurista ja/tai kielistä						
- Koin mahdolliseksi valvoa tulkin tulkkaustoimintaa (erityisesti käännösten oikeellisuutta)						

260. Käytin kielitaitoisen, organisaatiooni kuuluvan henkilön/henkilöiden tulkkauspalveluita operaation aikana*

(Kysymys näytetään, jos vastaaja on ilmoittanut käyttäneensä muun kuin sotilastulkin palveluita viimeisimmän kriisinhallintatehtävänsä aikana.)

	Ei kos- kaan	Muutam- kerran opera- ation aikana	Kuukausittain	Muutam- kerran kuu- kaudessa	Viikoittain	Muutam- kerran viikossa	Lähes päivät- täin
Kanssakäymisessä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
paikallisten turvallisuusviranomaisten kanssa (esim. yhteispartiointi, mentoring, partnering, koulutus)							
- Kanssakäymisessä paikallisten siviiliviranomaisten kanssa (esim. viralliset tapaamiset ja kokoukset)							
- Kanssakäymisessä paikallisväestön kanssa (esim. tiedonkeruu partioinnin tai henkilötiedustelutoiminnan yhteydessä)							
- Kanssakäymisessä paikallisväestön kanssa muuten kuin palvelusajalla							
- Kanssakäymisessä muiden kriisinhallintaoperaatioon osallistuvien joukkojen kanssa							
- Operaatioalueen paikallismedian seuraamisessa (TV, radio, internet, sanomalehdet, kuulutukset yms.)							

261. Arvioi alla esitettyjä väitteitä pohjautuen omiin kokemuksiisi organisaatioosi kuuluvan/kuuluvien henkilöiden (muu kuin paikallis-/sotilastulkki) tulkkauspalveluista kriisinhallintatehtävässäsi*

(Kysymys näytetään, jos vastaaja on ilmoittanut käyttäneensä muun kuin sotilastulkin palveluita viimeisimmän kriisinhallintatehtävänsä aikana.)

	0 Ei mieli- pidettä	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä
Henkilön toisen työkielen (kieli jolla kommunikoit hänen kanssaan) oli riittävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Pidin henkilön tulkkausta laadukkaana (kyky kääntää asioiden kulttuurisidonnaisia merkityksiä, ei vain sanatarkkaa käännöstä)						
- Pidin henkilön tulkkausta luotettavana						
- Pidin henkilön tulkkausta sujuvana						
- Sain henkilöltä opastusta paikallisesta kulttuurista ja/tai kielistä						
- Koin mahdolliseksi valvoa henkilön tulkkaustoimintaa (erityisesti käännösten oikeellisuutta)						

262. Jos sinulla on kokemuksia alla esitetyistä tilanteista, kuvaile niitä lyhyesti. Kerro myös, miten mainitut piirteet ilmenivät.

1) Tulkkien tai kääntäjien toiminta oli erittäin ammattitaitoista ja/tai luotettavaa ja/tai

2) Tulkkien tai kääntäjien toiminta oli selkeästi ammattitaidotonta ja/tai epäluotettavaa.

SIVU 36**ARVIO KIELITAIDON TARPEESTA KRIISINHALLINTAOPERAATIOSSA**

Tällä (viimeisellä) sivulla kartoitetaan vastaajan arviota kielitaidon tarpeesta operaatioalueella hänen omiin kokemuksiinsa perustuen

224 - 228. Millaista kielitaidollista osaamista OPERAATION NIMI -operaatiossa palveleva upseeri kokemuksiisi perustuen tarvitsee?*

229. Arvioi alla esitettyjä väitteitä operaatioalueen paikalliskielen tai -kielten tarpeesta kokemuksiisi perustuen.*

0 Ei mieli- pidettä	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 Ei samaa eikä eri mieltä	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä

- Kriisinhallintaoperaatiossa
- paikallisen kielen tarpeet voidaan täyttää pelkästään paikallistulkkin/-tulkkien avulla.
- Kriisinhallintajoukolla on oltava paikalliskielen taitoinen sotilastulkki/-tulkkeja (KRIHA-joukkoon kuuluva henkilö).
 - Kaikkien kriisinhallintaoperaatiossa palvelevien sotilaiden tulisi osata perustervehdykset ja -sanonnat operaatioalueen paikalliskielellä.
 - Kriisinhallintaoperaatiossa palvelevan upseerin tulisi osata perustervehdykset ja -sanonnat operaatioalueen paikalliskielellä.
 - Riittävä paikalliskulttuurin tuntemus on mahdollista saavuttaa ilman paikallisenkielen tai kielten osaamista.

230 - 234. Millaista paikalliskielen osaamista OPERAATION NIMI -operaatiossa palveleva upseeri kokemuksiisi perustuen tarvitsee?*

235. Perustuen kokemuksiisi aikaisemmista kriisinhallintatehtävistäsi, millaista paikalliskielen osaamista kriisinhallintaoperaatioissa palveleva upseeri yleisesti ottaen tarvitsee?*

(Kysymys näytetään, jos vastaajalla on kokemusta enemmän kuin yhdestä kriisinhallintaoperaatiosta.)

236. Tilaa mahdollisille lisähavainnoille ja -tarkennuksille.

**VASTAAJIEN JAKO ERI TEHTÄVÄLUOKKIIN VIIMEISIMMÄN
KRIISINHALLINTATEHTÄVÄN PERUSTEELLA**

Osa vastaajista oli ilmaissut omin sanoin viimeisimmän kriisinhallintatehtävänsä. Yksityiskohtaiset vastaukset ovat tutkijan hallussa. Omin sanoin ilmaissuista tehtävistä on alla ilmoitettu vain lukumäärät.

TEHTÄVÄLUOKKA: JOHTO- JA ESIKUNTATEHTÄVÄT (68)

Adjutantti (1)

Apulaistoimistopäällikkö (14)

Osastoesiupseeri (9)

Suomalaisen kriisinhallintajoukon komentaja tai esikuntapäällikkö (5)

Tilannekeskusupseeri/-päällikkö (4)

Toimistopäällikkö (13)

Toimistoupseeri (9)

Muu omin sanoin ilmaistu tehtävä (13)

TEHTÄVÄLUOKKA: KOULUTUS- JA NEUVONANTAJATEHTÄVÄT (18)

Koulutusryhmän (training team) päällikkö/johtaja (2)

Koulutusryhmän (training team) varapäällikkö/varajohtaja (0)

Neuvonantaja / mentori (15)

Muu omin sanoin ilmaistu tehtävä (1)

TEHTÄVÄLUOKKA: PERUSYKSIKÖTEHTÄVÄT (23)

Joukkueenjohtaja (10)

Joukkueen varajohtaja (3)

Perusyksikön päällikkö (4)

Perusyksikön varapäällikkö (3)

Tulenojohtopäällikkö (1)

Muu omin sanoin ilmaistu tehtävä (2)

TEHTÄVÄLUOKKA: SOTILASTARKKAILIJATEHTÄVÄT (19)

Sotilastarkkailija (16)

Muu omin sanoin ilmaistu tehtävä (3)

TEHTÄVÄLUOKKA: TIEDONKERUU- JA YHTEYSUPSEERITEHTÄVÄT (17)

Henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän johtaja (2)

Henkilötiedustelu- tai yhteysupseeriryhmän varajohtaja (3)

Military Observation Team (MOT) johtaja (4)

Military Observation Team (MOT) varajohtaja (1)

Yhteysupseeri (6)

Muu omin sanoin ilmaistu tehtävä (1)

TEHTÄVÄLUOKKA: TUKITEHTÄVÄT (6)

National Support Element (NSE) (4)

Turvallisuusupseeri/johtamisjärjestelmäupseeri (1)

Muu omin sanoin ilmaistu tehtävä (1)

PÄÄLUOKITTAIN TYYPITELTY VASTAUSAINESTO VASTAAJIEN KOKEMASTA KIELITAIDON TARPEESTA**VASTAAJIEN KOKEMA KIELITAIDON TARVE TARKASTELTUNA TEHTÄVÄLUOKITTAIN**

Avoimien vastausten tarkastelu tehtäväluokittain	Kaikki vastaajat (N)	Avoimiin kysymyksiin vastanneet (n)	Vastanneiden osuus (%)	Ei tarvetta paikalliskiel(t)en osaamiselle		Perussanonnat ja -tervehdykset		Alkeistason kielitaito (keskusteluaiheen ymmärtäminen)		Toiminnallinen englannin kielitaito		Muun operaatiokielen taito	
Esikunta- ja johtamistehtävät	68	68	100,0 %	7	10,3 %	49	72,1 %	3	4,4 %	66	97,1 %	13	19,1 %
Tiedonkeruu	17	16	94,1 %	0	0,0 %	9	56,3 %	4	25,0 %	14	87,5 %	6	37,5 %
Sotilastarkkailijat	19	18	94,7 %	4	22,2 %	10	55,6 %	4	22,2 %	18	100,0 %	3	16,7 %
Neuvonantajat	18	16	88,9 %	0	0,0 %	13	81,3 %	0	0,0 %	13	81,3 %	3	18,8 %
Perusyksikkö	23	21	91,3 %	1	4,8 %	20	95,2 %	0	0,0 %	21	100,0 %	3	14,3 %
Tukitehtävät	6	5	83,3 %	2	40,0 %	3	60,0 %	1	20,0 %	4	80,0 %	3	60,0 %
YHTEENSÄ	151	144	95,4 %	14	9,7 %	104	72,2 %	12	8,3 %	136	94,4 %	31	21,5 %

VASTAAJIEN KOKEMA KIELITAIDON TARVE TARKASTELTUNA OPERAATIOITTAIN

Avoimien vastausten tarkastelu kriisinhallintaoperatioittain	Kaikki vastaajat (N)	Avoimiin kysymyksiin vastanneet (n)	Vastanneiden osuus (%)	Ei tarvetta paikalliskiel(t)en osaamiselle		Perussanonnat ja -tervehdykset		Alkeistason kielitaito (keskusteluaiheen ymmärtäminen)		Toiminnallinen englannin kielitaito		Muun operaatiokielen taito	
SKJA/ISAF	104	98	94,2 %	6	6,1 %	75	76,5 %	8	8,2 %	92	93,9 %	24	24,5 %
UNIFIL	18	18	100,0 %	2	11,1 %	16	88,9 %	0	0,0 %	18	100,0 %	1	5,6 %
UNTSO	22	21	95,5 %	4	19,0 %	13	61,9 %	4	19,0 %	21	100,0 %	3	14,3 %
UNIFIL+UNTSO yhteensä	40	39	97,5 %	6	15,4 %	29	74,4 %	4	10,3 %	39	100,0 %	4	10,3 %
EUTM MALI	3	3	100,0 %	2	66,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1	33,3 %	3	100,0 %
EUTM SOMALIA	4	4	100,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	4	100,0 %	0	0,0 %
MALI+SOMALIA yhteensä	7	7	100,0 %	2	28,6 %	0	0,0 %	0	0,0 %	5	71,4 %	3	42,9 %
YHTEENSÄ	151	144	95,4 %	14	9,7 %	104	72,2 %	12	8,3 %	136	94,4 %	31	21,5 %

**KIELITAITOON VIIMEISIMMÄSSÄ KRIISINHALLINTAOPERAATIOSSAAN HYÖDYNTÄNEIDEN VASTAAJIEN ARVIO
KIELITAITONSAA RIITTÄVYYDESTÄ (N = 151)**

"Kielitaitoni osoittautui riittäväksi kriisinhallintatehtävääni nähden"											
Kieli	Kielitaitoan hyödyntäneiden lukumäärä	Täysin eri mieltä		Jokseenkin eri mieltä		Ei samaa eikä eri mieltä		Jokseenkin samaa mieltä		Täysin samaa mieltä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Englanti	151	0	0	5	3,3	1	0,7	42	27,8	103	68,2
Arabia	24	14	58,3	2	8,3	3	12,5	4	16,7	1	4,2
Dari	35	22	62,9	6	17,1	5	14,3	1	2,9	1	2,9
Espanja	7	1	14,3	1	14,3	0	0	0	0	5	71,4
Italia	7	1	14,3	1	14,3	0	0	4	57,1	1	14,3
Pashtu	5	3	60	0	0	2	40	0	0	0	0
Ranska	9	4	44,4	0	0	0	0	4	44,4	1	11,1
Saksa	48	14	29,2	9	18,8	6	12,5	12	25	7	14,6
Venäjä	10	1	10	2	20	0	0	5	50	2	20